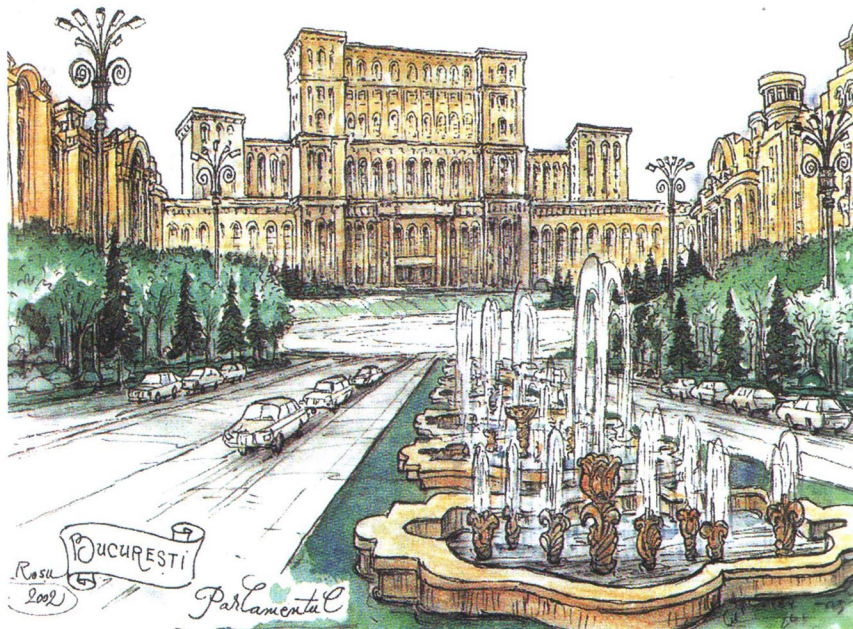

PERISCOP

Anul III • Numarul 4 (12) Oct. - Dec. 2010

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE
**ASOCIAȚIA CADRELOR MILITARE
ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora și nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe.

SUMAR

EDITORIAL

Militarii români - un simbol național 5

Așadar, de Ziua Națională a României, șeful diplomației americane, distinsa doamnă Hillary Clinton, găsește de cuviință să aducă în primul rând un omagiu eroismului militarilor români care, alături de forțele SUA, în numele unor valori comune împărtășite, s-au angajat cu o dăruire fără seamăn pe frontul luptei pentru apărarea idealurilor libertății și democrației într-o lume aflată ca de atâtea ori la o nouă răscruce a istoriei sale. (Redactorul șef)

INTERVIURILE REVISTEI „PERISCOPE”

„În prezent urmărim ca SIE să se mențină ca un serviciu flexibil, adaptat permanent contextului extern în care funcționează, cu o atitudine activ-anticipativă” 7

Marele avantaj al aderării noastre la NATO și UE, din perspectiva unui serviciu de informații externe, este dat de faptul că serviciul nu este singur, nu este insular; este într-o rețea de servicii similare, cu care schimbă foarte multă informație, la care se raportează orizontal și cu care are același limbaj profesional. Cu alte cuvinte, suntem apărași nu numai pentru că există un serviciu, ci pentru că există mai multe state ale căror servicii urmează îndeaproape tot sensul Tratatului de la Washington, apărarea comună. (Interviu cu E. S. Domnul Mihai-Răzvan Ungureanu, Directorul Serviciului de Informații Externe)

SERVICII SPECIALE

Serviciile secrete în regimurile totalitare: Figuri sinistre ale poliției politice din perioada bolșevismului (3) 14

„Perestroika” inițiată de lagoda în reorganizarea lagărelor era în ton cu noua linie politică stabilită de Stalin la Congresul al XVII-lea al Partidului. La acel congres, chemat să analizeze rezultatele obținute de la debutul „Marii coticuri” (1929) și să aprobe obiectivele celui de-al doilea plan cincinal, Stalin a lansat teza potrivit căreia linia politică a partidului este justă, dar problemele care persistă au la origine diferența dintre vorbe și fapte, mai precis dintre hotărârile luate și modul de îndeplinire a acestora. Stalin a criticat cu severitate „slăbiciunile organizării, proasta alegere a cadrelor, absența autocriticii, birocrăția, indolența criminală a organelor locale, care atenuază, deformează sau ignoră directivele Partidului”. (P. Ioan)

Din nou despre Mossad 19

Conținutul materiilor studiate este pliat pe misiunile ce urmează a fi primite ulterior, fără a lipsi, însă, elemente de strategie politică, istorie, geografie, economie, sociologie etc. Candidații selecționați pentru activități clandestine studiază în plus arta supraviețuirii, orientarea în teren și, mai ales, fotografierea secretă. (Ioana-Silvia Tudoran)

Primele „victime colaterale” ale programului nuclear venezuelean..... 24

Soții Maschironi sunt acuzați de o serie de infracțiuni legate de „intenția de a transmite date cu privire la arme nucleare de mare securitate” unei persoane pe care „o credeau un înalt demnitar venezuelean” și “de a participa la dezvoltarea unei arme atomice pentru Venezuela”. (Ioan N. Dumitru)

Agenți ruși/bolșevici împotriva unirii Basarabiei cu România 27

Conștient că nu se mai poate întoarce în Basarabia, Cătărău și-a procurat un pașaport fals și a ajuns în Franța, unde nu și-a schimbat stilul de viață aventurieră, a comis diverse infracțiuni și a fost condamnat. Abia după război, în primii ani ai regimului totalitar de stânga de tip sovietic, a revenit în România, încercând să profite de faptul că în anii 1917-1918 a acționat conform cauzei „revoluționare” comuniste. (Ion Constantin)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

Dincolo de ce știam..... 33

Despre evoluția acestei instituții s-a scris relativ puțin. Ne copleșesc – și pe bună dreptate – violențele, fărâdelegile, procesele mîsluite, atmosfera de frică generalizată din anii 1948-1964. A fost însă și o a doua fază după 1965 asupra căreia cercetările sunt abia la început. Știm și mai puțin despre ofiterii care au aparținut acestei a doua faze, ce gândeau, ce simțeau, cum reacționau, dincolo de regulile și rigorile disciplinei militare. (Acad. Dinu C. Giurescu)

„Aviz pentru tinerii diplomați” 39

Un astfel de ABC al codului de conduită ca reprezentant al statului într-o țară străină a fost conceput și de un mare cărturar român din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Este vorba de Alexandru Scarlat Sturza (1791-1854), descendent al unei familii istorice de boieri moldoveni, filozof, teolog și literat, personalitate culturală de dimensiuni europene. La timpul respectiv, talentul și realizările sale erau „cunoscute și apreciate în Europa de tot ceea ce este mai distins în litere și științe”, după cum consemna în 1842 Mihail Kogălniceanu, contemporan și prieten al savantului. (I. C. Popa)

„Dosarul Pentagonului” 42

Pe scurt, acest dosar este o sursă considerabilă de documentare asupra hotărârilor care au fost luate la nivel guvernamental de către SUA, în cursul a trei decenii, cu privire la Indochina. Vedem în el fiecare decizie mai importantă ce a fost luată, pentru ce motiv și pe ce bază, cine a luat-o și în ce circumstanțe. (C. Mitrăn)

Șansa 50

Dacă morala este atitudinea indivizilor neimpusă legislativ, ci asumată pe baza valorilor și idealurilor, sentimentelor și convingerilor, atitudinilor și mentalităților, principiilor și deprinderilor (dicționarul filozofic), să vedem care-s valorile noastre de azi? Banul. Care-s idealurile noastre? Banul. Care-s sentimentele predominante? Invidia, frica de sărăcie. (Ovidiu M. Curea)

Două cărți necesare 54

Cele două cărți ale lui Dumitru Chican se recomandă de la sine prin calități precum: cunoașterea în detaliu, datorată îndelungatei implicări personale, a contextelor politice și culturale în care au avut loc evenimentele reflectate, documentarea minuțioasă și exactă, înlesnită și de cunoașterea la perfecțiune a limbii arabe și de vasta familiarizare cu civilizația ce se exprimă prin această limbă, folosirea unui limbaj caracterizat prin forță evocatoare, concizia și eleganța exprimării, remarcabile abilități portretistice. Ambele oferă ocazia unei lărgiri a orizontului de cunoaștere documentară, precum și satisfacția unei lecturi agreabile. (Victor Mușat)

„Limbaajul serviciilor secrete”	57
<i>Recomandăm dicționarul „Limbaajul serviciilor secrete” ca pe un reper cert și de neocolit tuturor celor care sunt dornici să înțeleagă corect fenomenele, procesele și activitățile ce intră în sfera de preocupare a serviciilor de informații și de securitate din România și de oriunde. (M. Victor)</i>	

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

Fundamentalismul islamic și atentatul sinucigaș: Un “ritual al modernității”	59
---	-----------

Al-Qaida moștenită de la Abdullah Azzam și dezvoltată de Osama Bin Laden reprezintă un paradox: ea poate fi cu ușurință încadrată cauzal și temporal, în curentul numit “revivalist” sau renascentist – o manifestare târzie a modernismului înțeles, însă, ca o reproblematică a tradiționalismului coranic, o mișcare islamistă dar care are prea puține tangențe cu esența Islamului relevant însuși. (Ambasador prof. Dumitru Chican)

Scutul antirachetă - versus apărare colectivă	66
--	-----------

La Summit-ul NATO de la Lisabona, din noiembrie 2010, s-a luat decizia politică cu privire la crearea unui sistem antirachetă al NATO, pe baza principiilor pe care România le-a propus și le-a susținut la Summitul de la București din 2008 și care au fost reiterate la Summitul de anul trecut de la Strasbourg - Kehl. Este vorba despre principiile indivizibilității securității aliate, principiul solidarității aliaților și principiul acoperirii, prin acest sistem de apărare antirachetă, a întregului teritoriu, a forțelor și populațiilor aliate. (Dan Bărbuț)

MEMORIALISTICĂ – CONSEMĂRI

„În munca de informații externe este nevoie de continuitate și de loialitate”	76
--	-----------

Greu este peste tot, ești străin, ești în atenție. Majoritatea nu înțeleg că una-i munca în țară, acasă, și alta-i cea de afară. În interior e ca în armată, simți cotul tovarășului tău cu care deflezi. Pe câtă vreme acolo, ești singur. V-am mai spus, când am făcut prima întâlnire, deși eram vorba aceea, uns cu toate unsorile, încă de la S.S.I., mi s-a părut că toată lumea e cu ochii pe mine. (Interviu cu col. (r) Emanuel Petru Zeides)

MOZAIC

Preocupări actuale ale unor servicii secrete	97
---	-----------

Preocupate de securitatea propriilor militari angajați în confruntările directe cu grupările teroriste, serviciile secrete israeliene au pus la punct noi tehnologii de vârf ce permit depistarea la timp a diverselor capcane întinse de adversari. Dintre acestea, cele mai bune rezultate au fost obținute cu ajutorul a trei roboți, folosiți mai ales în permanentele confruntări cu militanții Mișcării Hamas. (Petre Mărculescu)

Banchetul	100
------------------------	------------

Deși toți aveau o facultate, dacă nu și un curs postuniversitar, își perfecționau o limbă străină, iar în viața civilă reușiseră, deja, să se afirme ca ingineri, economiști, istorici, filozofi... se simțeau totuși mici, neînsemnați. Meseria de ofițer de informații, în care profesorii lor, toți, aveau trecături strălucite, li se ridica în față ca o statuie de marmură lunecoasă, greu de privit până sus, pentru că te durea capul dat pe spate. (Ovidiu M. Curea)

„Arhivele totalitarismului” confirmă încetarea de către România, în 1963, a colaborării informative cu URSS 103

Să mai notăm că, în vara anului 1978, când s-a dezbrăcat de haina de general român și a fugit la viitorii/actualii noștri aliați strategici, I. M. Pacepa cunoștea îndeaproape situația reală din relațiile româno-sovietice. Cu toate acestea, Pacepa a preferat minciuna, reiterând cu obstinație ideea că România, în primul rând structurile sale informative, nu s-ar fi distanțat nicio clipă de tutela Moscovei, fiind aservite de fapt intereselor acesteia. Puțin probabil că noii săi stăpâni i-ar fi cerut lui Pacepa să mintă. Dar este deja de domeniul evidenței că, din păcate, multă vreme americanilor și occidentalilor, în general, le-a plăcut mai mult să asculte plâmsmirile lui Pacepa, decât să se aplece temeinic asupra adevărului. (Ion Zaporojanu)

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ACMRR-SIE

Din activitatea ACMRR-SIE 106

Având în vedere faptul că recalcularea stabilită de lege are consecințe diferite față de fiecare pensionar militar, Consiliul Director al ACMRR-SIE apreciază că acțiunile în justiție de contestare a recalculării trebuie să aibă loc după încheierea procesului de recalculare, pe baza documentelor individuale de stabilire a noului cuantum al pensiei. (Costică Nițu)

Lansarea la Chișinău a versiunii în limba rusă a volumului

„Românii, Basarabia și Transnistria” 109

Moderatorul dezbaterilor, doamna Elena Postică, reputat istoric din stânga Prutului, director adjunct al Muzeului Național de Arheologie și Istorie, a salutat apariția unei asemenea cărți în limba rusă la Chișinău, fapt ce poate contribui la o mai bună înțelegere a unor probleme cu rezonanțe profunde în actualitatea basarabeană și regională. (G. Petru)

“Dicționar român-japonez / japonez-român” 111

Realizarea profesorului Dan Sulugiuc se înscrie în seria publicațiilor de valoare destinate îmbogățirii și diversificării fondului autohton de lucrări metodologice și lexicografice pentru studiul limbii japoneze. (P. Gălățeanu)

MILITARII ROMÂNI – UN SIMBOL NAȚIONAL

Mass-media anunța la 30 noiembrie 2010 că secretarul de stat american, doamna Hillary Clinton, a transmis un mesaj de felicitare poporului român cu ocazia Zilei Naționale (1 Decembrie), urând românilor prosperitate pentru anul care vine și reamintind că prietenia dintre Statele Unite și România are la bază valori comune.

Iată câteva din ideile de bază ale acestui mesaj:

"În numele președintelui Barack Obama și al poporului american, felicit poporul român cu ocazia Zilei Naționale, de 1 Decembrie. În aceste momente, când ne pregătim să sărbătorim unirea României, celebrăm, de asemenea, 130 de ani de relații diplomatice dintre România și Statele Unite și parteneriatul puternic dintre țările noastre..."

Forțele noastre au servit împreună, cu curaj, în Afganistan, Balcanii de Vest și Irak. Statele Unite onorează comportamentul brav și angajamentul neclintit al trupelor române în misiunile noastre comune din lume și îi plângem pe cei care au plătit prețul suprem în serviciul libertății (s.n.).

Ca aliați în NATO și în cadrul altor organizații internaționale, România și Statele Unite conlucrează în privința multora dintre provocările globale, de la oprirea proliferării nucleare și sporirea securității energetice până la combaterea schimbării climatice. Apreciem rolul-cheie jucat de România în NATO, în perioada în care lucrăm la dezvoltarea noului concept strategic, în chestiuni precum

apărarea antirachetă și reforma internă a Alianței...

Poporul român și cel american sunt legate de o prietenie bazată pe valori comune – respect pentru idealurile libertății și democrației, promovarea prosperității pentru toți oamenii și protejarea demnității umane și a domniei legii în întreaga lume. Pe măsură ce relațiile euro-atlantice se consolidează, Statele Unite așteaptă cu interes să își extindă și să intensifice parteneriatul bilateral cu România".

Așadar, de Ziua Națională a României, șeful diplomației americane, distinsa doamnă Hillary Clinton, găsește de cuviință să aducă în primul rând un omagiu eroismului militarilor români care, alături de forțele SUA, în numele unor valori comune împărtășite, s-au angajat cu o dăruire fără seamăn pe frontul luptei pentru apărarea idealurilor libertății și democrației într-o lume aflată ca de atâtea ori la o nouă răscruce a istoriei sale. Așadar, pentru America, partenerul strategic de astăzi cel mai important al țării noastre, militarul român este asociat cu simbolurile Zilei Naționale.

Coincidență sau nu, în ultima perioadă, o serie de măsuri administrative pe plan intern au provocat îngrijorare și nedumerire, fiind receptate și interpretate, în multe privințe nu fără motive, ca aducând grave atingeri onoarei și demnității militarului român, statutului său socio-profesional, altfel spus ca semnificând un atac la adresa unui simbol național. Atunci

însă când simbolurile naționale sunt atacate, subapreciate, umilite, puse la îndoială sau în paranteză (suspendate), primul care are de suferit este statul însuși, puterea poporului suveran.

Iată de ce, clasei politice, guvernanților noștri de azi și de mâine, le revine o datorie de înaltă responsa-

bilitate și de onestitate civică: să restabilească încrederea și respectul față de onoarea și demnitatea militarului român. Adică față de unul din simbolurile naționale, de un pilon de bază al fundamentului Statului Român dintotdeauna.

Redactorul șef

Cu prilejul Sărbătorii Crăciunului și al Anului Nou, Consiliul Director al ACMRR-SIE și Colegiul de redacție al revistei „Periscop” adresează membrilor Asociației, colaboratorilor și cititorilor revistei urări de sănătate și prosperitate, împliniri și satisfacții, voie bună și vremuri bune, împreună cu tradiționalul

LA MULȚI ANI!

„ÎN PREZENT URMĂRIM CA SIE SĂ SE MENȚINĂ CA UN SERVICIU FLEXIBIL, ADAPTAT PERMANENT CONTEXTULUI EXTERN ÎN CARE FUNCȚIONEAZĂ, CU O ATITUDINE ACTIV-ANTICIPATIVĂ”

Interviu cu Excelența Sa Domnul Mihai-Răzvan Ungureanu,
Directorul Serviciului de Informații Externe

- „Reforma SIE a însemnat, de fapt, dezasamblarea și reconstruirea întregii structuri, pornind de la o matrice occidentală.”

- „Una dintre consecințele crizei economice în plan social imediat e radicalizarea de tip ideologic. Ies la suprafață mecanisme de auto-organizare a mentalului colectiv pe care toată lumea le-a crezut îngropate după anii '50, după al Doilea Război Mondial.”

- „Pentru SIE transparența înseamnă identificarea echilibrului necesar între ceea ce poate spune deschis presei și obligativitatea de a păstra secretul asupra unor categorii de informații.”

- „În prezent SIE aparține unei rețele parteneriale extrem de întinse - sunt peste 120 de servicii de spionaj, de intelligence și de securitate internă cu care noi avem relații.”

- „Cei care se îndreaptă spre SIE trebuie să aibă o bună motivație etică: patriotismul, relația cu propria comunitate, dorința de a face bine, indicatori psihologici care pot fi, după o prelucrare atentă, transformați în premise ale unui randament profesional.”

- „Și MAE, și SIE se regăsesc în efortul de îndeplinire și apărare a intereselor naționale. Mijloacele prin care aceasta se întâmplă diferă; scopul este neschimbat.”

1. *Cum apreciați situația internațională actuală, privită prin prisma crizei economice-financiare, a riscurilor și amenințărilor la adresa securității mondiale și, desigur, a siguranței naționale a României.*

R: Pericolele de astăzi au o tipologie mult diferită de pericolele care pândeau Europa în 1939, când războiul se desfășura după o formulă clasică. Trăim într-o lume interdependentă și globalizată, marcată de contradicții, ne confruntăm cu toții cu o serie de amenințări difuze și diverse la adresa securității noastre. Globalizarea a adus multe oportunități, dar și multe provocări. Revoluția tehnologică și boomul informatic au diminuat relevanța distanțelor geografice, frontierele devenind mult mai permeabile. Modelul nou de amenințare este dinamic, complex, neguvernamental și dificil de anticipat.

Putem, deci, afirma că ne confruntăm cu **globalizarea insecurității**, generată de terorism, proliferarea armelor de distrugere în masă, traficul de ființe umane, de arme și de droguri. Pentru a răspunde acestor provocări trebuie să ne adaptăm constant, să reformăm arhitectura de securitate națională și internațională, să consolidăm alianțele existente fiindcă niciun stat nu poate gestiona de unul singur actualele riscuri de securitate.

În cazul României riscul unui conflict militar clasic este redus, un risc mai mare la adresa securității naționale venind din zona amenințărilor asimetrice. Amenințările de acest tip nu mai au o proveniență geografică care să poată fi stabilită cu exactitate; ele nu sunt resimțite numai de România, ci de întreg spațiul european și euroatlantic. Atrag atenția în mod deosebit pericolele din sfera criminalității transfrontaliere – rețelele ilegale de trafic de droguri, de ființe umane sau de armament, migrația ilegală etc. – pentru că efectele sociale ale acestui fenomen se resimt la nivelul întregii societăți.

Serviciul de Informații Externe, alături de celelalte componente ale sistemului național de securitate și de partenerii noștri din alte state, se preocupă în mod curent de prevenirea acestor riscuri noi, **asimetrice**. Chiar dacă nu pot fi făcute publice, succesele instituției în acest domeniu există.

Impactul crizei economice indică faptul că se vor genera schimbări calitative la nivelul guvernărilor globale. Descoperim că, de fapt, mediul de manifestare a unor asemenea crize trebuie căutat în globalizare. Cauza este o suprautilizare a capacităților unor economii majore. Descoperim, de asemenea, că nu există economii emergente capabile să absoarbă astfel de șocuri, ba chiar să livreze din preaplîn lor soluții imediate. Descoperim că nu este potrivit ca UE să se blocheze în practici protecționiste, ci, dimpotrivă, să utilizeze contextul pentru a favoriza pe cât posibil schimbul. El reprezintă calea eficace către rezolvarea acestei probleme: ieșirea din reclusiune cu mai multă înțelegere față de fenomenul economic global și afirmarea interesului față de alte zone economice de pe glob.

Una dintre consecințele crizei economice în plan social imediat e radicalizarea de tip ideologic. Ies la suprafață mecanisme de auto-organizare a mentalului colectiv pe care toată lumea le-a crezut îngropate după anii '50, după Al Doilea Război Mondial.

Ies la suprafață formule politice colectoare ale frustrărilor profunde ale unei comunități naționale. Și care se dirijează cu un bun joc retoric: identificarea inamicului etnic, identificarea inamicului politic, economic. Nu trebuie să surprindă faptul că aceste lucruri devin temă de lucru a serviciilor de informații. Pentru că, prin jocul electoral, asemenea formule radicale se pot regăsi în politica executivă.

2. SIE, poate mai mult decât alte structuri ale statului, este un organism viu, extrem de sensibil la „turbulențele” din afară, obligat mereu să se adapteze din mers la cerințe și exigențe noi pentru a putea face față provocărilor. Am dori să ne spuneți câteva elemente de referință ale procesului de reformă din SIE.

R: În contextul pre-aderării României la NATO și UE, reforma SIE a vizat cu precădere compatibilizarea cu serviciile care urmau să devină parteneri, ceea ce a impus/necesitat garantarea unui dialog profesional continuu, coerent, real, credibil și orientat spre rezultat. Trebuie punctat/menționat, însă, un lucru extrem de important, faptul că în cadrul procesului de reformă Serviciul nostru a beneficiat de consiliere externă, de ajutorul partenerilor, interesați la rândul lor ca România să aibă o structură de intelligence eficace, puternică. Cunoașterea experiențelor deja validate în statele democratice a permis accelerarea reformei Serviciului prin arderea unor etape.

Reforma SIE a însemnat, de fapt, dezasamblarea și reconstruirea întregii structuri, pornind de la o matrice occidentală. Rezultatele concrete ale acestui proces demarat în anul 2001 au început să fie vizibile în 2006–2007, și, deși la o primă vedere pare să fi fost un proces de durată, analiza profunzimii acestuia indică un ritm alert de acțiune pe această linie. S-a reușit concentrarea activității pe direcțiile prioritare definite în baza conceptelor de planificare strategică și reorientarea rapidă către probleme, zone sau spații de interes, în conformitate cu prioritățile imediate sau de perspectivă. În segmentul de comandă s-a produs o înnoire accentuată, au apărut șefi legitimi și legitimați datorită experienței și credibilității profesionale, cunoscuți și recunoscuți de sistem, cu o carieră cuantificabilă și promovați pe criterii transparente.

Reforma nu s-a rezumat la modificări de organigramă, ci a vizat procese, mecanisme, mentalități rezultând un serviciu de dimensiuni reduse, care privilegiază calitatea împotriva cantității, un serviciu foarte flexibil și fiabil care și-a câștigat/construit o poziție solidă în topul serviciilor de gen din comunitatea europeană și euro-atlantică. O dovadă în acest sens este faptul că am ajuns în postura în care, în prezent SIE să fie desemnat de către organismele partenoriale mentor pentru reformă al altor servicii de informații din Europa.

De altfel, de aproximativ doi ani nu mai vorbim de reforma SIE, întrucât procesul propriu-zis s-a finalizat. Ceea ce urmărim în prezent este ca SIE să se mențină ca un serviciu flexibil, adaptat permanent contextului extern în care funcționează, cu o atitudine activ – anticipativă.

3. Rămânând la același registru de abordări, întâlnim destul de frecvent și ideea că serviciul secret din România, dar și în alte societăți democratice, în general ar fi un fel de „fac totum”, care leagă și dezleagă orice se întâmplă mai important în viața politică sau economico-socială. Uneori se insistă și pe „aservirea” serviciilor speciale unei singure persoane, pe implicarea politică, în sens partizan a acestora. Care ar fi după părerea Dvs., cauzele unei astfel de abordări, pe lângă, să zicem, necunoașterea legii, a sistemului de control la care este supusă activitatea unui serviciu secret?

R: Acuzațiile privind aservirea Serviciului, care niciodată n-au căpătat argument și nu sunt fondate în realitate, deranjează; deranjează în două moduri: te pun în postura să nu poți răspunde, pentru că orice răspuns poate fi interpretat, și în al doilea rând atrag un blam asupra structurilor de stat care sunt foarte bine reglate de legi. Nu poate fi vorba de implicare politică a SIE. Recunosc în sistem, la toate nivelurile, o reticență absolută față de tot ce s-ar putea presupune că ar alimenta suspiciunea implicării politice. Reflexul de autoapărare al instituției nu îngăduie aceasta. În plus, SIE nu lucrează din inițiativă proprie ci pe baza planului național de priorități informative aprobat de CSAT.

În arhitectura complexă a instituțiilor statului cu atribuții în zona asigurării securității naționale, serviciile de informații au un rol bine definit. Trebuie să furnizeze decidenților politici informații corecte, obiective privind riscurile și amenințările la adresa statelor. Ceea ce urmează să se întâmple cu informația, modul în care ea este asumată și integrată în decizie, ține de competența decidentului politic, la rândul său obligat să respecte legea. Pentru că, până la urmă, în momentul în care treci în mod conștient de granița legii, nimic nu te mai apără.

Vizibilitatea redusă la care ne obligă specificul activității de intelligence – serviciile de informații fiind prin natura lor opace – permite într-o anumită măsură fabulația, însă scenariile fanteziste sunt rezultatul lipsei de educație și al minimizării importanței culturii de securitate. Cultura de securitate nu este exclusiv obligația structurilor de stat, ci necesită un efort de înțelegere, autoinformare din partea societății civile.

SIE depune eforturi pentru a menține transparența legată de mandatul și puterile aferente, se adaptează constant și are permanent în atenție menținerea echilibrului corect dintre necesitatea secretizării surselor și metodelor și presiunea/cererea din ce în ce mai mare din partea societății civile de a furniza informații publice.

Pentru SIE transparența înseamnă atât îndeplinirea misiunii în conformitate cu legea și sub controlul democratic al instituțiilor statului desemnate în acest scop, cât și crearea/identificarea echilibrului necesar între ceea ce poate spune deschis presei și obligativitatea de a păstra secretul asupra unor categorii de informații.

SIE este o instituție a statului de drept care și-a asumat pe deplin valorile democratice, inclusiv necesitatea exercitării controlului asupra activității sale. Controlul extern asupra SIE, care este extrem de strict, se realizează prin intermediul Parlamentului României și al CSAT. În relația cu SIE, Comisia parlamentară nu exercită un control pentru sine, ci în numele societății și pentru

prezervarea valorilor democratice ale acesteia. Controlul parlamentar este o „veghe” continuă, astfel ca activitatea SIE să nu încalce cadrul dat de Constituție, normele și dispozițiile CSAT și legile care reglementează obiectivul definitoriu pentru un serviciu de informații, și anume asigurarea securității naționale. În relația cu Parlamentul și Comisia specială de control nu putem invoca discreția, singura limitare impusă fiind respectarea secretului asupra surselor și mijloacelor de informare, în conformitate cu prevederile legii de organizare și funcționare a Serviciului nostru.

Exercitarea controlului parlamentar are efecte pozitive asupra activității Serviciului, aducând un plus de credibilitate. Comisia specială are și rolul de interfață a comunicării cu publicul, având expertiza necesară transmiterii de mesaje care ajută la înțelegerea rolului, locului și limitelor activității Serviciului, contribuind la optimizarea percepției publice privind gradul de transparență.

4. În lupta împotriva terorismului ori a criminalității transfrontaliere, a marilor amenințări, în general, la adresa securității și stabilității internaționale, larga cooperare a serviciilor de informații reprezintă o armă redutabilă. Ce ne puteți spune despre relațiile de parteneriat dezvoltate de SIE?

R: Combaterea noilor riscuri asimetrice, care sunt mai puțin vizibile și mai puțin predictibile, necesită consolidarea comunicării, cooperării la nivel național, regional și internațional. Deși ar putea să pară o situație fără precedent pentru structurile de intelligence, riscurile pe care le prezintă noul mediu de securitate obligă la cooperarea cu celelalte servicii în detrimentul competiției. Încrederea, ca garanție a dialogului instituțional, în acest mediu se construiește treptat, în timp. Pe măsură ce relația de parteneriat atinge un grad de maturitate, pot fi avute în vedere chiar operațiuni comune.

Organismele desemnate să combată crima organizată transfrontalieră nu reușesc întotdeauna să fie proactive, ceea ce face ca serviciile de spionaj să fie infinit mai importante pe aceste domenii - non-proliferație, criminalitate organizată pentru orice tip de trafic ilegal. Implicarea profundă a serviciilor de informații în neutralizarea rețelelor de criminalitate transfrontalieră a avut un efect implicit foarte interesant: a generat motive suplimentare temeinice de cooperare între servicii similare. Dacă nu ar fi fost așa ceva, serviciile de informații externe ar fi fost îndeobște integral dedicate agendei naționale. În afara acestei obligații, serviciile de informații s-ar fi găsit în situația în care se aflau acum 50 de ani, restrânse la îndeplinirea termenelor din propria agendă de priorități, determinată de interesul național nemijlocit.

În prezent SIE aparține unei rețele parteneriale extrem de întinse - sunt peste 120 de servicii de spionaj, de intelligence și de securitate internă cu care noi avem relații.

Marele avantaj al aderării noastre la NATO și UE, din perspectiva unui serviciu de informații externe, este dat de faptul că serviciul nu este singur, nu este insular; este într-o rețea de servicii similare, cu care schimbă foarte multă informație, la care se raportează orizontal și cu care același limbaj profesional.

Cu alte cuvinte, suntem apărași nu numai pentru că există un serviciu, ci pentru că există mai multe state ale căror servicii urmează îndeaproape tot sensul Tratatului de la Washington, apărarea comună. Jocul solitar nu mai este posibil.

5. Activitățile secrete au stârnit întotdeauna interes, au înflăcărat imaginația multora. Din poziția de șef al SIE, ce perspectivă le-ați acorda tinerilor care au pe lista lor de opțiuni pentru carieră pe cea de „intelligence officer”. Mergând mai departe, ce calități considerați că sunt astăzi definitorii pentru profilul moral și intelectual al unui cadru SIE?

R: În primul rând, este nevoie de o capacitate adaptativă și de o cultură generală consistentă care să-i permită să se poziționeze aproape oriunde în mediul de interes. Aceasta face parte dintre particularitățile acestui tip de carieră, alături, bineînțeles, de disponibilitatea de a suporta regimul legal de restricții, de limitare a propriilor libertăți. Pe de altă parte, munca în sine în interiorul sistemului este foarte interesantă, este plină de spectaculos și, în egală măsură, de risc.

SIE are o cultură managerială corporatistă, cumva unică în peisajul serviciilor românești. Recrutarea ține cont de calitățile care se cer, de exemplu, unui candidat la intrarea într-un post la multinaționale: să aibă suprafață socială, să fie inteligent, să fie adaptabil, să cunoască limbi străine – eventual rare, să aibă un anumit tip de cultură generală, să fie mobil și așa mai departe. Însă, pe lângă toate acestea, condițiile generale de încadrare vizează și discreție, adaptabilitate, flexibilitate, stăpânire de sine, calități și aptitudini pentru stabilirea și cultivarea cu ușurință de relații personale. Drept pentru care cumulusul acesta de calități nu îl regăsești foarte des. Uneori aștepti să existe și o motivație care să angreneze mecanismul de recrutare până la a aduce cei mai buni oameni din societate către SIE.

Cei care se îndreaptă spre SIE trebuie să aibă o bună motivație etică: patriotismul, relația cu propria comunitate, dorința de a face bine, indicatori psihologici care pot fi, după o prelucrare atentă, transformați în premise ale unui randament profesional. Sunt foarte multe așteptări care se cer diminuate sau anulate de la bun început. Nu e o carieră pentru egouri, pentru personalități accentuate, pentru cei care-și caută loc în public, care vor să răzbată înspre decizia politică. În procesele de selecție poți trage repede concluzia asupra acestei deprecieri a educației naționale.

Pregătirea de bază este importantă, existând unele profesii care au mai multă afinitate cu opțiunile noastre de recrutare, însă - dincolo de cunoașterea profesională aprofundată a domeniului de referință din care vin - mai este și altceva: capacitatea de a se transforma în ceea ce nu au fost înainte.

Politica de recrutare este descrisă în pagina web a instituției. Acolo veți găsi date despre condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească un candidat și formularele pe care acesta ar trebui să le completeze în cazul în care intenția de a candida la intrarea în SIE este reală. Sistemul de selecție este, însă, extrem de dur. Din 1.000 de candidați care își trimit CV-ul către SIE în speranța angajării, rămân

cel mult 8 care intră în ciclul de pregătire preliminară, iar la sfârșitul acestei etape, rămân patru sau cinci sau niciunul. Abia din acel moment se intră în pregătirea internă, în antrenamentul real.

6. Când ați venit la conducerea SIE aveți deja o îndelungată experiență în relațiile politico-diplomatice, ca secretar de stat și ministru al afacerilor externe. Unde se întâlnește și unde se diferențiază, totuși, în opinia Dvs. activitatea unui serviciu de informații de aceea a unui minister?

R: Bineînțeles că activitatea ca ministru al afacerilor externe, beneficiar direct al produselor Serviciului de Informații Externe, s-a dovedit extrem de utilă. Ca ministru de externe, eram la capătul celălalt al lanțului de comunicație și știam că, în momentul în care aplic corect feedback-ul și închid bucla de comunicare, în același fel dau șansă de succes cercetării informative. Ajuns în această funcție, experiența anterioară m-a ajutat să înțeleg mai bine nevoile informaționale ale decidentului politic și, astfel, să pot calibra și orienta optim eforturile serviciului, în sensul furnizării unor informații relevante, actuale, utilizabile. În absența informației de valoare, decizia politică are de suferit. La nivel subiectiv, accesul la partea ascunsă, discretă, a cunoașterii și practicii politice mondiale îmbogățește intelectual. Multe întrebări capătă răspuns, multe neclarități capătă lămurire. Pentru mine este, evident, un privilegiu și o mare onoare.

Ca ministru al afacerilor externe, întreaga activitate profesională se concentrează pe protejarea și promovarea interesului național, cu ajutorul instrumentarului politico-diplomatic, utilizând mijloacele de expresie pe care le pune la dispoziție practica seculară a acestei profesii și experiența remarcabilă a Ministerului Român al Afacerilor Externe. Și MAE, și SIE se regăsesc în efortul de îndeplinire și apărare a intereselor naționale. Mijloacele prin care aceasta se întâmplă diferă; scopul este neschimbat.

**Au consemnat: Ioan Popa
Petru Neghiu**

SERVICIILE SECRETE ÎN REGIMURILE TOTALITARE:

FIGURI SINISTRE ALE POLIȚIEI POLITICE DIN PERIOADA BOLȘEVISMULUI (3)

Genrih Grigorievici Iagoda și începutul represiunilor în masă staliniste

În luna mai 1934, odată cu moartea lui V.R. Menjinski, la conducerea OGPU este numit primul adjunct Genrih Grigorievici Iagoda (1891-1938), iar structurile informative și de represiune ale statului sovietic intră într-un proces rapid de transformări complexe, menite să consolideze puterea absolută a lui Stalin.

G. G. Iagoda era un vechi activist bolșevic, participant la Revoluția din octombrie (1917) și la războiul civil care i-a urmat. Din 1920 a fost unul dintre conducătorii CEKA, în calitate de membru al Prezidiului acesteia, iar din 1924 a devenit vicepreședinte al OGPU. Documentele de arhivă dezvăluie participarea activă a lui Iagoda la primele acțiuni de deportare, în 1922, a „intelectualilor antisovietici” din Moscova și Petersburg, reprezentând elita societății ruse considerată un pericol pentru revoluție. Semnătura lui Iagoda apare pe mai multe documente din corespondența OGPU cu Lenin, liderul bolșevic solicitând să fie informat exact asupra conținutului listelor, însoțite de „comentarii și precizări: cine a fost deportat, cine este la închisoare, cine a scăpat de deportare etc.”.

Din 1930, Iagoda preia conducerea Direcției principale a lagărelor, creată în cadrul OGPU, păstrându-și totodată funcția de vicepreședinte. În cei patru ani când s-a aflat în fruntea Direcției menționate, Iagoda, secondat de Matvei Berman, s-a dovedit un zelos și ingenios torționar în organizarea și eficientizarea lagărelor de munci corecționale. La doar două săptămâni de la preluarea postului, Iagoda difuza o circulară strict secretă în care menționa extinderea rețelei de lagăre în Nord, în Siberia, în Extremul Orient și în Asia Centrală și anunța o vastă campanie de încadrare a acestora cu „cekiști fermi”, care să asigure aducerea la îndeplinire a sarcinilor. Recrutarea cadrelor se efectua pe baze voluntare, însă Iagoda a instituit un sistem de avantaje și stimulente pentru acești cekiști, care includeau sporuri la salarii până la 50 la sută, concedii anuale de două luni, diverse prime și concedii suplimentare, numeroase gratuități ș.a. „Rezultatele” nu au întârziat să apară și să fie recompensate de conducerea politică a statului: printr-un decret din 4 august 1933, Iagoda și alți șapte colaboratori din conducerea administrației lagărelor primeau ordinul „Lenin”, ca semn al recunoașterii meritelor lor în „organizarea corectă a muncii”, „cunoașterea problemelor” sau „comportarea conștiincioasă”, sintagme sub care se ascundea conduita

discreționară a torționarilor și calvarul vieții celor trimiși în Gulag.

La scurt timp după numirea sa în fruntea OGPU, această structură este rebotezată ca Administrație Principală a Securității Statului (GUGB) și transformată în departament în cadrul Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne pe întreaga Uniune Sovietică (NKVD) reorganizat pe baze noi, ambele organisme fiind conduse de Iagoda. În acest mod, are loc de fapt o comasare a organelor de control și presiune ale statului (servicii secrete, poliția regulată, poliția criminală și, din octombrie 1934, întregul sistem penal) într-o structură unică (NKVD) subordonată direct lui Stalin. Legătura liderului de la Kremlin cu NKVD era asigurată printr-un secretariat personal. Șeful acestui secretariat, A. Poskrebîșev, împreună cu Gh. Malenkov, conduceau un „Mic Consiliu” care colecta, evalua și comunica lui Stalin informațiile ultrasensibile rezultate din supravegherea informativă a membrilor Biroului Politic. Postura de conducător al unui NKVD atotputernic și promovarea în funcția de Comisar General al Securității Statului (echivalentă gradului de mareșal) ar fi trebuit să-i confere lui Iagoda o influență sporită, însă numeroși analiști sunt de părere că acesta nu era agreat de Stalin, ale cărui suspiciuni față de el erau alimentate într-o anumită măsură și de originea sa evreiască. Așa se explică și includerea de către Stalin în secretariatul personal a unuia dintre protejații săi, Nikolai Ejov, succesorul lui Iagoda la conducerea NKVD, schimbare survenită subit în septembrie 1936. Pentru moment, Stalin i-a oferit lui Iagoda postul de comisar al poporului pentru telecomunicații, dar în 1937 acesta a fost acuzat de trădare,

arestat, judecat, condamnat la moarte și executat împreună cu soția în 1938.

Iagoda, un precursor al perestroicii!

În multe privințe, Gulagul a rămas o preocupare permanentă a lui Iagoda și domeniul în care acesta a performat cel mai mult.

În postura de șef al NKVD, Iagoda devine mult mai exigent cu subordonații din administrația centrelor de detenție, pe care în ianuarie 1935 le califică drept „așezăminte de binefacere”, în care disciplina a slăbit, iar deținuții pot evada cu ușurință.

Câteva luni mai târziu, la 9 mai 1935, Iagoda difuzează o circulară intitulată „Despre restructurarea (perestroika) activității secțiilor de munci corecționale” prin care anunță o epurare și reorganizare completă a centrelor de detenție: „Executarea condamnărilor și utilizarea condamnaților la munci corecționale continuă să rămână cu totul nesatisfăcătoare și în unele teritorii și regiuni de-a dreptul scandaloase”, tuna și fulgera Iagoda în circulară. Șeful NKVD era îngrijorat că „o astfel de neglijență în executarea pedepselor date condamnaților la munci corecționale ajunge să pună în pericol politica punitivă a puterii sovietice și, în același timp, o privează de importante sume de bani”. Ca urmare, Iagoda ordonă „organizarea în termen de o lună a unei restructurări (perestroika) radicale a activității organelor însărcinate cu munci corecționale”, concedierea tuturor cadrelor „inapte și îndoielnice” ale Gulagului, concomitent cu încasarea necondiționată și depunerea, la termenul fixat, la

secția financiară a NKVD a sumelor stabilite pentru condamnați.

„Perestroika” inițiată de Iagoda în reorganizarea lagărelor era în ton cu noua linie politică stabilită de Stalin la Congresul al XVII-lea al Partidului, desfășurat la finele lunii ianuarie 1934. La acel congres, chemat să analizeze rezultatele obținute de la debutul „Marii cioturi” (1929) și să aprobe obiectivele celui de-al doilea plan cincinal, Stalin a lansat teza potrivit căreia linia politică a partidului este justă, dar problemele care persistă au la origine diferența dintre vorbe și fapte, mai precis dintre hotărârile luate și modul de îndeplinire a acestora. Stalin a criticat cu severitate „slăbiciunile organizării, proasta alegere a cadrelor, absența autocriticii, birocrația, indolența criminală a organelor locale, care atenuază, deformează sau ignoră directivele Partidului”.

Problemele cărora trebuia să le facă față Iagoda și noul NKVD reorganizat erau așadar mult mai complicate și nu se puteau reduce doar la încercarea de „rentabilizare” a lagărelor de muncă.

O față pentru exterior, o cu totul altă față în interior

În planul politicii externe, URSS anunța încă din 1933 un „nou curs” reprezentat de o „deschidere” spre democrațiile occidentale, „conciliere” față de politica militaristă a Germaniei și Japoniei, echidistanță față de diverse conflicte, participare la politica de securitate colectivă promovată de Societatea Națiunilor. Aceste nuanțări și reconsiderări de poziție au condus, la jumătatea deceniului al patrulea, la

o serie de succese în plan politico-diplomatic, între care: stabilirea, în 1934, a relațiilor diplomatice cu SUA, Cehoslovacia și România; admiterea URSS în Societatea Națiunilor și ca membru permanent al Consiliului acestei organizații (septembrie 1934); vizita la Moscova (martie 1935) a ministrului de externe britanic Anthony Eden, care consemna ulterior în raportul său „remarcabila cunoaștere și înțelegere a problemelor internaționale” de către Stalin; semnarea la Paris (mai 1935) a unui pact franco-sovietic de asistență mutuală. Pe acest fundal, la Congresul al VII-lea din vara anului 1935, Cominternul a aprobat strategia fronturilor populare, ceea ce a permis acceptarea de către partidele comuniste subordonate Moscovei a unor alianțe cu socialiștii și alte forțe politice din diverse state.

În plan intern, însă, dificultățile sporeau neconținut, iar Stalin pusese diagnosticul: linia politică justă a Partidului este sabotată sistematic de cadre și activiști aflați în slujba străinătății sau sub influența lui Troțki (exilat) și a simpatizanților săi. Asasinarea, la 1 decembrie 1934, a lui S.M. Kirov, carismaticul lider al organizației de partid din Leningrad, membru al Biroului Politic și unul dintre cei mai redutabili rivali ai lui Stalin în ierarhia puterii, a oferit dictatorului de la Kremlin un nou prilej pentru declanșarea unor ample represalii împotriva dușmanilor săi reali sau imaginari.

Documentele din arhivele KGB vor consemna că „organizarea practică a lucrării privitoare la organizația clandestină de dreapta troțkistă a fost supravegheată personal de tovarășul Stalin”. O directivă inițiată de Stalin și intrată în vigoare la finele lunii noiembrie 1934 autoriza anchetarea

sumară și aplicarea pedepsei cu moartea de către NKVD împotriva suspecților de terorism. Tot la inițiativa lui Stalin, Comitetul Central a aprobat în vara anului 1936 o rezoluție secretă care acorda NKVD puteri extraordinare pentru distrugerea „dușmanilor poporului”.

Troțki este echivalat cu un simbol al contrarevoluției, iar troțkismul cu o „varietate de fascism”. În cadrul anchetelor politice desfășurate de NKVD, una din întrebările cheie la care inculpații trebuie să răspundă sistematic este aceasta: „Ești sau nu de acord cu faptul că Troțki este șeful avangardei contrarevoluționare burgheze?”.

În luna decembrie 1934, două grupuri de „conspiratori” (primul cuprinzând 104 persoane), identificați de NKVD ca autori ai atentatului împotriva lui Kirov au fost judecați în regim de urgență, fără avocați ai apărării, și executați prin împușcare. În cursul anchetei, unii dintre inculpați au „mărturisit” că fac parte dintr-o organizație teroristă a foștilor simpatizanți ai lui Zinoviev. În ianuarie 1935, Zinoviev și Kamenev, foștii veterani ai primului Birou Politic din 1917, compar în primul mare proces intentat liderilor opoziției din partid. Învinuiți de crearea unui așa-zis centru contrarevoluționar în Moscova, cei doi au încercat să se apere, dar verdictul citit de procuror la 16 ianuarie 1935 era necruțător: „Ca urmare a activității contrarevoluționare a „Centrului Moscova” în diverse branșe ale organizației clandestine contrarevoluționare zinovieviste, s-au folosit metode pur fasciste de luptă, îndreptate împotriva conducerii partidului și a guvernului, ceea ce a dus la asasinarea tovarășului S.M. Kirov”. În baza acuzațiilor, Zinoviev și Kamenev

au fost condamnați la zece și, respectiv, cinci ani de lagăr, sentința fiind pusă în aplicare în mai puțin de două săptămâni. Stalin nu a fost mulțumit de rezultatele anchetei și de sentința dată, fapt pe care i l-a reproșat lui Iagoda: „Ai lucrat prost, Genrih Grigorievici!”. Acuzație extrem de gravă, prevestitoare de rău augur pentru șeful NKVD. De fapt, Stalin dorea ca Zinoviev și Kamenev să fie torturați până vor face mărturisiri „complete”. În scurt timp, aceștia sunt readuși în secret din lagăr la Moscova, în vagoane separate și cu escorte numeroase, fiind supuși din nou unor anchete neîndurătoare. Treptat, cei doi cedau psihic și par resemnați, recunoscând cele mai năstrușnice acuzații ce li se aduc. Într-o scrisoare din acea perioadă, prin care apelează la mila dictatorului, Zinoviev menționează: „Nu-mi fac iluzii. Încă de la începutul lui ianuarie 1935, când eram în arestul preventiv din Leningrad, Ejov, secretarul Comitetului Central, care a fost de față în timpul unuia din interogatoriile mele, mi-a spus: „Din punct de vedere politic ai fost deja executat”. Deoarece Stalin le promite clemență, Zinoviev și Kamenev se agață de ultima speranță, asumându-și toate învinuirile. La 28 iulie 1936, Zinoviev declară în fața anchetatorilor: „Scopul politic al complotului l-a constituit răsturnarea Comitetului Central și a guvernului sovietic, astfel încât să ne putem crea propriul comitet central și propriul guvern, format din troțkiști, zinovieviști și cei de dreapta. Concret, planul loviturii a fost următorul: am calculat că asasinarea lui Stalin (și a celorlalți conducători de partid și de stat) va provoca confuzie în cadrul conducerii de partid... În conformitate cu acest plan, Troțki, eu și Kamenev ar fi trebuit să preluăm conducerea partidului și statului...”

O mărturisire cu adevărat „completă”, așa cum dorea Stalin. În seara zilei de 24 august 1936, judecătorul militar V.V. Ulrih, președintele Colegiului Militar al Curții Supreme a URSS, pronunță sentința pentru Zinoviev, Kamenev și alți 14 acuzați: condamnarea la moarte prin împușcare și la confiscarea întregii averi. Câteva ore mai târziu, în cursul nopții de 24/25 august, condamnații sunt executați în subsolul clădirii în care se desfășurase procesul.

Stalin își pierduse însă încrederea în Iagoda. La exact o lună de la execuție (25 septembrie 1936), Stalin și A. Jdanov, aflați în concediu la Soci, trimit o telegramă Biroului Politic în care susțin că este „absolut indispensabil ca tovarășul Ejov să fie numit de urgență la conducerea NKVD, Iagoda dovedindu-se, în cele din urmă, incapabil să demaște blocul troțkisto-zi-

novievist”. Cel mai probabil din motive tactice, pentru a nu crea panică în rândul cadrelor NKVD, Stalin i-a numit temporar pe Iagoda și pe adjunctul său în funcțiile de comisar și, respectiv, de comisar adjunct la Telecomunicații. În primăvara anului următor (martie 1937), Iagoda este prezentat de Ejov la o reuniune a ofițerilor din NKVD ca trădător și conspirator, recrutat inițial de Ohrana țaristă, apoi de serviciile secrete germane. Supus anchetelor perverse ale NKVD, la statuarea cărora el însuși contribuise din plin, Iagoda a ajuns să recunoască crime greu de imaginat. Un an mai târziu, la procesul din 2-13 martie 1938, Iagoda este condamnat la moarte și executat, alături de alți foști lideri bolșevici, în frunte cu Buharin. Epoca „Marii Terori” (Ejovșcina) este în plină desfășurare. Despre aceasta, într-un număr viitor al revistei.

P. Ioan

DIN NOU DESPRE MOSSAD

Cu ceva timp în urmă, un bun și fin cunoscător al Israelului¹ afirma că omul este cea mai prețioasă și valoroasă resursă a Mossad, spionii fiind, la fel ca și piloții de luptă, marea mândrie a statului evreu; ei reprezintă elita țării, de unde și atracția tinerilor – nu doar bărbați – de a activa în unul dintre cele mai redutabile servicii secrete.

Pentru a reflecta cât mai documentat și obiectiv de unde izvorăște forța Mossad am extins cercetările, apelând inclusiv la memoriile unor foști agenți – este drept, foarte puțini – care au acceptat să dezvăluie o parte din secretele serviciului israelian de informații. Unul dintre aceștia trăiește în prezent în Canada: Michael Ross (nume conspirativ), fost ofițer Mossad timp de 13 ani, autor al volumului „The Volunteer: The Incredible True Story of an Israeli Spy on the Trail of International Terrorists”, apărut în 2007 la Skyhorse Publishing, precum și al unor articole despre “bucătăria” Mossad.

Recrutarea

Nu există o structură oficială unică în acest sens, mai multe subdiviziuni intervenind în diferitele etape ale punctării, selecționării, studierii, verificării și încadrării candidaților. Există, desigur, o pagină web care permite depunerea candidaturilor, folosită doar pentru atragerea de ingineri sau oameni de știință ce vor lucra la *Nes Ziyona* – noul cartier general –, însă niciodată în sectorul operativ (personal “combatant”, asimilat cu ilegalii) sau în cel de analiză.

Având acces la dosarele militare ale tuturor cetățenilor israelieni, structura ce face primii pași spre o eventuală recrutare (*Melukah*) poate identifica relativ ușor candidații ce corespund unui anumit profil, pe care

ii supune unor teste mascate în exerciții militare. Rezultatele examenelor nu ajung niciodată la comandanții de unități, ci pe biroul unui ofițer Mossad.

Serviciul are *criterii rigide de recrutare*: potențialul candidat are cetățenia israeliană sau, mai rar, s-a

¹ Andrei Sorin: „Mossad – legendă și realitate”, în Periscop nr.4/2008

convertit la iudaism. Aceleași restricții sunt valabile și în cazul în care acesta întreține relații cu cetățeni străini. Curierii (*bodel*) și informatorii (*mabuah*) sunt la periferia sistemului. Homosexualitatea este, oficial, condamnată în interiorul Mossad, dar nu neapărat din chestiuni de moralitate: experții cred că un asemenea comportament poate fi folosit ca instrument de șantaj de către serviciile adverse.

Un curriculum vitae care include și o anumită experiență militară constituie un avantaj pentru candidatul ideal necesar muncii clandestine, care primește, în final, invitația „*guvernului israelian*” de a candida pentru un post „în străinătate”. În realitate, permisul de intrare în Mossad este un simplu număr de telefon, care se schimbă la fiecare doi ani.

Profilul psihologic

Evaluatorii fac primele teste, de încălzire, folosind grile de evaluare specifice.

După această etapă, urmează o serie de *interviuri*, în cadrul cărora candidatul trebuie să răspundă sincer la un set de întrebări privind: viziunea sa despre omenire; situația financiară personală; opinia sa despre Israel, părerea despre situația și posibilitățile de soluționare a conflictului din Orientul Mijlociu; raporturile cu persoanele de sex opus; proiecte de viitor; opinii politice și sociale; relațiile parentale și maternale.

Chestionarele sunt urmate de *testul cu poligraful* (detectorul de minciuni) și de o anchetă severă asupra

familiei, rudelor și relațiilor apropiate ale candidatului. Aceste probe sunt eliminatorii, cea mai mică ezitare sau inadvertență determinând excluderea.

Dacă persoana selecționată trece și de aceste probe, este trimisă la Academia de la *Tsomet Gilot*.² Aici primește un alt nume, cu care va fi cunoscut în interiorul Mossad. Niciun elev nu cunoaște adevărata identitate a colegilor de Academie, nici chiar pe cea a colegilor de cameră. Este o măsură contra-informativă menită să protejeze agenții de deconspirări, în eventualitatea capturării/trădării cuiva din interior. În același scop, conducerea Academiei redactează așa-numitele rapoarte SRA (*security risks assessments*) despre fiecare cursant, pe care le trimite Diviziei de Securitate a Mossad (*Avtalut Peylut Medinit*), singura în măsură să dispună măsuri suplimentare de protecție sau înlăturare a cursantului.

Examene teoretice

Conținutul materiilor studiate este pliat pe misiunile ce urmează a fi primite ulterior, fără a lipsi, însă, elemente de strategie politică, istorie, geografie, economie, sociologie etc. Candidații selecționați pentru activități clandestine studiază în plus arta supraviețuirii, orientarea în teren și, mai ales, fotografierea secretă. De reținut că toate materialele utilizate de candidați în procesul instruirii (rapoarte, ciorne, schițe, fotografii, înscrisuri etc.) sunt puse în saci, care se sigilează și se trimit la Cartierul general pentru a fi distruse în condiții de securitate deplină.

² Tsomet Gilot - Bază militară (cazarmă) la nord de Tel Aviv, unde se școlarizează viitorii ofițeri Mossad.

Ca în orice alt serviciu de spionaj, burocrăția este prezentă și la Mossad. Viitorii ofițeri trebuie să se familiarizeze cu o serie de hârtii și proceduri administrative: facturi, sistemul de impozite, regulile pieței imobiliare, codul rutier, sisteme de telefonie etc., toate specifice spațiului unde urmează să-și desfășoare activitatea sub acoperire neconvențională.

O atenție deosebită se acordă *gestionării documentelor false de identitate*, cele care-i susțin spionului acoperirea necesară îndeplinirii misiunii. Când călătoresc în exterior, agenții Mossad au, de regulă, două portofele: unul, în care sunt bani lichizi, aflat la locul obișnuit, și altul, cu documentele de identitate și cărți de credit, într-un buzunar cusut în interiorul vestei.

Înainte de fiecare operațiune, fiecare agent primește *pekuda miwtza*, adică *Ordinul de Misiune*, document ce conține data, locul și obiectivele operațiunii, logistica disponibilă în țara adoptivă (prietenă) sau în țara-țintă (ostilă), cuantumul resurselor alocate operațiunii, variante de retragere, sprijinul financiar acordat familiei în caz de deces.

În redactarea Ordinului de Misiune sunt avute în vedere cerințele EEI (*essential elements of intelligence*), document întocmit de Departamentul de Analiză și care conține nevoile Israelului în materie de informații. EEI este actualizat lunar și ori de câte ori este nevoie.

Odată ajuns în teatrul de operațiuni, agentul ia legătura cu rezidentul care, de regulă, are acoperire diplomatică și căruii îi predă pașaportul cu care a venit din Israel și Ordinul de Misiune. Obține de la acesta bani, noi documente de identitate și unele mij-

loace specifice muncii. *Pekuda miwtza* este semnat de ambele părți, ca un contract, iar misiunea poate începe.

Examene practice

Primele teste practice sunt legate de cunoașterea unor elemente de bază ale muncii specifice, cum ar fi *crearea și susținerea legendelor*, adică a acoperirilor construite pentru ascunderea calității reale de ofițer Mossad. Un cursant care este, de exemplu, «jurnalista independent» la ziare din Cleveland va fi întrebat despre codul poștal sau prefixul localității. Odată stabilită acoperirea, recrutul întocmește o *autobiografie-legendă*, bazată în mare parte pe elemente reale și verificabile. După aprobarea acestuia de către șefii ierarhici, structura specializată poate trece la confecționarea documentelor menite să susțină noua identitate a agentului.

Exercițiile în teren familiarizează cursantul cu stabilizarea și plasarea explozivului, dar și cu identificarea și neutralizarea încărcăturilor amplasate de dușmani. Viitorii ofițeri clandestini lucrează cel mai adesea cu triperoxidul de acetonă (TAPT), un exploziv ușor de fabricat, având o mare putere de distrugere.

În poligoane special amenajate, agenții se antrenează în mânăuirea armamentului, pistolul Beretta fiind arma preferată. Pentru acțiuni speciale, Mossad folosește gloanțe cu vârful plat, mult mai distructive la impact. De regulă, cadrele Mossad nu sunt dotate cu arme, pentru autoapărare fiind antrenate în arte marțiale – *krav maga*.

Mossad a renunțat la stagiile de pregătire în exterior, considerând că israelienii trăiesc într-un mediu de securitate delicat, care imită perfect un climat extern suspicios și plin de riscuri. În acest mediu, cursanții învață cum să aleagă un *loc de discuții* (situat în afara zonelor rău famate, cu mai multe ieșiri, fără control video etc.) și cum să se deplaseze spre întâlnirea cu informatorul sau ofițerul coordonator. Astfel, agentul parcurge un *traseu de autoverificare* - diferit de la o întâlnire la alta - în care alternează străzi aglomerate cu altele mai puțin circulate, folosește mersul pe jos și diverse mijloace de transport. De asemenea, este obligatorie trecerea printr-o zonă deschisă (o intersecție neaglomerată, de exemplu), unde un coleg poate verifica legendat dacă este sau nu urmărit (*contrafilaj*), avertizându-l asupra eventualelor pericole.

Cursanții învață nu doar să descopere filajul, dar și cum pot urmări, în condiții de siguranță, o anumită persoană. În opinia experților israelieni, urmărirea unei ținte normale, fără o pregătire contrainformativă, necesită cel puțin patru filori, care se pot roti în diverse formule (bărbat + femeie; bărbat singur; femeie singură; familie). În cazul că ținta se deplasează cu autoturismul este nevoie de două mașini în spate, alta care se schimbă pe parcurs cu câte una din cele două și, uneori, un al patrulea autoturism plasat pe partea opusă de deplasare, în caz că ținta face o întoarcere bruscă. Pentru cursanții Mossad, țintele de exercițiu sunt trecători aleși la întâmplare, fără nicio legătură cu munca de informații.

Odată colectate, *informațiile trebuie protejate și transmise în secret Centralei*, folosindu-se diverse metode, de la *Căsuța poștală moartă/*

impersonală, până la *predare-preluare fulger* sau transmitere electronică. De reținut că un loc central în comunicările dintre agent și Centrala Mossad îl ocupă stăpânirea codului secret *Naka*, folosit pentru transmiterea de mesaje super-secretizate foarte sensibile (se cere urgent întâlnire, se întrerupe munca o perioadă, se solicită părăsirea imediată a țării unde este implantat agentul etc.).

Simularea unei misiuni externe

Consolidarea legendei și testarea solidității acesteia impun trimiterea cursantului în străinătate, pentru 3-6 luni. În această perioadă, instructorii Mossad recurg la diferite trucuri, pentru a testa reacțiile viitorului agent: blocarea cărților de credit, anularea, în ultimul moment, a biletelor de avion, „pierderea” legăturii cu ofițerul ș.a. Totodată, Mossadul se stabilește dacă viitorul spion se află deja în atenția serviciilor contrainformative adverse.

Arestarea

Adevărata provocare - *testul de duranță* - pe care îl depășesc emoțional doar jumătate dintre cursanți - este *interogatoriul*, unde cursanții trebuie să facă dovada unei rigori mentale ieșite din comun. Se merge până la arestarea, anchetarea și chiar torturarea lor de către Shabak - contraspionajul israelian, fără ca viitorul agent să realizeze că ar fi un exercițiu. În filme, agenții martiri nu scot un cuvânt însă, în realitate, toată lumea vorbește. Totuși, susțin instructorii

Mossad, un antrenament îndelungat poate, preveni deconspirările și limita pierderile.

După circa zece zile, după care recrutul a trecut și testul capturării de către inamic, instructorul său și doi ofițeri de la contraspionaj analizează imaginile și răspunsurile de la inte-

rogatoriu. Ulterior, dosarul complet al aspirantului este trimis la Cartierul general pentru o ultimă evaluare, efectuată de către o comisie secretă. Dacă rezultatul este pozitiv, *recrutul devine oficial angajat al Mossad, la 18 luni după ce a făcut primii pași în spionaj.*

Ioana-Silvia Tudoran

PAGINI DE ISTORIE CONTEMPORANĂ
A SERVICIILOR DE INFORMAȚII STRĂINE:

PRIMELE „VICTIME COLATERALE” ALE PROGRAMULUI NUCLEAR VENEZUELEAN

La 14 septembrie 2009, Hugo Chávez, Președintele Republicii Bolivariene a Venezuelei anunța pentru prima dată că Venezuela va începe activitatea pentru dezvoltarea industriei de energie nucleară dar că nu va construi bomba atomică. „...Vom dezvolta energia nucleară cu scopuri pașnice așa cum au deja Brazilia și Argentina...”

Cu ocazia vizitei la Caracas din septembrie 2009 a lui Ahmadinejad, Președintele Iranului, Hugo Chávez a declarat că Venezuela lucrează la un proiect preliminar pentru construcția unui orașel nuclear („*villa nucleară*”) cu ajutorul Iranului pentru ca poporul venezuelean să conteze în viitor pe această resursă foarte importantă de energie de uz pașnic și a luat atitudine în apărarea Iranului care are dreptul să producă energie nucleară așa cum o fac multe alte state ale lumii.

Hugo Chavez și Mahmud Ahmadinejad

Pe timpul vizitei oficiale la Moscova a Președintelui Hugo Chávez, la 14 octombrie 2010 a fost semnat un acord interguvernamental cu privire la cooperarea nucleară, construcția și exploatarea unei uzine atomice pe teritoriul Venezuelei. Cu această ocazie Dimitri Medvedev, Președintele Rusiei, a declarat „că Rusia dorește ca Republica Bolivariană a Venezuelei să dispună de întreg spectrul de posibilități energetice, că ambele țări sunt interesate în dezvoltarea cooperării tehnologice și ca un prim exemplu, tocmai am semnat un acord de cooperare în domeniu nuclear...”. Acordul fusese negociat în luna aprilie 2010, în timpul vizitei la Caracas a premierului rus Vladimir Putin. Pe lângă construcția a două reactoare nucleare, fiecare cu o capacitate de 1200 MW, înțelegerea mai prevede construcția, la Caracas, a unui reactor de cercetare pentru producerea de radioizotopi ce urmează a fi utilizați în medicină, agricultură și alte sectoare ale economiei venezuelene. Președintele Hugo Chávez a dat asigurări că Venezuela nu are planuri pentru a produce bomba atomică profitând de transferul de tehnologie nucleară din Rusia.

Purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat, Philip Crowley, a declarat la 15 octombrie 2010 că Statele Unite ale Americii vor suprave-

ghea „foarte din aproape” acordul pe care l-a semnat Venezuela pentru ca Rusia să construiască o centrală nucleară pe teritoriul acestei țări și că speră ca atât Rusia cât și Venezuela își vor asuma obligațiile internaționale referitoare la această tehnologie.

Însuși Președintele Obama, la 20 octombrie a.c., răspunzând unei întrebări pe această temă, a afirmat că „nu vrem să stimulăm și nu avem nici un interes pentru a crește divergențele dintre Venezuela și Statele Unite ale Americii, dar credem că Venezuela are nevoie să acționeze cu responsabilitate, iar „ca semnatară a tratatului de neproliferare nucleară, trebuie să-și îndeplinească obligațiile de a nu militariza acest sistem”.

Pe acest fundal, la 17 septembrie 2010, Pedro Leonardo Mascheroni¹, de 75 ani, argentinian naturalizat cetățean nord-american și soția sa, Marjorie Roxby, de 67 ani, au fost arestați de F.B.I. și deferiți unui judecător din orașul Albuquerque. Departamentul de Justiție al Statelor Unite ale Americii a anunțat la data respectivă că doi oameni de știință care au lucrat la laboratorul din Los Alamos² (statul New Mexico) au fost arestați și acuzați de a fi transmis secrete nucleare unui agent al F.B.I. care s-a dat drept un înalt demnitar al Venezuelei. De

asemenea, în aceeași zi, o echipă a F.B.I.-ului a executat o percheziție în casa soților Mascheroni, ridicând 6 calculatoare, 2 aparate foto, 2 telefoane celulare și sute de documente

Soții Mascheroni sunt acuzați de o serie de infracțiuni legate de „intenția de a transmite date cu privire la arme nucleare de mare securitate” unei persoane pe care „o credeau un înalt demnitar venezuelean” și „de a participa la dezvoltarea unei arme atomice pentru Venezuela”.

Conform comunicatului oficial nord-american, acuzarea nu conține nici un fapt din care să rezulte că guvernul venezuelean sau vreo altă persoană care să fi lucrat ca reprezentant al acestuia, să fi acționat pentru căutarea și obținerea de informații clasificate, nici că ar exista vreo acuzație contra cuiva din Venezuela.

Așa cum rezultă din informația dată publicității, agentul acoperit al F.B.I. s-a prezentat în martie 2008 lui Mascheroni ca un înalt funcționar al Ambasadei Venezuelei în S.U.A. Deși Mascheroni încetase să mai lucreze la laboratorul din Los Alamos încă din anul 1987, acesta avea totuși acces la informații clasificate de mare sensibilitate prin soția sa care continua să lucreze în acest laborator.

¹ Pedro Leonardo Mascheroni, născut în 1935, fizician, de origine argentiniană, a venit în S.U.A. în 1963 pentru a studia la Universitatea din California, unde a obținut doctoratul și a devenit cetățean nord-american în 1972. Între anii 1979 – 1987 a lucrat la Laboratorul Național din Los Alamos. În anii '80 a fost suspectat de unii dintre superiorii săi că ar spiona pentru Argentina, dar F.B.I nu a putut obține nici o probă în acest sens. A părăsit laboratorul din Los Alamos ca urmare a unor contradicții pe seama ideii sale de a folosi lasere cu hidrogen pentru a genera fisiunea nucleară. Este un critic al programului nuclear nord-american, pentru care era caracterizat ca o „persoană dificilă” și „prevestitor de nenorociri”.

² Los Alamos National Laboratory (LANL) este un laborator al Departamentului de Energie al S.U.A., administrat de Universitatea din California, și una din cele mai mari instituții multi-disciplinare din lume. Lucrează aici cca. 6.800 de angajați permanenți și peste 2.800 de contractați, având un buget de 1.200 milioane dolari. Laboratorul a luat ființă în timpul celui de al Doilea Război Mondial ca o instalație secretă pentru a coordona dezvoltarea științifică a „Proiectului Manhattan”, proiect aliat pentru realizarea primelor bombe atomice. În prezent este unul din cele două laboratoare nord-americane unde se desfășoară cercetări științifice secrete pentru proiectarea de arme nucleare.

Printre multe alte oferte, Mascheroni a afirmat că ar putea să ajute Venezuela în fabricarea unei bombe nucleare în următorii 10 ani. Programul pe care omul de știință îl propunea era ca Venezuela să construiască un reactor nuclear secret subteran pentru a produce și îmbogăți plutoniul și un alt reactor la suprafață pentru a produce energie nucleară.

Omul de știință Mascheroni își asigurase soția că spiona pentru bani și ceruse „contactului” suma de cca 800.000 dolari pentru informațiile ce urma să le furnizeze.

În iulie 2008, agentul F.B.I. i-a transmis omului de știință o listă cu 12 întrebări pentru pregătirea unui program nuclear. Mascheroni i-a dat, în schimb, în noiembrie 2008, un compact-disc ce conținea un docu-

ment de 132 pagini, probabil elaborat pe baza informațiilor la care avea acces soția acestuia în laboratorul nuclear de la Los Alamos.

La un moment dat, Mascheroni și-a manifestat interesul față de „contact” să obțină cetățenia venezueleană, pentru că el deja nu se mai considera cetățean nord-american.

Ca urmare și a unei plăți inițiale de 20.000 dolari, schimbul de informații contra unor sume de bani a continuat până la data arestării celor doi oameni de știință. „Așa cum se întâmplă de regulă în astfel de acțiuni operative, verificările au constituit un proces lung, complex și metodic”, a afirmat Carol Lee, o agentă specială de la F.B.I., care a mai adăugat că „cei doi ar putea să fie condamnați la detenție pe viață”.

Ioan N. Dumitru

AGENȚI RUȘI/BOLȘEVICI ÎMPOTRIVA UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA ÎN 1918. CAZUL ILIE CĂTĂRĂU

Pe fondul haosului și a nesiguranței create de curentul de bolșevizare existent în rândurile militarilor armatei țariste, ca urmare a revoluției ruse, izbucnite în anul 1917, în Basarabia s-a creat o stare de competiție acerbă între susținătorii și rivalii Unirii acestei provincii românești cu patria mamă. În atmosfera de confuzie și de contestare a ierarhiei din armată, în decembrie 1917, în fruntea garnizoanei Chișinău a ajuns un anume soldat Ilie Cătărău, care dispunea de împuțernici depline pentru menținerea ordinii în capitală. Fire aventurieră, Ilie Cătărău, basarabean originar din Orhei, petrecuse ceva timp în Vechiul Regat al României, unde fusese student, intrând pentru activitățile sale dubioase sau/și „provocatoare”, în atenția Siguranței. Din perioada cât s-a aflat în România a rămas o legendă potrivit căreia, în ziua de 27 septembrie 1913, studentul Ilie Cătărău, împreună cu un coleg Timotei Kirilov, bulgar de origine, ar fi dinamitat un monument ridicat, la sfârșitul secolului al XIX-lea, pe Tâmpa de lângă Brașov, constând dintr-o coloană având așezat pe capitel un personaj înfățișând un arcaș din timpul dinastiei arpadiene, reușind să-l dete-

rioreze¹. Ziarul „Gazeta Transilvaniei” îl descria pe Cătărău ca fiind „un aventurier politic. Bulgar de origine, a stat câțva timp în Rusia, unde nu se știe din ce a trăit”.

La puțin timp de la reîntoarcerea în Basarabia, Ilie Cătărău a intrat (dacă n-a fost de la început) în slujba serviciului de spionaj al Rusiei (Ohra-na), apoi al noii structuri informative bolșevice (CEKA). „Acest tip elegant, deștept – va consemna frunțașul basarabean Gherman Pântea în evocările sale –, sub o formă amabilă și modestă s-a prezentat personal comisarului general al armatei Moldovenești de pe lângă comitetul central, rugând să fie numit în regimentul moldovenesc «ca să deștepte pe frații lui moldoveni». Comisarului militar părându-i-se suspectă această dorință, i-a propus să lucreze în altă direcție unde va fi de folos. Cătărău însă, cu lacrimi în ochi, a rugat și pe ceilalți membri ai comitetului să intervină pentru a fi primit ca soldat simplu în regimentul «fraților pentru a-i ajuta și lumina». A fost primit. Dar cine putea cunoaște ce gânduri nutrea acest om în mintea lui?!” Evenimentele ulterioare vor demonstra că acest aventurier se

¹ Pentru majoritatea cetățenilor Brașovului, statuia respectivă de 20 m a rămas ca fiind statuia lui Arpad, ducele care a condus triburile maghiare în Pannonia. Ruinele rezultate din explozia provocată de Cătărău și Kirilov au rămas pe munte până în 1966, când au fost îndepărtate de autorități. Astăzi, capul statuii se afla în Casa Parohiei Evanghelice din Brașov, iar pe Tâmpa mai există doar fundația soclului.

strecurase în armata moldovenească pentru a o dezorganiza și tulbura.

Lansând lozinca „Totul aparține norodului, boierii trebuie omorâți“, Cătărașu își crease un program cu un conținut demagogic, populist și „revoluționar“, în baza căruia fusese ales unanim șef al garnizoanei Chișinău. Deși Sfatul Țării propovăduia ordinea, disciplina și realizarea tuturor revendicărilor moldovenești pe cale legală, Cătărașu contesta orice formă de proprietate, adresându-se militarilor și populației cu îndemnuri de genul: „totul este al vostru, puneți mâna cât se mai poate, că pe urmă va fi prea târziu“. Înconjurat de o adevărată „gardă pretoriană“ formată din indivizi aleși după chipul și asemănarea lui, Cătărașu începuse o serie de acțiuni de gen haiducesc asemănătoare celor ale altui companion de-al lui, rusul Grigori Kotovski², membru al secțiunii bolșevicilor, cu care nu întâmplător stabilise raporturi de „conlucrare“. Împreună cu acesta, Cătărașu crease la Dubăsari un depozit de arme, făcând agitație pentru declanșarea unei răscoale în Basarabia, începând cu armata unde se resimțea o puternică mișcare de contestare a ofițerilor și subofițerilor. El, chipurile, lua de la bogați, pentru a da la săraci. Dar, în realitate, cum proceda? Pe baza ordinelor verbale date

de Cătărașu, „comisii speciale“ alcătuite din oamenii săi „rechiziționa“ animale și alte bunuri luate cu japca din proprietățile oamenilor înstăriți din județ. Acestea erau aduse la Chișinău și adăpostite în curtea seminarului teologic. Rechizițiile se făceau „pentru binele norodului“. „Buna credință a nenorociților soldați era perfect înșelată – arăta Pântea. Cătărașu liniștit și sigur opera ca în codru. Lozincile lui au prins rădăcini: ele erau ademenitoare și ușor realizabile. De la demagogie, Cătărașu trecu la excocherie“. „Haiducul“ bolșevic s-a gândit că nu e rău ca din această campanie „revoluționară“ să facă și ceva avere. El a dispus că, dacă rechiziționarea vitelor se face potrivit ordinilor sale date verbal, în schimb eliberarea acestora să aibă loc numai pe bază de chitanță, adică în mod „legal“, chipurile. Dar eliberarea nu se făcea oricum, ci contra cost, firește, banii luați de la proprietari intrând în buzunarele lui Cătărașu. Rostul chitanțelor era să se da o fațadă de „legalitate“ și ca haiducul să aibă un control exclusiv asupra sumelor încasate de la proprietari. Întrucât o asemenea măsură, în mod firesc, crea o oarecare nedumerire în rândul militarilor din regimentul său, Cătărașu găsisse și argumentul „pertinent“ pentru această măsură, explicându-le acestora că vi-

² Grigori Kotovski (n. 1881, Hâncești - d. 1925, Bârzula), originar din nobilimea poloneză, dar ucrainean dinspre mamă, a fost un conducător militar și activist comunist din Basarabia. În timpul primului război mondial a fost trimis pe frontul din România. În cursul revoluției ruse a devenit bolșevic. După Unirea Basarabiei cu patria mamă și integrarea provinciei în România Mare, Kotovski a lucrat în aparatul de propagandă al Partidului Comunist Român. Peste puțin timp a trecut înapoi în U.R.S.S., unde a fost realizatorul pe teren al R.S.S.A. Moldovenești formată din opt raioane din regiunea Odessa, în Transnistria, în cadrul Ucrainei. Conform politicii sovietice de atunci, această nouă republică trebuia să propage comunismul în Basarabia vecină, urmărind să aducă revoluția comunistă în România și chiar și în Balcani. Mare amator de femei, Kotovski a murit asasinat de un soț gelos dintre cadrele Partidului, în 1925, la vârsta de 44 de ani. Posibil ca G.P.U. - ul să nu fi fost străin de moartea lui, întrucât autorul crimei - un oarecare Maiorov -, nu a stat decât trei ani în închisoare. În 1935 localitatea Bârzula unde a murit a fost redenumită de autoritățile sovietice în memoriam Kotovsk din 1935. Tot aici i s-a ridicat un mausoleu, care a fost distrus ulterior de trupele române, în timpul celui de-al doilea război mondial. Autoritățile comuniste i-au ridicat un monument ecvestru în Chișinău în anul 1954, plasat chiar în fața actualului Hotel Cosmos.

tele respective sunt destinate pentru hrana soldaților de pe front și în caz de rețineri vor avea de suferit frații și surorile lor de la țară, fiindcă „li se va rechiziționa și ultima vâcuță de la copii”. Cu această ultimă formulare „înduioșătoare”, ordinul dat de Cătărașu avea „priză” în rândul soldaților din subordinea sa. El amenința, astfel, să compromită mișcarea revoluționară și de resurrecție națională din Moldova de Răsărit.

Între Directoratul de Război din cadrul Consiliului Directorilor Generali ai Basarabiei³ și Ilie Cătărașu ales șef al garnizoanei Chișinău, au apărut încă de la început o serie de divergențe, care s-au acutizat odată cu refuzul acestuia din urmă de a curs ordinului șefului Directoratului, Gherman Pântea⁴, privind organizarea primei parade militare în ziua de 25 decembrie 1917, când trupele moldovenești urmau să depună și primul jurământ militar, care suna în felul următor: „În numele lui Dumnezeu Atotputernic jur Credință Republicii Democratice Moldovenești, supunere ocârmuitorilor și legilor ei, îndatoririlor militare în toate împrejurările, în timp de pace, ca și în timp de război. Așa să-mi ajute Dumnezeu”. În strategia gândită de Directoratul de Război condus de Pântea, această manifesta-re, în cursul căreia unitățile moldovenești urmau să primească și steaguri

cu tricolorul, avea între altele și rolul de încurajare a armatei și de slăbire a acțiunii lui Cătărașu.

Parada s-a desfășurat la data prevăzută, în baza ordinului nr. 4 din 18 decembrie 1917, dat de șeful Directoratului Militar, Gherman Pântea. Au fost prezenți membri ai Sfatului Țării, în frunte cu președintele Ion C. Inculeț. Desfășurarea însuflețitoare a paradei militare nu a convenit deloc celor care doreau bolșevizarea și anarhizarea oștirii moldovenești. Parada de la 25 decembrie 1917 micșorase considerabil influența lui Cătărașu în rândul armatei. Dezvoltarea unor forțe militare moldovenești în Basarabia încurca practic planurile cercurilor bolșevice ruse, al căror „vârf de lance” era Cătărașu, mai ales pe cele care vizau desființarea Sfatului Țării, exponentul revendicărilor moldovenești, care trebuia „șters de pe fața pământului”.

Influența și chiar timorați de ideologia bolșevică al cărei principal agitator era chiar șeful lor, Cătărașu, majoritatea soldaților din Regimentul I Moldovenesc din Chișinău nu a participat la parada din 25 decembrie 1917. De altfel, Cătărașu chiar ordonase să nu se participe la această manifestare, iar în ziua de 27 decembrie el a emis un ordin de organizare a unei alte parade la data de 1 ianuarie 1918.

³ *Consiliul Directorilor Generali ai Basarabiei* este denumirea cabinetelor de miniștri (directori generali) care au guvernat Republica Democratăcă Moldovenească și apoi regiunea românească Basarabia în perioada 7 decembrie 1917 - 12 decembrie 1918. În perioada activității Sfatului Țării, au funcționat trei guverne ale Basarabiei conduse de Pantelimon Erhan, dr. Daniel Ciugureanu și dr. Petre Cazacu.

⁴ *Gherman Pântea* (ns. 13 mai 1894, Zăicani, Bălți, Basarabia - d. 1 februarie 1968, București), licențiat în drept, a fost unul din liderii marcanți ai mișcării de resurrecție națională în rândurile militarilor moldoveni din armata țaristă, vicepreședinte al Congresului Ostășesc Moldovenesc, din octombrie 1917, membru în Sfatul Țării, care a hotărât Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918. A făcut parte din Guvernul Basarabiei, în calitate de ministru, iar între cele două războaie mondiale a fost deputat P.N.L. și a deținut în mai multe rânduri funcția de primar al orașului Chișinău (1923, 1927-1928, 1932). Între 1941 și 1944 a fost primar general al orașului Odessa, fiind cunoscut cu o atitudine moderată față de unele abuzuri și excese înregistrate atunci împotriva minorității evreiești. După 1945, a fost urmărit de organele de represiune ale regimului de "democrație populară", iar în 1952 a fost judecat și condamnat la 10 ani de detenție. În anul 1955 a fost amnistiat.

Ordinul se încheia cu următoarele cuvinte: „armatele revoluționare trebuie să arate Sfatului Țării, cu reacționarii lui, că spiritul de libertate încă trăiește în inimile norodului“. Era evident că, în timp ce parada din 25 decembrie avusese un caracter național, cea preconizată de Cătărău trebuia să aibă unul „internațional“, de esență bolșevică, cu un caracter explicit amenințător împotriva Sfatului Țării.

Gherman Pântea și-a dat seama de pericolul pe care-l reprezenta Cătărău prin faptul că se preleva de a fi fost „ales de întreaga oaste“ și că în acest fel putea instiga masele de soldați împotriva puterii legale a Republicii Moldovenești. În consecință, trebuiau luate măsuri neîntârziate de neutralizare a sa. Mai întâi chestiunea a fost discutată în Consiliul Directorilor, în noaptea de 27-28 decembrie 1917, dar se pare că bolșevicii deja bănuiau ceva sau poate chiar aveau agenți acolo, pentru că după terminarea ședinței, așa cum arată Pântea, „ne-am trezit de îndată cu Cătărău la ușă, înconjurat de câțiva soldați înarmați, complet turburați și furioși, care ne-au întrebat brusc: «Ați hotărât arestarea șefului nostru?». Am răspuns calm: «Avem altă treabă decât a ne ocupa de șeful D-vs.». Surprinși de acest răspuns, ei se uitau unul la altul, iar noi ne-am continuat drumul“. Intrigați de felul cum a putut să afle Cătărău de discuția din Consiliul Directorilor, membrii acestuia au hotărât ca, pentru a-l „adormi“ pe acesta și a-i distra atenția, până la 31 decembrie să nu se mai discute despre „personajul“ respectiv.

În dimineața zilei de 31 decembrie 1917, Gherman Pântea a discutat cu președintele Sfatului Țării, Ion Incuț, convenindu-se ca Ilie Cătărău să fie arestat chiar în noaptea de reve-

lion, pentru a nu-i permite acestuia să participe la parada militară programată pentru ziua următoare (1 ianuarie 1918) și care ar fi putut fi „fatală“ pentru mișcarea națională din Basarabia. La solicitarea lui Pântea, problema nu mai trebuia să fie discutată în plenul Consiliului Directorilor, din considerentele „contrainformative“ rezultate din cele de mai sus. Incuț a fost de acord, a semnat ordinul de arestare, iar Pântea a fost însărcinat cu punerea lui în aplicare. Oficial, Cătărău a fost învinovățit de spionaj și abuz de putere în scopuri personale.

În aceeași zi de 31 decembrie 1917, Directoratul Militar condus de Gherman Pântea a luat hotărârea asupra modului în care să fie arestat Ilie Cătărău. Dificultatea consta în faptul că o parte din armata moldovenească se afla deja sub influența lui Cătărău, iar cealaltă parte, deși „disciplinată și credincioasă republicii“, nu aprecia oportunitatea arestarea acestuia, ceea ce cam tot același lucru însemna. În aceste condiții, Pântea a decis să se implice personal în acțiune și să se adreseze, pentru sprijin, comandantului regimentului IV de cazaci „Zaamurski“, plutonierul major Ermolenko. În urma negocierilor cu acesta s-a stabilit ca, în schimbul unei sume de bani, cazacii să fie la dispoziția lui Pântea în cursul nopții de revelion ce urma și să intervină atunci când li se va cere acest lucru. La ora 1.00, Ermolenko și soldații săi trebuiau să fie la Pântea acasă. În acea seară, la orele 21.00, Pântea a mers la locuința poetului și prietenului basarabean Iorgu Tudor, din strada Nicolaevscaia nr. 130, unde fusese invitat, împreună cu mai mulți apropiați, pentru petrecerea nopții Anului Nou. Aici era o atmosferă de destindere și voie bună specifică reve-

lionului, cu participarea unor protagoniști importanți ai mișcării naționale din spațiul românesc, atât basarabeni ca Ion Pelivan, Pantelimon Halippa, dr. Elena Alistar, Anton Crihan, Grigore Cazacliu, Teofil Ioncu, Ion Văluță, Nina Bogos, Liviu Marian, V. Semaca ș.a., dar și transilvăneni ca Onisifor Ghibu. S-au rostit „cuvântări înfocate cu urări de a ne întâlni cu toții la Alba Iulia“. Aflat sub presiunea celor stabilite în legătură cu arestarea lui Cătărașu, Pântea nu a putut rămâne prea mult timp la această petrecere și, sub un pretext oarecare a plecat la Directorul General al Comunicațiilor, N. N. Codreanu, la care a rămas până aproape de ora 24.00 și căruia i-a destăinuit planul, argumentându-i că „arestarea este singura soluție și că dându-mi seama de riscul la care mă expuneam, îl rog ca în cazul unei nenorociri pentru mine să fie dânsul tovarăș de mângâiere pe lângă părinții mei“. Pentru acțiunea propriu-zisă de arestare, Pântea s-a îmbrăcat în uniformă de soldat, fiind înarmat cu două revolve „Mauser“. De la N. N. Codreanu a plecat acasă la el, unde îl așteptau Ermolenko, împreună cu 25 de cazaci înarmați. De aici soldații s-au urcat într-un autocamion, Ermolenko împreună cu două ajutoare ale sale într-un automobil, iar Pântea l-a luat cu el pe comandantul pieții Chișinău, Levenzon, în autoturismul personal, toți îndreptându-se spre hotelul „Londra“, unde locuia Cătărașu. Iată cum descrie Pântea desfășurarea acțiunii de arestare a acestuia: „La intrarea în hotel am fost întâmpinați de prima gardă, care nu ne-a opus rezistență, astfel că ne-am îndreptat spre camera lui Cătărașu. Sentinelele de la ușă, văzându-ne, ne-au somat să ne oprim, amenințându-ne cu arma, dar cazacii

s-au repezit la acești păzitori, i-au dezarmat și i-au arestat. Comandantul pieții - Levenzon - a bătut la ușa lui Cătărașu, anunțându-l că are a-i face o comunicare urgentă în legătură cu parada de a doua zi. Cătărașu l-a întrebat dacă e singur și, la răspunsul afirmativ al lui Levenzon, a deschis ușa. În momentul acesta am năvălit în odaie, cu toții, iar garda lui Cătărașu din interiorul camerei a început să tragă în noi focuri de revolver, rănind pe un cazac, ceea ce a îndârjit pe ceilalți cazaci, care s-au repezit asupra oamenilor din garda lui Cătărașu, lovindu-i și dezarmându-i. Subsemnatul în numele republicei moldovenești am declarat arestat pe Ilie Cătărașu, după care numitul a fost ridicat, scos afară și îmbarcat în camion“. Înainte de a se urca automobil, Cătărașu s-a adresat celor prezenți cu aceste cuvinte: „Pe acest pământ m-am născut, aici am crescut, dă-mi voie să-mi sărut pământul strămoșesc“. Deloc impresionat de patetismele lui Cătărașu, Pântea a ordonat ca acesta să fie imediat îmbarcat în automobil, care a pornit în direcția Odessa, conform planului stabilit. Pentru supravegherea lui Cătărașu pe timpul transportului au fost delegați deputații din Sfatul Țării, Grigore Turcuman și Tudose, care au fost ajutați de aghiotantul lui Pântea, lt. Harconiță. La Odessa, Cătărașu a fost predat comisarului ucrainean Poplavco. La întrebarea acestuia de ce este arestat, Cătărașu a răspuns că „moldovenii basarabeni trag spre România; singurul eu lupt ca Basarabia să se unească cu Ucraina“. Față de un asemenea răspuns, comisarul Poplavco, animat și el ca mulți ucrainenii din acea vreme de dorința ocupării Basarabiei, l-a pus în libertate pe Ilie Cătărașu, fapt ce a stârnit senzație și o vie neliniște în cercurile conducătoare

ale tinerei Republici Moldovenești. Prin acțiunea de arestare a lui Ilie Cătăraș, Gherman Pântea a riscat mult, fiind reținut, la rândul lui de către bolșevici, din fericire însă pentru scurtă vreme.

Conștient că nu se mai poate întoarce în Basarabia, Cătăraș și-a procurat un pașaport fals și a ajuns în Franța, unde nu și-a schimbat stilul de viață aventurieră, a comis diverse infracțiuni și a fost condamnat. Abia după război, în primii ani ai

regimului totalitar de stânga de tip sovietic, el a revenit în România, încercând să profite de faptul că în anii 1917-1918 a acționat conform cauzei „revoluționare” comuniste, făcând declarații publice adesea mincinoase împotriva unor „reacționari burghezi” de genul lui Gherman Pântea, pe care l-a acuzat în presă de fapte în cea mai mare parte inventate, pentru a determina condamnarea acestuia la închisoare de către autoritățile regimului.

Dr. Ion Constantin

(Articolul constituie un fragment adaptat din volumul Ion Constantin, *Gherman Pântea între mit și realitate*, cuvânt înainte de Mircea Druc, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2010.)

DINCOLO DE CE ȘTIAM

Notă de lectură: Pe marginea cărții lui Ion Pavel, *Dincolo de aparențe. O viață pe malul celălalt*, Editura Paradigme, 2010

„Securitatea poporului“ a fost o instituție care, de la început, a băgat frica-n oameni. O frică permanentă, ca un fundal inevitabil al existenței fiecăruia. O frică motivată, de altfel, de multiplele fărădelegi săvârșite în intervalul 1948-1964. Iar atunci când lucrurile s-au schimbat în cadrul instituției, după 1965, teama fiecăruia de „ei“ a rămas. În așa măsură încât unii se mai tem și acum, la două decenii de la revoluția din decembrie 1989! Și continuă să-i vadă pe oriunde!

Totuși, lucrurile încep să se așeze și să se lămurească. În primul rând, instituția n-a avut ca scop numai „terorizarea“ populației, ci a cuprins servicii și activități interne și externe, așa cum le aflăm mai în toate statele, indiferent de regimul politic. În al doilea rând, rolul ei în decembrie 1989 începe să fie cunoscut. *Securitatea nu s-a implicat în nici un fel în timp ce evenimentele se pregăteau și cu atât mai puțin în zilele de 17-22-25 decembrie 1989*. Documentele apărute relativ recent aduc dovada neimplicării, faptul că a stat deoparte. Definitorii rămân

cuvintele generalului Iulian Vlad, în convorbirea sa cu colonelul Filip Teodorescu aflat la Timișoara, în ziua de 17 decembrie 1989: „Nu mai ieșiți din sedii, ca să nu se pună pe seama voastră provocările lor. Și să nu-l pună păcatul pe careva, dacă trebuie neapărat să iasă, să aibă arma asupra sa. Asta v-am spus-o de la început“.

Lucrările din ultimii ani au început să analizeze, pe temeiul documentelor, funcționarea Securității în diferitele ei etape.¹

Analize care însă nu răspund la o întrebare: ce fel de oameni erau ofițerii acestei instituții? (este vorba de cei intrați în activitate mai ales după 1966/1968 când s-au produs o serie de schimbări).

Un volum apărut în acest an ne oferă un prim răspuns. Este scris de Ion Pavel.²

Autorul s-a născut în satul Trestioara (județul Prahova) la 27 septembrie 1935, al șaselea copil (din opt) a lui „Onel al lui Dumitrache al Brii“, țăran sărac. Școala primară în

¹ O listă orientativă cu peste 50 titluri în volumul *România și comunismul. O istorie ilustrată*, de Dinu C. Giurescu, Alexandru V. Ștefănescu, Ilarion Țiu, Editura Corint, București, 2010, pp. 139-140.

² Ion Pavel, *Dincolo de aparențe. O viață pe malul celălalt*, cuvânt înainte gen. lt. dr. Olimpiodor Antonescu; prefață prof. dr. Radu Ciuceanu; volum apărut sub egida Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, Editura Paradigme și Editura Nora, București, 2010, 268 p.

sat (o singură sală de curs pentru clasele I-IV). Primele cărți, în afara manualelor, le-a găsit în podul școlii. Apoi din clasa a VI-a în comuna Vărbilău; apoi Școala Profesională Feroviară nr. 4, absolvită cu calificarea lăcătuș-mecanic.

Ar fi dorit să se înscrie la teatru dar și-a dat seama că nu avea ce căuta acolo. S-a prezentat atunci în fața unei Comisii care recruta tineri pentru Școlile de ofițeri MFA și MAI. Comisia a hotărât pentru el: Școala de ofițeri MAI de la Oradea. Locotenent la vârsta de 22 ani (23 august 1957) la Trupele de securitate.³ Debutul l-a făcut la Brașov, apoi Oradea, Suceava, din nou Oradea, București, Fălticeni și iarăși București – ca stație terminus.

Volumul aparține *memorialisticii*; este, în același timp o *mărturie-document venită din interiorul instituției*. Pe autor îl urmărim și ca militar și ca om, iar alături de el avem câte ceva din ansamblul uman și instituțional în care s-a manifestat.

Ion Pavel a îndeplinit 20 (douăzeci) de funcții profesionale între 1957 și 1989. „În ierarhia militară din sistem – constată autorul – sunt de urcat trepte și de trecut bariere; urcarea treptelor depinde de tine, ridicarea barierelor, nu” (p. 132). Și continuă: „Drumul vieții unui om se aseamănă mai degrabă cu o potecă întortocheată lipsită de indicatoare de sens și de prevenție. Important e să nu-ți pierzi busola... să ai temeritatea să străpungi hățșul lumii în care trăiești... urmând onest și îndrăzneț drumul marcat de repere ale valorilor în care crezi cu adevărat...” (p. 125).

Volumul cuprinde *portrete* cu totul grăitoare. Câteva exemple:

*

Mr. Paraschiv, loctiitor politic: „Un om scund, cu părul rar și mustață a la Lenin, veșnic cu hainele mototolite și arareori bărbierit militărește, adică zilnic. Vorbea rar și apăsător economisind probabil bruma de cuvinte din vocabularul său moscovit. Nu am cunoscut niciodată un om... mai sec în gândire și limbă” (p. 66).

*

Emil Bobu: „N-am cunoscut un alt om mai primitiv în comportament, ca acesta: lingău ca un pervers în sus, vătaf tiranic în jos, un produs saprogen al unei politici saprogene și ea” (p. 193).

*

Costică Nițescu, inspector: „harnic, isteț și precis, rotofei la trup și sferic la spirit, de nu aveai de unde să-l apuci” (p. 216).

*

Locotenent colonel Florea Lăzărescu: „...om cu o putere de muncă ieșită din comun, un subordonat model și un camarad excelent” (p. 143).

*

³ La 23 ianuarie 1949 se înființează, prin decret, și miliția și trupele de securitate; prin același decret sunt desființate poliția și jandarmeria. Efectivele jandarmeriei sunt trecute la trupele de securitate a căror misiune este paza teritoriului în interior, întocmai ca jandarmeria desființată. Evident, cadrele (ofițeri și subofițeri) au fost altele. Când, după 1990, s-a reînființat jandarmeria română, efectivele trupelor de securitate au intrat în componența jandarmeriei.

Locotenent colonel Mircea Lupulescu: „un oștean chipeș, bătos, elegant ca ofițer și sever ca șef. Vorbea cam bolovănos, dar cu mesaj clar, cu înțelesuri de neîntors. Comanda esențial, adică selectiv, nu se risipea în amănunte...” (pp. 88-89).

*

Generalul Mihai Pacea: „...el a fost un susținător al dracului de eficient la ceea ce, la vremea aceea, se numea construirea comunismului în România... El nu lingusea bălos ca Emil Bobu. El lingusea rafinat. El ducea pe tavă comandantului suprem rezultatele muncii subordonaților săi, benefice pentru România, prezentându-le ca succese ale sale...”

„Da, domnule Pacea, cred cu convingere că nu ați trădat comunismul, ci doar l-ați părăsit. Nu poți să-ți trădezi copilul, mai ales dacă ai muncit atât de mult ca să-l faci mare. Iar demolarea comunismului în România nu vi se datorează dvs., nici măcar într-o mică măsură... comunismul s-a prăbușit sub povara propriei neputințe de a se înscrie pe traiectoria evoluției firești a lumii...” (pp. 252-253, sublinierea D.C.G.).

*

Volumul cuprinde informații privind *Revoluția din decembrie 1989*. Sunt trimiteri la documente care atestă că Securitatea nu s-a implicat în nici un fel în represiunea ordonată de Nicolae Ceaușescu; conducerea ei a reușit să evite o ciocnire între unitățile MApN și cele ale MAI, așa cum unii și-au dorit-o atunci, în decembrie 1989 (pp. 222-228 și 231-232).

În ziua de 21 decembrie 1989, autorul s-a îndreptat cu mașina spre unitatea sa „unde la sud-est de București”. Ajuns la destinație, a fost informat de comandantul său „că s-a primit ordin din centrală să nu ne implicăm în nici un fel în desfășurarea acestor evenimente și să rămânem în școală” (p. 228).

a) La 17 decembrie, conducerea Direcției Securității Statului (generalul Iulian Vlad) a ordonat Securității Timiș și deopotrivă generalilor Emil Macri, Grigore Ghiță și colonelului Traian Sima, aflați la Timișoara „să nu se implice în acțiunile de stradă”.

b) La 18 decembrie, a fost transmis șefilor de securități județene „că orice situație s-ar crea, cadrele de securitate să nu tragă în popor”.

c) În dimineața de 22 decembrie, orele 7, generalul Iulian Vlad a ordonat șefului Statului major al trupelor de securitate colonel Dumitru Pavelescu ca în cazul când masele de demonstrații vor să intre în Piața Revoluției „să nu le împiedice și să nu se tragă nici măcar un foc de avertisment...; la intrarea demonstrațiilor în piață, să le permită accesul în cele două sedii (a CC și Palatul Consiliului de Stat) și să nu se facă, sub nici o formă, uz de armă”. Ordinul a fost îndeplinit întocmai.

d) Tot la 22 decembrie, în jurul orei 10,30, conducerea D.S.S. – prin generalul Romeo Câmpeanu – transmis prin fax unităților de miliție din țară să nu se întreprindă vreo acțiune de reprimare a demonstrațiilor.

e) În seara zilei de 22 decembrie conducerea D.S.S. a ordonat „să se transmită tuturor unităților centrale și teritoriale ale D.S.S. și M.I. că, din acel

moment intră în subordinea armatei... și să predea reprezentanților acesteia, pe bază de inventar, armamentul și muniția din dotare” (în volum, pp. 234-235).

Aceste ordine din zilele de 17-22 decembrie, contrazic total afirmațiile unor persoane implicate atunci în evenimente, că Securitatea ar fi fost singura instituție rămasă de partea lui Nicolae Ceaușescu.

Atari interpretări, în contradicție directă cu realitatea faptelor din acele zile, au continuat mult timp. Cu greu, adevărul a început să-și facă loc. Volumul colonelului Ion Pavel aduce dovezi lămuritoare.

S-a adăugat încercarea de a arunca asupra cadrelor Securității, manifestările „teroriștilor” din decembrie 1989 care au provocat un mare număr de victime. Cu greu s-a deslușit, în timp, că în acțiunile teroriștilor cadrele Securității nu au fost de fel implicate. Rolul generalului Nicolae Militaru și al lui Silviu Brucan în dezinformarea opiniei publice este explicit arătat în volum (pp. 226-228 și 233-237).

*

Autorul evocă cutremurul „de sorginte tectonică”, din 4 martie 1977. Continuă:

„Al doilea (cutremur), de sorginte profesională și la fel de devastator, avea să se petreacă odată cu vestea că Mihai Pacepa a trădat. Ziua de 28 iulie 1978 a fost una neagră pentru toți cei care lucrau în Departamentul de Informații Externe” (pp. 213-214, 238-239, 248-252).

*

Despre patrie și formatorii de opinie de azi. Autorul descrie o zi din septembrie 1968, la Fălticeni, când o unitate de sub comanda sa a primit, cu solemnitate, într-o ceremonie anume, drapelul de luptă. Comentariul său:

„Veți zice poate... că folosesc cuvinte exilate din dicționarul vorbirii curente despre neam și țară, ca preț plătit acum, pentru limbajul de lemn de altădată. Dar ce vină au cuvintele?...”

„Ați mai auzit sau văzut în media, nu mult, dar măcar atât cât este nevoie să nu uităm ce suntem și cum suntem ca popor, cuvinte ca patriotism, devotament, dăruire, abnegație, curaj, eroism, și multe altele...”

„Le simt lipsa în judecățile de valoare ale oamenilor politici și din păcate ale multora dintre intelectualii sau formatorii de opinie ai României de azi.”

(Constatarea este cu totul pertinentă. Realitatea și sentimentul patriei sunt ocolite astăzi cu bună știință, din învățământ, din televiziune și radio, și cu infime excepții - din majoritatea absolută a revistelor culturale - nota D.C.G.)

Autorul comentează cuvintele unui cunoscut scriitor astăzi la modă, pline de insulte adresate poporului român (pp. 98-99).

*

În anii '70 se spunea că tinerii care intrau în cadrele Securității, aveau avantaje, în primul rând locuință și o leafă ceva mai bune decât omologii lor rămași în „civilie”. În volumul „Dincolo de aparențe” aflăm

informații noi, privind finele anilor '50 și începutul deceniului următor.

Ca tânăr locotenent necăsătorit, a locuit la Brașov (1958) „cu șase colegi de promoție... într-o cameră cu paturi de fier suprapuse și încălzite cu un godin în care ardeau lemne și cărbuni“ (p. 79). În anii '70, va fi fost altfel.

*

Cât primea un locotenent de securitate atunci (1958)?

Lunar 780 lei, din care:

- masa de prânz la popota cadrelor - 300 lei

- pentru părinții săi (din când în când) - 100 lei

- chiria - 25 lei lunar

- masa de seară și de dimineață, lenjeria de corp, săpun și altele, film, spectacole, etc. - restul de cca. 400 lei (p. 79).

*

Dar un tânăr locotenent căsătorit ce făcea?

Autorul s-a căsătorit cu Dra Mimi - Maria Brendorfer la 12 ianuarie 1959 (p. 79). Numele soției, precizează autorul „avea să fie bariera mută a oricărei discuții în legătură cu viitorul meu și cauza unui nesfârșit număr de autobiografii sau completări de autobiografii“ (p. 80).

După căsătorie la câteva timp, i s-a repartizat o cameră la marginea orașului Oradea pe strada Damianici: „...o încăpere mică, fostă cândva o prăvălie de legume, nu avea ferestre, ci doar o ușă cu intrare direct din stradă... Ca să ajungem la toaleta

aflată în curtea proprietarului trebuia să ieșim mai întâi în stradă...” (p. 82).

În martie 1960 au primit la Oradea, o garsonieră „în sfârșit o locuință adevărată, încălzită cu lemne, la etajul doi“ (p. 83). Obținerea unei locuințe va continua însă deoarece slujba însemna și mutarea dintr-o localitate în alta.

*

Sunt alte informații de un real interes. Ca, de exemplu, sinuciderea lui Chivu Stoica, autorul volumului fiind dintre primii care a constatat ce s-a întâmplat (pp. 179-188).

Sau dispariția Zoiei Ceaușescu; ea reușise într-o zi să se „rupă de mașina de protocol care o însoțea“ și a dispărut în jurul orei 22. (Februarie-martie 1975). Zarvă mare, convocare la 6 dimineața în prezența ministrului de interne Emil Bobu; „comandament de urgență... pentru căutarea și găsirea cât mai rapidă a tovarăsei Zoia Ceaușescu“; constituirea unui nucleu operativ de intervenții... Până la urmă a fost găsită în apropierea orașului Baia Mare, într-o cabană, la masă cu prietenii... (pp. 175-178).

*

În încheiere, autorul scrie:

„Nu Securitatea a creat sistemul pe care a trebuit să-l servească. Ea a fost creată de sistem pentru a îndeplini una din funcțiile represive în stat, așa cum sunt chemate în prezent să îndeplinească astfel de funcții - poliția, jandarmeria ori serviciile secrete - desigur în condiții mult diferite în conținut și formă“ (p. 257).

*

Despre evoluția acestei instituții s-a scris relativ puțin. Ne copleșesc – și pe bună dreptate – violențele, fără-delegile, procesele măsluite, atmosfera de frică generalizată din anii 1948-1964. A fost însă și o a doua fază după 1965 asupra căreia cercetările sunt abia la început. Știm și mai puțin despre ofițerii care au aparținut

acestei a doua faze, ce gândeau, ce simțeau, cum reacționau, dincolo de regulile și rigorile disciplinei militare. Ion Pavel ne deschide o fereastră. Memoriile sale sunt și un îndemn de a asculta și cealaltă parte – auditur et altera pars – potrivit dictonului latin. Numai așa ne putem descotorosi de sloganuri și clișee și – cu răbdare – să reconstituim ce va fi fost.

Acad. Dinu C. Giurescu

„AVIZ PENTRU TINERII DIPLOMAȚI”

Reprezentarea în străinătate a constituit, dintotdeauna, o preocupare importantă pentru conducerile diverselor țări și structuri cu atribuții în domeniul relațiilor externe, devenind în decursul timpului o adevărată instituție. Grijă pentru calitatea personalului trimis în misiuni de reprezentare oficială în străinătate, în primul rând a celui diplomatic, dar și a celui din alte domenii (comerț, finanțe-bănci, turism, culte etc.) a dus la elaborarea și statuarea unor veritabile coduri de conduită, universal recunoscute și aplicate în întreaga lume civilizată.

Un astfel de ABC al codului de conduită ca reprezentant al statului într-o țară străină a fost conceput și de un mare cărturar român din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Este vorba de Alexandru Scarlat Sturza (1791-1854), descendent al unei familii istorice de boieri moldoveni, filozof, teolog și literat, personalitate culturală de dimensiuni europene. La timpul respectiv, talentul și realizările sale erau „cunoscute și apreciate în Europa de tot ceea ce este mai distins în litere și științe”, după cum consemna în 1842 Mihail Kogălniceanu, contemporan și prieten al savantului. Micul eseu la care ne referim poartă titlul pe care l-am dat rândurilor de față - „Aviz pentru tinerii diplomați” - și a fost scris de Alexandru S. Sturza în ultimii ani de viață, după o experiență de peste două decenii de activitate prodigioasă în Ministerul de Externe

al Rusiei țariste. Lucrarea a fost inclusă în setul de patru volume apărute postum în limba franceză, la Paris, în anii 1858-1861 și se adresa, după cum menționa autorul, „tinerilor care se consacră serviciului relațiilor externe într-o anumită țară, dar mai ales în Rusia”.

Pornind de la convingerea că un tânăr diplomat trebuie „să studieze istoria modernă și mai ales a tratativelor”, autorul consacră un prim capitol istoriei diplomatice, în fapt o trecere în revistă a principalelor evenimente care au marcat evoluțiile europene în secolele XVI și XVII și care au condus la instaurarea unui sistem politic al echilibrului puterilor pe continent.

Mai interesante și mai apropiate de exigențele zilelor noastre ni se par însă considerațiile lui A.S. Sturza despre „stilul diplomatic” și, respectiv, „conduita tânărului diplomat”, care sunt tratate în părțile a doua și a treia ale eseului.

Potrivit savantului, „stilul diplomatic este limbajul societății dintre state” și, prin urmare, „apanajul stilului diplomatic trebuie să fie, înainte de toate, claritatea, precizia, demnitatea și delicatețea formelor”. Dincolo de rigorile pe care le impun asigurarea clarității, preciziei și demnității demersului diplomatic, A. S. Sturza găsește de cuviință să vorbească despre talentul și măiestria diplomatului în desfășurarea activităților sale: „Toate culorile țipătoare din ele trebuie să fie temperate printr-o selecție

reușită de expresii delicate și convingătoare, în stare să împace toate punctele de vedere, chiar dacă ele nu înving divergența de opinii". Iată și o succintă caracterizare a unui astfel de act diplomatic eficient, care ar face cinste oricărui maestru în arta negocierilor din orice epocă: „o notă, un memoriu pledează cauza celui drept, fără a anticipa pe față interesele; prezintă cu menajamente abile părțile cele mai vulnerabile ale unei cauze îndoielnice în ea însăși, pune în lumină plângerile fără răutate, semnalează erorile sau nedreptățile, fără a sfida și acoperă bustul impunător al adevărului cu un văl diafan care îi atenuează toate trăsăturile fără a-i șterge vreuna”.

În sfârșit, experimentatul A. S. Sturza nu vorbește doar de atribuțiile și responsabilitățile agentului diplomatic, ci și despre cele ale cancelariei (ministrului, suveranului sau, în termeni moderni, centralei) ale cărei interese le reprezintă și de la care primește instrucțiuni sau mandat privind modul de acțiune: „Instrucțiunile cer multă claritate, demnitate și o mare precizie de idei și de expresii în aprecierea șanselor probabile ale unei anumite negocieri, fără prea multe restricții totuși, care stânjenesc negociatorul în loc să-l dumerească”. În opinia autorului nostru, mandatul sau instrucțiunile date pentru îndeplinirea unei misiuni trebuie să cuprindă obligatoriu trei părți distincte: „expunerea obiectivului care urmează să fie îndeplinit, specificarea puterilor acordate negociatorului după o apreciere a șanselor probabile ale negocierii și, în ultimul rând, principalele argumente care urmează a fi invocate, principalele resorturi care trebuie puse în mișcare. În trei cuvinte, acestea sunt: quid-ul (ce), quomodo-ul (cum) și quatenus-ul (până unde) misiunii”.

O armonizare a prevederilor mandatului încredințat cu calitățile și

buna credință a agentului diplomatic în îndeplinirea acestuia reprezintă, desigur, un deziderat permanent, ceea ce-l face pe autor să conchidă: „Fericit cel care a fost în stare să se pătrundă de politica guvernului pe care îl reprezintă și care nu are a se teme de a fi derutat fără încetare de capriciu sau de a fi umilit de duplicitatea comportamentului pe care i-o impune natura echivocă a instrucțiunilor sale! Fericit, în sfârșit, monarhul și ministrul pe care Providența se complace în a-i călăuzi în alegerea agenților lor, astfel încât aceștia să fie mereu capabili să inspire o încredere personală care aplanează negocierile cele mai spinoase și să capteze stima unui guvern rival, a unei națiuni chiar inamice!”

Să mai notăm la acest capitol și un sfat dat de savant cu privire la stilul diplomatic al demnitarului chemat să reprezinte și să apere interesele statului său: „Omul de stat... se cuvine să vorbească cu claritate și cu măsură, cu o nobilă eleganță și cu expresii alese în mod fericit. El va fi sobru în citate, inamic al întorsăturilor ambițioase, atent la înlănțuirea ideilor, preocupat să prezinte cu menajamente adevărurile crude, scutit de neologisme și de orice pretenții. El nu va umple paginile sale cu fraze greu de înțeles, cu termeni puși în vogă de lipsa de gust și de discernământ”. Pentru că omul de stat trebuie să convingă, să focalizeze atenția și să facă înțeles fără echivoc mesajul său, iar cine vrea să convingă, să înduplece, afirmă autorul, acesta trebuie să se adreseze, deopotrivă, spiritului, imaginației și inimii. Procedând astfel, „elocvența discursului său seamănă atunci cu raza de lumină care se reflectă așa cum este în ochiul nostru, dă naștere unor culori variate în prismă și aprinde obiectul care îi este prezent prin sticla arzătoare”.

Deosebit de interesante sunt și considerațiile formulate în partea a treia a eseului, având ca titlu „Despre

conduita tânărului diplomat". Pornind de la învățămintele culturii clasice, dar și de la propria experiență în domeniu, A. S. Sturza găsește de cuviință să indice „câteva reguli care să poată servi drept călăuză” în desfășurarea activității diplomatice, sub deviza *Esse non videri* („să fii, nu să pari”, n.n.).

„Obligațiile care derivă din această maximă fundamentală” – scrie autorul –, „sunt următoarele:

- 1) *asiduitatea în muncă;*
- 2) *o discreție care rezistă la orice încercare;*
- 3) *moravuri pure, fără de care nu poate exista nici asiduitate, nici discreție;*
- 4) *predilecția pentru societatea bună și preocuparea cea mai mare pentru a evita orice relație echivocă”.*

Acestor reguli generale, deosebit de clar exprimate, savantul le atașează unele sfaturi suplimentare, menite să-l ajute pe tânărul diplomat să asigure demnitatea și consistența necesară vocației sale. Primul din aceste sfaturi se referă la nevoia ca, pe lângă imperativul cunoașterii profunde a realităților sociale și istorice ale statului în care activează, agentul diplomatic să nu uite în nici un moment originea sa, mai precis țara pe care o reprezintă, limba maternă și valorile spirituale ale poporului său: *„Nimic mai de nescuzat pentru un tânăr diplomat decât faptul de a ignora limba și istoria țării în care el s-a aflat vreme îndelungată. Nimic mai trist decât să-l vezi situându-se într-o opoziție extremă; să nu-și mai cultive limba*

maternă, să nu-și cunoască originea, în sfârșit să-și renege cea mai sfântă dintre datorii, vreau să spun atașamentul față de Biserica, de patrie și de familie care l-au purtat în brațele lor”.

Nu mai puțin importantă pentru conduita diplomatului este obligația de a respecta în activitatea sa de relații „cea mai perfectă neutralitate”. Altfel spus, diplomatul „trebuie să studieze toate partidele, fără să incomodeze nici unul”. În caz contrar, dacă în calitate de agent diplomatic străin te situezi deschis pe poziții partizane în țara în care activezi înseamnă, potrivit lui A. S. Sturza, „să nu-ți faci datoria de funcționar, să încalci drepturile ospitalității, să abuzezi în chip josnic de libertățile diplomatice”.

În concluzie, afirmă savantul, *„aceasta este calea onoarei în cariera diplomatică... Doar pe această cale diplomatul urcă de la funcțiile inferioare până la posturile cele mai eminente, fără a pierde vreodată prețioasa convingere de a fi meritat una după alta. Printr-o astfel de conduită, singura garanție a identității noastre morale, în mijlocul unei cariere anevoioase, diplomatul își dobândește drepturile incontestabile la sufragiile concetățenilor săi ca și la stima străinului. Să nu uităm totuși că aceste două avantaje sunt niște bunuri perisabile. De prea multe ori apanajul diplomatului este de a fi nerecunoscut din cauza naturii înseși a funcțiilor sale. Setea de glorie este arareori satisfăcută în cariera relațiilor externe. *Esse non videri* va rămâne întotdeauna deviza celui care i s-a consacrat”.*

I. C. Popa, drd. în sociologie,
relații internaționale, Universitatea București

„DOSARUL PENTAGONULUI”

Când, spre sfârșitul lunii iulie a.c., WikiLeaks dădea publicității, pe Internet, peste 90.000 de documente – în cea mai mare parte strict secrete – din arhivele diferitor instituții americane despre războiul din Irak și Afganistan, știrea mi-a readus în memorie un eveniment asemănător trăit pe viu.

În iunie 1971, funcționam de circa cinci ani în calitate de Secretar I la Misiunea Permanentă a României pe lângă Organizația Națiunilor Unite la Geneva. Făceam parte din Delegația țării noastre la Comisia de Dezarmare și răspundeam de reprezentarea pe lângă mai multe instituții specializate ale ONU.

În săptămâna care a urmat duminicii de 13 iunie, presa, radioul și televiziunea comentau “bomba”: *The New York Times* începuse publicarea a ceea ce s-a numit atunci, în mod generic, “documentele secrete ale Pentagonului despre războiul în curs din Vietnam”. Este greu de redat, după atâția ani, impactul imens pe care l-a avut în rândul opiniei publice și în cercurile politico-diplomatice din întreaga lume publicarea documentelor respective.

Războiul din Vietnam ocupa, în iunie 1971, un loc central în peisajul internațional, fiind considerat “expresia fierbinte a războiului rece”.

Anul 1971 reprezenta momentul intermediar al unor evenimente succesive încheierii Războiului Mondial, conexe în însă unui moment

istoric de dată recentă: instalarea președintelui Richard Nixon, în ianuarie 1969, la Casa Albă.

De față cu soldații americani, șeful poliției din Saigon, Nguyen Ngoc Loan, execută cu mâna proprie un soldat al Frontului Național de Eliberare (Vietcong). Fotograful Eddie Adams avea să scrie sub această fotografie: „Generalul l-a ucis pe soldatul Vietcong-ului. Eu l-am ucis pe general cu aparatul meu de fotografiat.”

Să ne reamintim că succesiunea președinților democrați – Kennedy și Johnson – fusese întreruptă în noiembrie 1968 prin alegerea republicanului Richard Nixon. În programul său electoral, care îl dusesese la victorie, figurau două obiective esențiale: să pună capăt războiului din Vietnam și să restabilească echilibrul financiar și economic, dereglat de cheltuielile enorme reclamate de conflictul din sud-estul asiatic și de politica financiară păguboasă a predecesorilor săi democrați. Războiul costa SUA, în acel an, 50 de milioane de dolari pe zi, ceea ce condamna economia națională – și mondială – la inflație.

Se poate afirma că anul 1969 a reprezentat un nou început, pentru viața politică internațională, iar 1971 momentul premergător coacerii condițiilor de rezolvare a unor probleme programate.

Una dintre primele măsuri luate de președintele Nixon în ianuarie 1969 a fost numirea vechiului său prieten, William Rogers, în funcția de Secretar de Stat, iar în calitate de "consilier pentru probleme de securitate" a profesorului de la Harvard, Henry Kissinger, cu care va face echipă și istorie.

Tot în 1969 a urmat lansarea în public, în luna mai, a strategiei de acțiune pentru încheierea războiului din Vietnam. După ce îl întâlnește pe președintele sud-vietnamez Thieu, pe insula Midway, Nixon face cunoscut ziariștilor că „dacă nu intervine un atac exterior major sau implicarea în conflict a unei puteri nucleare, Statele Unite așteaptă, de acum înainte, din partea aliaților lor din Asia, ca ei să-și susțină direct o parte mult mai importantă a propriei lor apărări, în special prin furnizarea de trupe. Statele Unite se vor limita la furnizarea unui suport în bani și materiale...”

Consecvent acestei doctrine, în iunie același an dispune retragerea din Vietnam a 25.000 de soldați, iar la 4 august vor începe la Paris negocierile de pace. Prin canale secrete - vom afla mai târziu că anume prin Jean Sainteny, fostul delegat general al Franței la Hanoi - președintele Nixon transmisese președintelui nord-vietnamez Ho Și Min, în aceeași lună iunie, asigurările sale personale "cu privire la hotărârea să ferma de a duce negocieri serioase bazate pe mândria națională și respectarea onoarei." Răspunsul lui Ho Și Min a

fost sec: "Retrageți complet forțele militare americane din Vietnam și înlocuiți clica Thieu - Huong cu un guvern de pace."

La 8 septembrie 1969 încetează din viață președintele Vietnamului de Nord Ho Și Min, locul său fiind preluat de Fan Van Dong.

În iunie începe și ofensiva președintelui Nixon în direcția celor doi susținători ai Vietnamului de Nord: URSS și China. Se convine ca prin sistemul de consultări secrete ("back-channel") stabilit între Henry Kissinger și Ambasadorul sovietic în SUA, Anatoli Dobrinin, Statele Unite și URSS să înceapă negocierile asupra armamentelor strategice în vederea realizării a două acorduri: un acord ABM care să limiteze numărul rachetelor de apărare antibalistice; un acord SALT care să limiteze armamentele nucleare ofensive. Acest canal va fi din plin utilizat și în problematica războiului din Vietnam.

(În anul 1969, cele două mari puteri nucleare deveniseră conștiente că arsenalele lor nucleare atinseseră un stadiu de saturație, ("overkill") care în caz de declanșare a unui război nuclear, rezultatul va fi distrugerea întregii planete. La acel moment, URSS ajunsese din urma Statele Unite în ce privește numărul de rachete intercontinentale: Statele Unite posedau la acea dată 1.054 ICBM, sovieticii 1.053. Cifrele erau impresionante pentru opinia publică, dar în realitate SUA rămăneau superioare atât cantitativ cât și calitativ: sovieticii dețineau doar 215 rachete la bordul submarinelor, în timp ce Statele Unite aveau 656, la care se adăugau bombe nucleare de pe flota aeriană strategică, ceea ce făcea ca SUA să dețină 5.015 capete nucleare strategice, iar

Sovieticii 1.895. Pentru a nu ne abate prea mult de la subiectul nostru central, voi aminti doar în treacăt faptul că Statele Unite aveau un avans considerabil în ceea ce privește cursa perfecționării arsenalului nuclear prin instalarea pe rachete a unor capete nucleare (la început trei) fără ghidaj individual MRV, și cu ghidaj individual MIRV, cât și în materie de sisteme rachetă - antirachetă cu caracter defensiv.)

În paralel cu stabilirea canalelor de comunicare cu conducerea URSS, departe de ochii opiniei publice, are loc pregătirea reasezării relațiilor cu cel de al doilea important actor din zonă: China.

Încă din februarie 1969, în cursul întâlnirii de la Paris cu Generalul de Gaulle, Richard Nixon îi va face cunoscută intenția reglementării relațiilor cu China, idee imediat încurajată de general, cu atât mai mult cu cât erau deja bine cunoscute disensiunile acestei țări cu URSS. (S-a comentat intens, în acea perioadă, chiar despre un iminent atac sovietic asupra instalațiilor nucleare chineze.) După vizita de la București, din același an, în cursul căreia Nixon roagă partea română să transmită conducerii Chinei intențiile sale de a normaliza relațiile bilaterale, lucrurile s-au accelerat spre un final pozitiv.

Pentru grupa noastră operativă de la Geneva, succesiunea evenimentelor internaționale și constanta implicare a statelor din cele două alianțe în funcție și de interesele legitime ale fiecăruia, a determinat o creștere importantă a cererii de informații din partea Centralei, pe baza unor teme-tici informative detaliate. Tematicile se refereau atât la urmărirea sistematică, în timp, a unor probleme cum ar

fi: relațiile sovieto-americane, relațiile Chinei cu SUA și URSS, războiul din Vietnam, situația din Orientul apropiat etc., cât și la o serie de evenimente specifice: vizita președintelui Nixon în Europa (îndeosebi în Franța), reacția țărilor din NATO la propunerea Tratatului de la Varșovia de convocare a unei Conferințe asupra securității europene, negocierile privind lărgirea Pieții Comune etc. Reprezentarea diplomatică a tuturor țărilor membre ONU și prezența unui număr important de funcționari internaționali făceau ca Geneva să reprezinte o concentrare importantă de purtători de secrete politice, economice și militare, acoperitoare pentru o multitudine de zone și probleme.

Cam spre sfârșitul anului 1969 a apărut necesitatea rezolvării unei probleme operative deosebite: organizarea unei legături protejate cu o relație operativă ce provenea dintr-un stat cu care țara noastră nu numai ca nu avea relații diplomatice, dar reprezenta "o potențială putere inamică" - Vietnamul de Sud. Legătura a fost realizată și permanentizată, cu întreprinderea tuturor măsurilor specifice de protecție și de evitare a riscurilor de securitate, prin implicarea unei surse a grupei operative („IONUȚ“).

Informațiile obținute pe aceste canal au constituit ulterior un element de care s-a ținut cont în permanență la redactarea telegramelor către Centrală referitoare la războiul din Vietnam.

Între 1969 - 1971, situația din Vietnam din punct de vedere militar nu a fost nici un moment favorabilă forțelor armate americane și sud-vietnameze.

Anul 1970 debutase cu ofensiva forțelor nord-vietnameze atât în Laos

cât și în Cambodgia. În februarie aveau loc bombardamente masive în Laos, executate de avioanele B52. În aprilie prințul Sianuk este îndepărtat de la conducerea Cambodgiei și își găsește refugiu, mai întâi la Moscova, iar ulterior la Beijing.

Copii vietnamezi după un atac cu napalm

După ce jaloanele noii doctrine Nixon au fost instalate, la 20 aprilie 1970, președintele Nixon anunța că 60.000 de oameni vor fi retrași din Vietnam până la sfârșitul anului, iar 90.000 în primele luni ale anului următor, ceea ce ar fi reprezentat retragerea a jumătate din efectivele existente în Vietnam la acea data.

Opinia publică din Statele Unite devenise tot mai ostilă războiului și tot mai critică față de modul de conducere a războiului, având în vedere sacrificiile umane și materiale în raport cu lipsa de rezultate și perspective favorabile. Pe acest fond devine cunoscut marelui public masacrul de la Som My, unde 347 de civili, femei și copii, sunt uciși de un comandou al forțelor speciale americane. Ziua de 15 septembrie 1970 va marca începutul unor masive demonstrații antirăzboinice; sute de mii de manifestați protestează pe străzile tuturor orașelor.

Presiunea opiniei publice americane îl va determina pe președintele

Nixon să declare într-un discurs public la 8 noiembrie același an:

“Am făcut jurământul în cursul campaniei mele prezidențiale de a pune capăt războiului, în așa fel încât noi să câștigăm pacea. Am pregătit un plan de acțiune care permite să se respecte acest jurământ. [...] Să ne înțelegem foarte bine, Vietnamul de Nord nu poate să învingă sau să umilească Statele Unite. Numai americanii pot să facă asta!” Discursul a avut un ecou pozitiv și presiunea antirăzboinică a opiniei publice a scăzut, temporar.

De precizat că două evenimente interne majore, cu dată fixă, au exercitat o presiune permanentă asupra cuplului Nixon-Kissinger în tratarea războiului din Vietnam, în perioada la care ne referim: alegerile parțiale legislative din toamna lui 1970, (deși președintele era republican, democrații își păstrasera majoritatea în Congres, iar dacă și-ar fi mărit numărul, conducerea războiului după strategia Nixon ar fi devenit foarte dificilă) și reînnoirea mandatului prezidențial din noiembrie 1972.

În jurul datei de 15 iunie 1971, bilanțul acțiunilor inițiate în cursul anului 1969 de echipa Nixon-Kissinger era, în mare, următorul:

Pe front:

- invazia lansată la 30 aprilie 1970 în Cambodgia duse la capturarea unor importante cantități de armament al forțelor revoluționare sud-vietnameze și la stoparea folosirii portului Sihanoukville, cale importantă de aprovizionare a vietcongului. Forțele nord-vietnameze ocupau mai mult de jumătate din teritoriul khmer, și la începutul lui 1971 efectuau o

presiune amenințătoare asupra tuturor căilor de comunicații americano-sud-vietnameze. Crescuse activitatea militară a forțelor din nord într-o măsură neprevăzută, mai ales aprovizionarea cu armament și muniție pe cunoscuta pistă Ho Și Min, de-a lungul Laosului. Consecința: bombardamentele asupra Cambodgiei s-au intensificat, iar asupra Laosului au atins o asemenea amploare încât experții au considerat Laosul "teritoriul cel mai intens bombardat al tuturor timpurilor".

Negocierile de pace:

- băteau pasul pe loc. Tactica celor "două piste", promovată de Kissinger (SUA tratează cu Vietnamul de Nord problemele militare, iar Frontul Național de Eliberare, F.N.L. tratează cu reprezentanții guvernului de la Saigon problemele politice) nu dusesse la niciun rezultat.

Relațiile cu URSS:

- la 11 februarie 1971 se semnase Tratatul pentru denuclearizarea fundului mării. Negocierile pentru încheierea celor două acorduri intraseră în stadiul de finalizare și se aștepta acordul instanțelor politice ale celor două superputeri. Biroul Politic al PCUS a... întârziat! Vom vedea mai jos consecințele. (Acordurile vor fi semnate în mai 1972 cu ocazia vizitei președintelui Nixon la Moscova.)

Între Statele Unite și URSS, datorită dialogului secret pe canalul amintit, avuseseră loc importante progrese pe problematica majoră internațională în așa fel încât, după amintită vizită a președintelui Nixon la Moscova, multe probleme își vor regăsi soluțiile în anii următori, "anii destinderii din perioada războiul rece". Amintim în fugă: convorbirile multilaterale de la

Helsinki, pe probleme ale securității europene, negocierile asupra reducerii echilibrate de forțe în Europa (MBFR) ș.a.

Relațiile cu China:

- la jumătatea lui ianuarie, Ambasada României în SUA primea indicații să transmită președintelui Nixon mesajul conducerii chineze că este așteptat la Beijing.

La 15 iulie (două zile după dezvăluirile din *New York Times*), președintele Nixon anunța public faptul că între 9-11 iulie Henry Kissinger făcuse o vizită secretă în China, unde a convenit cu partea chineză vizita sa, ce va avea loc înainte de mai 1972. (Vizita a avut loc în februarie 1972.)

În acest fel, vizita în China a precedat pe cea de la Moscova, furnizând ample comentarii speculative referitoare la "izolarea intenționată și de lungă durată a Uniunii Sovietice".

La publicarea primelor materiale, relația lui „IONUȚ” cerut o întâlnire scurtă, în cursul căreia a transmis analiza sa personală. Concluzia a fost: "SUA au hotărât să ne părăsească". Și a avut dreptate: în ciuda tuturor evenimentelor care au urmat, la 30 aprilie 1975 Saigon, capitala Vietnamului de Sud cădea în mâinile F.N.L. și ale armatei Vietnamului de Nord.

„Dosarul Pentagonului”

„Numai o presă liberă, fără constrângeri, poate dezvălui, în mod efectiv, erorile unui guvern. Și exact aceasta este una din răspunderile supreme ale unei presei libere - de a împiedeca pe orișicine ar fi la guver-

nare să înșele națiunea trimitându-i fiii în țări îndepărtate ca să moară de boli exotice sau sub gloanțe și obuze. După părerea mea, departe de a merita o condamnare pentru reportajul lor curajos, *New York Times* și *Washington Post*, ca și celelalte ziare, au trebuit laudate pentru a fi servit idealul care pentru Părinții noștri Fondatori era atât de evident. Demascând manevrele unui guvern care ne-a condus la războiul din Vietnam, aceste ziare au îndeplinit cu noblețe ceea ce, cu siguranță, fondatorii noștri ar fi dorit ca ei să facă, convingși ca sunt la înălțimea sarcinii lor.” (Extras din avizul conform al judecătorului Hugo L.Black, acordat în cursul hotărârii istorice a Curții Supreme în favoarea ziarului *New York Times*.)

La jumătatea anului 1967, Robert Mc. Namara, de șapte ani secretar la Apărare, a hotărât întocmirea unui dosar care să etaleze istoricul complet al acțiunilor ultrascrete ale Statelor Unite în Indochina. Această lucrare a necesitat un an și jumătate și a dus la elaborarea a circa 3.000 de pagini consacrate prezentării acelor evenimente și mai mult de 8.000 de documente anexe. Cele 47 de volume prezintă evoluția angajării americane în Indochina de la cel de al Doilea Război Mondial până în mai 1968, moment pentru care președintele Johnson fixase o limitare a noilor angajamente militare și anunțase intenția sa de a nu mai candida la alegerile prezidențiale din toamna aceluiași an.

The New York Times reușise să procure cea mai mare parte din acest istoric și din documente și a început să le publice din 13 iunie 1971. După cea de a treia serie de documente publicate, Curtea districtului Federal din New York a emis un ordin care suspenda temporar orice publicare

ulterioară. Guvernul american a susținut că difuzarea către public a acestor documente “riscă să afecteze interesele de apărare națională ale Statelor Unite și să dea o lovitură iremediabilă securității naționale”. Pe această bază, cerea instituirea unei interdicții definitive de publicare. Ziarele *New York Times* și *Washington Post* (care la rândul lui începuse publicarea) s-au apărat în paginile lor și în instanță, susținând că “dosarul Pentagonului aparține domeniului public, iar conținutul său nu reprezintă niciun pericol la adresa securității naționale”.

La 23 iunie 1971, Curtea Supremă a Statelor Unite hotăra, cu o majoritate de 6 voturi la 3, să lase libere cele doua ziare să continue publicarea documentelor respective, fără nicio restricție. Curtea considera că “drepturile la o libera informare garantate de către primul amendament din Constituție sunt deasupra oricăror alte considerente subsidiare, chiar legale, care tind să împiedice o informare, ori care ar fi ea, prin intermediul presei”.

Din acel moment, publicarea documentelor de către cele două ziare a continuat, iar în luna iulie 1971 întregul dosar se regăsea într-o carte voluminoasă – „*The Pentagon Papers. A Bontam Book*”.

Pe scurt, acest dosar este o sursă considerabilă de documentare asupra hotărârilor care au fost luate la nivel guvernamental de către SUA, în cursul a trei decenii, cu privire la Indochina. Vedem în el fiecare decizie mai importantă ce a fost luată, pentru ce motiv și pe ce bază, cine a luat-o și în ce circumstanțe. Toate acestea rezultau din telegrame secrete, rapoarte și ordine, emise de către actorii investiți

cu competențe la cel mai înalt nivel ierarhic. «Războiul clandestin dus împotriva Vietnamului de Nord nu a fost cunoscut public. Diferitele sectoare ale opiniei publice: Congresul, agențiile de presă, societatea civilă și chiar opinia publică mondială, în ansamblul său, rezultă că erau considerate drept elemente care “trebuie orientate”. Documentele politice publicate comentează în permanență mijloacele prin care guvernul să conducă în mod convenabil audiența exterioară lui, folosindu-se de tehnici precum cea a comunicării de informații controlate și recursul la formule patriotice stereotipe. Dosarul Pentagonului este plin de exemple care arată priceperea dobândită de executiv în a influența și modela domeniul public» (Neil Sheehan în introducerea la cartea citată).

Pentru documentariștii serviciilor de informații aparținând Tratatului de la Varșovia, cartea a fost o mină de aur. Dar nu numai pentru ei...

Din lucrarea *“Kissinger, ses origines, sa formation, son ascension, son apogée”* de Marvin Kalb et Bernard Kalb, apărută în 1975 la Paris, la editura Robert Laffont aflăm: “La 21 ianuarie 1969, Consiliul Național de Securitate a analizat, sub președinția lui Richard Nixon, un enorm memorandum care arăta o administrație total dezorientată în raport cu războiul. O singură concluzie s-a degajat: situația din Vietnam era un dezastru, și Statele Unite trebuiau să găsească un mijloc de a ieși din el fără să capituleze...”

Este acest “enorm memorandum”, raportul lui Mc Namara, publicat la 13 iulie 1971, sub titlul „Dosarul Pentagonului”? Dacă da, am putea să riscăm ideea că încă de atunci cineva

s-a gândit că publicarea lui ar putea ajuta la ieșirea din impas?

“Sunt puține cazurile când o colecție de documente de valoarea celor care constituie „Dosarul Pentagonului” să fie scoase la lumina zilei în istoria contemporană. Ultimele sunt cele comunicate după revoluția rusă despre arhiva secretă țaristă în 1917, publicarea de către Republica de la Weimar a arhivelor imperiale germane după Primul Război Mondial și captura arhivelor germane de către Aliți la sfârșitul celui de al doilea. [...] Odată intrat în detaliile dosarului, descoperi o lume aparte: cea a executivului american. Acea lume are un echilibru al valorilor, o dinamică, un limbaj și o perspectivă complet diferite de cele ale simplilor cetățeni și de cele doua ramuri ale Republicii, Congresul și puterea judiciară” (Neil Sheehan).

De când am început să scriu acest articol, WikiLeaks a intrat din greu în istorie. Considerațiile de mai sus ale lui Neil Sheehan vi se par adaptabile?

„Dosarul Pentagonului” a ajutat într-o anumită măsură echipa Nixon-Kissinger să scoată Statele Unite din viesparul vietnamez și să-și mobilizeze energiile într-o direcție care a schimbat echilibrul mondial. Publicarea de către WikiLeaks a documentelor care dovedesc că, până în prezent, executivul american nu și-a modificat prea mult metehnele dezvăluite în 1971, urmărește să schimbe ceva? Vom descifra un scop anume? Sau, poate, va rezulta de aici un pretext pentru noi reglementări financiar-bancare, sau în domeniul Internetului, progrese în domeniul tehnicilor diplomatice, sau în „cyberware”?

Că fenomenul este important rezultă și din interesul pe care l-a

suscitat scriitorului Umberto Eco. La 02.12.2010, acesta publica în numărul special al ziarului *Liberation* articolul "*Hackers, vengeurs et espions en dilligence*". În același număr al ziarului *Liberation*, Doamna Élisabeth Roudinesco, istoric și director de cercetări la Universitatea din Paris, scrie: "Reve-

lațiile platformei WikiLeaks alimentează tezele conspiraționiste și dau mass-mediei o putere fără precedent, dezechilibrând în același timp puterea statelor."

De urmărit...

C. Mitran

ȘANSA

Expirații

Se întreba retoric o cunoștință dacă vom depăși vreodată mocirla morală în care ne afundăm încet dar sigur din 89 încoace. Lipsa de orice eleganță în comportament, de bunăvoință, de bunăcuviință, de respect pentru ceilalți și pentru sine. Politețea devenită pierdere de timp și de oportunități. Preaplin de agresivitate în limbaj și în comportament, răutate și cinism. Bațjocura față de valorile tradiționale, față de istoria națională, față de sentimentul național, față de figurile noastre emblematice: Eminescu a fost un sifilitic, Ștefan cel Mare – un bețiv și un curvar etc. etc.

Am rămas siderat de încântarea sarcastică cu care un tânăr susținea sus și tare lucrul care, după el, „era deja bine știut și recunoscut” (nu spunea și de cine), că Ștefan cel Mare murise căzând de pe cal pe când era beat turtă. După un moment de consternare și liniște penibilă, l-am întrebat dacă a auzit de medicii germani, genovezi și venețieni care i-au îngrijit ani la rândul rana căpătată în picior de la un glonț în timpul asediului Chilei din 1462, rană care, niciodată pe deplin vindecată și agravată în 1486, în timpul bătăliei de la Șcheia, i-a provocat, până la urmă, moartea, în 1504. Dacă știe că a domnit Ștefan cel Mare 47 de ani, între 1457 și 1504, că a purtat 36 de războaie și a ctitorit peste 40 de biserici și mănăstiri nu

numai în Moldova dar și în Transilvania, Țara Românească și la Muntele Atos? „Povești!”, mi-a răspuns soberb tânărul autosuficient și atoateștiutor. Povești. Toate erau povești, mai puțin faptul că Ștefan cel Mare era beat când a căzut de pe cal și că de aceea a murit. Altceva nu știa, nu auzise despre domnitorul moldovean și nici nu-l interesa. Rămânea doar cu concluzia lui fermă: Ștefan cel Mare nu fusese mare, ci fusese numai un bețiv.

În fine, și Eminescu și Ștefan și Sadoveanu și Noica și Brâncuși și George Enescu și Bălcescu și Decebal și toți cei de care s-ar fi auzit în neamul nostru înainte de Andrea Esca, de Irinel și Monica Columbeanu, de Gigi Becali sau Eba, de Cătălin Botezatu sau de frații Cămătaru sunt *expirați*. Băgați bine de seamă, nici măcar *depășiți*, ci de-a dreptul *expirați*. Dacă un subiect, indiferent dacă e persoană sau obiect, aliment, fenomen, idee etc., este depășit, el rămâne lăsat uitării și este ignorat ca fiind devenit nefolositor, unul expirat trebuie însă neapărat îndepărtat, aruncat, distrus, pentru că dacă i-a trecut termenul de garanție și a devenit astfel expirat, e nociv, nu numai prin consumare, prin asimilare dar și prin pericolul pe care îl prezintă de a contamina și alte subiecte sănătoase din vecinătate.

Istoria și figurile noastre istorice vechi, adică de dinainte de 89, sunt expirate, la fel sunt și oamenii care au apucat să trăiască înainte de 89, expirați. Aici intră toți pensionarii, adică

bunicii și părinții tinerilor de azi, care tineri, între altele fie spus, au cam început să depășească tinerețea pe care o proclamă și declamă cu disperare, de douăzeci de ani încoace, ca pe o garanție sigură a succesului, ca pe suprema calitate, virtute, știință, experiență și înțelepciune. Rațiune în virtutea căreia trebuie să ocupe imediat și fără întârziere toate posturile din justiție, administrație, medicină, învățământ, Academie, politică, cosmonautică, mass-media, astrologie, religie, delicvență, geologie, gerontologie și orice altă logie, începând cu posturile de sus și, odată cu criza economică, cuprinzându-le și pe cele mai de jos.

Tinerețea n-are nevoie de orientare, ea este bună la toate, precum leacul miraculos vândut în trecut de negustorii itineranți prin târguri, în sticlule închise la culoare și care tămăduia totul, de la prostie la râia caprei, de la cancer la deochi, de la dragoste la negi și chelie, de la dureri de măsele la dureri de cot, iar dacă insistai mai mult cu leacul respectiv frecându-l cu nădejde de o piatră colorată, obțineai și niște grame de aur, în funcție de sârgul acțiunii.

Să fii patriot nu e „cool” deloc. Dar deloc E demodat și expirat. Numai ciușmeții și babalâcii sunt. Ba, nu, și nostalgicii după regimul lui Ceaușescu, securiștii.

Femeile, dacă vor egalitate cu bărbații, să nu aștepte atenții speciale. Suntem egali cu toții. Și la plăcinte și la agheasmă.

Respect pentru bătrâni? Sigur, să stea acasă și vor fi respectați. Să nu mai umble brambura pe străzi și prin tramvaie. În spitale nu ai loc de ei și nici prin magazine, deși nu cumpără nimic. Să nu ne bată la cap cu ce-a fost

pentru că noi știm mai bine ce trebuie să fie. Să-și mănânce pensiile nesimțite, cât le mai au, că toți sunt niște asistați sociali. N-a zis așa și primul ministru și președintele țării? Că-i ținem noi în cârcă. Că sunt mai muți pensionari decât noi care muncim.

Da. Țăla băiat deștept. Nu s-a încurcat cu aiureli. A știut cum și când să dea lovitura. I-a tras în piept pe fraieri și acum e plin de bani. Nu-i mai trebuie nimic. Îi mănâncă toți din palmă. Și politicieni, și polițiști și judecători și doctori și profesori lui fii-su și preotul, că nu degeaba i-a dat o groază de bani pentru biserică. Toți.

Exemple mai sunt. Ele ar putea continua multă vreme și nu ar fi epuizate. Linia legii e frântă și îndoită după nici o lege, căci legile, oricum ar fi, sunt depășite și nu corespund. Încă de la naștere sunt aproape depășite dacă nu chiar expirate. Impostura este aclamată, promovată și imitată cu invidie. Mitocănia este împinsă în față ca dovadă de libertate necenzurată. Prostituția de salon este eleganță, modernism și dezinhibiție. Lipsa de cultură e virtute. La fel ca și disprețul pentru gramatică. El *ca și* politician sau ea *ca și* vedetă critică *politica care* e o curvă. Minciuna e inventivitate. Cine e mai străin de România e mai român și știe mai bine ce le trebuie românilor. Prostia e căutată, periată și purtată în triumf la televiziuni.

Aleșii nu știu ce votează, iar după ce votează o lege se supără și spun că „asta nu se pune” pentru că n-au știut, nu li s-a spus și nu e bine. Atunci când au știut, când li s-a spus și a fost bine, nu a fost în concordanță cu cerințele europene și ale FMI. Ce declară azi, combat mâine cu vehemență și îndârjire. Lumea nu mai înțelege nimic din ce se întâmplă. Nu mai înțeleg nimic din ce se-ntâmplă nici

politicienii, și nici osteneala să-nțelegă nu-și mai dau. Vin alegerile, ei vor pleca și n-au pus încă deoparte atât pe cât le trebuia. Așa că intrarea și ieșirea dintr-o criză devine totuna. Criza economică și criza de ficat e tot pe-acolo cu criza energetică. Cultura economică și cultura cartofului porcesc e tot cultură, ca și cultura egipteană sau cultura fizică și sportul.

Kafka și Caragiale sunt depășiți de realitate cu ani lumină și au devenit penibili. Se apropie ziua în care vor fi decretăți expirați și vor fi interziși.

Care moral?

De ce? De ce, toată această situație, și până când?

Pentru că „nu mai e moral, nu mai sunt prințipuri, nu mai e nimic: entesul și iar entesul...”, zicea Conul Zaharia Trahanache. Ne mai vine să râdem, azi, de conul Zaharia? Dacă mai râdem, râdem strâmb. Râdem de noi.

Să vedem cam cât mai râdem.

Dacă morala este atitudinea indivizilor neimpusă legislativ, ci asumată pe baza valorilor și idealurilor, sentimentelor și convingerilor, atitudinilor și mentalităților, principiilor și deprinderilor (dicționarul filozofic), să vedem care-s valorile noastre de azi? Banul. Care-s idealurile noastre? Banul. Care-s sentimentele predominante? Invidia, frica de sărăcie. Care-s convingerile? Că trebuie să fii băiat sau fată deșteaptă și să te descurci cu cât mai puțin efort. Ce atitudini definitorii avem? Lenea, să-l trag în piept pe celălalt ca să nu mă păcălească el pe mine. Mentalități? Mi-e mai aproape cămașa decât haina, decât să plân-

gă mama, mai bine să plângă mă-sa. Principii? Mai bine bogat și sănătos decât sărac și bolnav. Deprinderi? Să iau, să primesc, să obțin.

Dacă morala este manifestarea comportamentală a conștiinței (dicționarul filozofic) și conștiința noastră n-o mai găsim pe nicăieri, ce alte manifestări comportamentale putem avea decât cele observate mai sus?

Dacă morala stă la baza raporturilor dintre indivizi și dintre individ și societate (tot dicționarul filozofic), și am văzut cam ce morală avem, care pot fi raporturile dominante dintre noi sau dintre noi și societate, în cazul în care mai înțelegem ce înseamnă societate? De minciună, de furt și de anihilare reciprocă. Autodistrugere într-un cuvânt.

Este relativ faptul că morala nu este impusă, ci asumată. Inițial ea este foarte impusă de conviețuirea în comun în cadrul societății, de practicile rezultate din experiența vieții în comun. Inițial, impunerea ei se făcea mai drastic decât în orice sistem juridic scris din zilele noastre. Maternitatea ca o condiție sine qua non a dăinuirii grupului a impus valoarea dominantă a femeii în cadrul colectivității, precum matca într-un stup. Ulterior, când grupurile s-au înmulțit și au început să se lupte între ele pentru supraviețuire a fost impusă valoarea forței masculine care a devenit astfel predominantă. La fel s-a întâmplat și cu celelalte componente ale moralei, idealuri, sentimente, convingeri, atitudini, mentalități, principii, deprinderi, care au fost impuse puternic în viața colectivității de însăși alternativa dezmembrării și dispariției ei. Cu timpul, necesitatea respectării acestor cerințe comune a fost atât de evidentă și conștientizată de membrii colectivității că ele nu au mai avut

nevoie de impunere, ci au fost asu-
mate, însușite de subconștient și apli-
cate firesc de către membrii ei, care, în
același timp vegheau și la respectarea
acestora, prin instituția opiniei publi-
ce. Opinia publică a fost alimentată și
menținută de către religia locului sau
timpului respectiv, rolul principal al
religiei fiind tocmai acela de a păstra
și de a consolida morala.

La noi în țară, socialismul a
zgâlțâit puternic religia. I-a preluat
rolul moral și l-a exercitat așa cum a
crezut și cum s-a priceput, sub forma
„moralei socialiste”. Nu a desființat,
însă, morala ca atare, a înlocuit mora-
la creștină cu morala socialistă. Oame-
nii au continuat să aibă valori, idea-
luri, sentimente, convingeri, atitudini,
mentalități, principii, deprinderi care,
cu toate deosebirile lor, nu erau total
desprinse de elementele moralei
creștine. După 1989, la noi s-a dărâ-
mat cu o furie nemaîntâlnită din
antichitate, când năvălitorii rădeau de
pe fața pământului cetatea cucerită.
S-a urmărit dărâmarea a tot ce putea
aminti de socialism. În 1990, se vorbea
chiar de un plan aberant de desfiin-
țare a Casei Poporului prin acoperire
cu pământ și refacerea, în acest fel, a
Dealului Spirii sau tăierea prin clădi-
rea respectivă a vechilor străzi care
existaseră înainte pe amplasamentul
actual al Palatului Parlamentului. Evi-
dent că nu putea scăpa de dărâmare,
nici morala socialistă. Ea a fost
alungată și desființată împreună cu
părțile preluate din morala creștină.
Biserica debilitată nu mai are acum
forța să-și apere propria morală și nici
să o relanseze în societate, orice încer-
care în acest sens fiind aprioric res-
pinsă ca o relicvă, o amintire a mora-
lei socialiste datorită asemănărilor de

care am vorbit. Morala a devenit
inutilă, neproductivă, *expirată*.

Murim cu toții pentru a trăi singuri și împreună mai târziu

Atunci ce facem?

Greu de recunoscut ce facem.
Greu, în sens de dureros: ne risipim.
Greu să facem altceva, acum când nu
mai avem nici morală, nici iubire, nici
rușine, nici valori, nici conștiință, nici
orientare, când istoria ni se topește ca
o lumânare, când planeta se sufocă,
când am intrat în pandemia globa-
lizării trâmbițate până la neînțelegere
de asurzitoare vuvuzele internațio-
naliste și care ne împinge grăbit de la
spate să trecem strada, și care închide
trântind cu zgomot ușile în urmă.

Greu să navighezi împotriva
taifunului sau să mergi împotriva
uraganului.

Greu de spus și de recunoscut că
ne aflăm în pragul destrămării ca
popor.

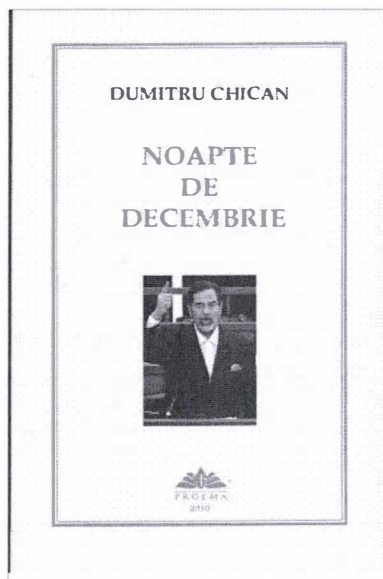
Vom tresări un timp sau poate
chiar ne vom crispa din când în când,
dar vom sfârși, ca toate celelalte
popoare, mai târziu sau mai devreme,
în apele globalizării.

Ca șansă, există posibilitatea ca
drama noastră ca popor să ne salveze
izolat, ca indivizi. Să învățăm să
înotăm în apele noi mai repede ca
alții, ce au morale de beton și stau pe
fotolii tapițate în bărci rapide. Să ne
amintim, apoi, pentru un timp, c-am
fost cândva români, iar după aceea, cu
toții, vindecați de amintiri, mai săraci
dar mai sătui, să ne găsim morala și să
trăim, în fine, împreună.

Ovidiu M. Curea

COLECȚII DOCUMENTARE

DOUĂ CĂRȚI NECESARE

La 20 noiembrie 2010 a avut loc, în cadrul Târgului de Carte Gaudeamus, lansarea a două cărți semnate de Ambasador prof. Dumitru Chican (cunoscut cititorilor *Periscopului* și prin amplele și interesantele analize politico-strategice pe care le publică în mod regulat în paginile revistei noastre). Apărute la Editura PROEMA, cele două cărți se intitulază „*România și Orientul Mijlociu în oglinzi paralele*”, respectiv „*Noapte de Decembrie*”. Editura le-a publicat în noua sa colecție intitulată „*Biblioteca Arabă*” (Al-Maktaba Al-Arabiya), prin care își propune „să ofere citito-

rilor români un florilegiu cât mai variat și bogat din aria culturală și spirituală arabă”.

Evenimentul editorial a suscitât interesul unui public alcătuit din analiști politici și jurnaliști, cadre didactice și studenți ai Centrului de studii arabe din București (unde autorul celor două cărți susține, de asemenea, prelegeri de literatură și civilizație arabă), reprezentanți ai serviciilor de informații. Printre participanții s-au numărat și membrii ai colegiului de redacție al publicației *Periscop*.

Cartea „*România și Orientul Mijlociu în oglinzi paralele*” poartă subtitlul semnificativ „*Memoriile unui general... Memoriile unui interpret prezidențial*”. Sintagma are ca pretext unele afirmații făcute de fostul general de securitate Ion Mihai Pacepa în lucrarea „*Orizonturi roșii*”, pe care a publicat-o după actul trădării. Dumitru Chican, fin analist, demontează „o sumă de inexactități, de supralicitări și de considerente pe care autorul (*Pacepa n.n.*) le face cu referire la raporturile româno-arabe, în general, și româno-palestiniene, în-deosebi” și rectifică portretele distorsionate pe care Pacepa, în „*memoriile*” sale le schițează unora dintre liderii statelor din Orientul Mijlociu. Memorialisticii aproximative și tendențioase a fostului general de securitate, cartea „*România și Orientul Mijlociu în oglinzi paralele*” îi opune expertiza deosebită a autorului său: Dumitru Chican a fost, timp de două decenii, interpretul oficial de limbă arabă al șefului statului român din acea vreme, Nicolae Ceaușescu, calitate în care a cunoscut, din interior, amploarea, intensitatea și eficiența demersurilor întreprinse de conducerea României în direcția gășirii unor soluții pentru multitudinea problemelor conflictuale ce frământau Orientul Mijlociu în epocă.

Ceea ce urmărește, și reușește, Dumitru Chican în rândurile cărții sale nu este de a reabilita figura lui Nicolae Ceaușescu, ținta predilectă a tirului prin care Pacepa încearcă zadarnic să se reabiliteze el însuși în proprii ochi, ci de a re-pune într-o lumină corectă contribuția de netăgăduit pe care România a avut-o la gășirea unei căi spre pace în Orientul Mijlociu și, implicit, la crearea

unei atmosfere de înțelegere și stabilitate pe arena mondială.

Cea de a doua carte lansată de Dumitru Chican, „*Noapte de Decembrie*”, al cărei titlu constituie o rafinată aluzie la emirul din poemul lui Alexandru Macedonski, constituie un demers documentar referitor la fostul președinte irakian Saddam Hussein.

Lucrarea se bazează, pe de o parte, pe stenogramele (secrete la vremea lor, dar ulterior declassificate și date publicității de către autoritățile americane) ale interogatoriilor la care a fost supus Saddam Hussein în urma capturării sale de către trupele americane, care, în fruntea unei coaliții internaționale, au invadat în martie 2003 Irakul pentru a salva omenirea de amenințarea armelor de distrugere în masă pe care le-ar fi produs această țară, și, pe de altă parte, pe ceea ce Dumitru Chican, în calitate, pe care a deținut-o timp de mai multe decenii, de interpret oficial pentru limba arabă, a putut constata în cadrul numeroaselor contacte dintre Saddam Hussein și înalți reprezentanți ai statului român.

Stenogramele, traduse, comentate și inserate de către Dumitru Chican în lucrare, confirmă ceea ce opinia publică a aflat deja: Irakul nu producea arme de distrugere în masă, invadarea acestei țări devenind astfel un *fait accompli* care, ca atare, nu mai avea nevoie de o justificare și legitimare anume. De altfel, și capetele de acuzare în baza cărora Saddam Hussein a fost judecat și condamnat la moarte s-au referit la cu totul alte fapte ce au putut fi reținute în sarcina fostului șef al statului irakian.

Cartea lui Dumitru Chican nu este doar o meditație cu gust amar referitoare la destinul unor personalități politice care, curtate, adulate și sprijinite, într-o anumită epocă, de lideri regionali sau globali, cad în „dizgrație” și devin obiectul unei mașinării propagandistice deformatoare și mistificatoare, numai în virtutea faptului că interesele legitime ale țării sale nu mai convin viziunii expansioniste a altor state. Este mai curând un server semnal de alarmă în legătură cu îngrijorătoarea deteriorare etică a vieții internaționale la care asistăm în ultimele decenii.

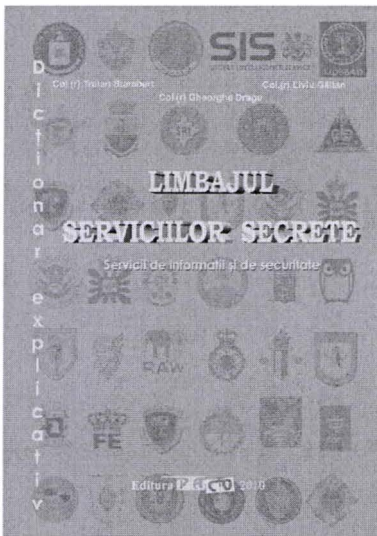
Cele două cărți ale lui Dumitru Chican se recomandă de la sine prin calități precum: cunoașterea în detaliu, datorată îndelungatei implicări personale, a contextelor politice și culturale în care au avut loc evenimentele reflectate, documentarea minuțioasă și exactă, înlesnită și de cunoașterea la perfecțiune a limbii arabe și de vasta familiarizare cu civilizația ce se exprimă prin această limbă, folosirea unui limbaj caracterizat prin forță evocatoare, concizia și eleganța exprimării, remarcabile abilități portretistice. Ambele oferă ocazia unei lărgiri a orizontului de cunoaștere documentară, precum și satisfacția unei lecturi agreabile.

Victor Mușat

APARIȚII EDITORIALE:

„LIMBAJUL SERVICIILOR SECRETE”

Recent a apărut la Editura PACO, sub semnătura unor specialiști în probleme de informații și securitate, coloneii în rezervă Traian Stambert, Liviu Găitan și Gheorghe Drăgu, un dicționar explicativ intitulat „*Limbajul serviciilor secrete. Servicii de informații și securitate*”.

Cartea constituie un demers reușit, în multe privințe în premieră, în sensul prezentării unei sinteze a noțiunilor și termenilor uzuali în activitatea serviciilor secrete. Autorii utilizează cu competență un bogat material bibliografic și documentar, dublat de expertiza rezultată dintr-o îndelungată activitate în domeniul specific, fapt ce conferă textului un plus de coerență, precizie și soliditate științifică. Dicționarul reprezintă un instrument

de lucru, util deopotrivă specialiștilor, cât și publicului larg în general, interesat de limbajul specific domeniului mereu incitant și captivant al informațiilor secrete.

Într-o viziune mai largă, lucrare răspunde unor nevoi imperioase ce se înscriu în spațiul cuprinzător desemnat de conceptul culturii de securitate. Confruntat cu o amplă literatură, română și străină, de o mare bogăție și diversitate, dar extrem de inegală ca valoare și autenticitate, care a invadat, din 1990 încoace, spațiul editorial al culturii de masă (cărți, reviste, studii și articole, filme documentare sau artistice, emisiuni radiofonice etc.), cititorul avid de informații inedite, învăluite de aura misterioasă a activității serviciilor secrete, se află deseori în fața unor opțiuni, puncte de vedere sau interpretări mai greu de înțeles ori de acceptat. În acest context, publicarea unui dicționar referitor la limbajul serviciilor secrete constituia de mult o necesitate, care este satisfăcută acum printr-o lucrare de maximă competență.

Desigur, un dicționar, oricât de complet sau elaborat ar fi el, nu suplinește întregul proces pe care îl presupune formarea culturii de securitate. Apariția unor dicționare și lucrări de specialitate explicative se înscrie însă în mod necesar în acest proces.

Așa cum afirmă și autorii, fiind o carte de pionierat, problemele și

noțiunile abordate vor putea fi dezvoltate în lucrări și studii ulterioare atât de către semnatarii cărții, cât și de alți experți în domeniu, în funcție de evoluțiile survenite în domeniul *intelligence*-ului în țară și străinătate. Îndeosebi partea a doua a lucrării, dedicată prezentării succinte a serviciilor de informații și securitate din diverse state, abordează o problemă în care evoluțiile și transformările sunt rapide, fiecare țară fiind preocupată de asigurarea mobilității și a capacității de reacție pentru a putea răspunde adecvat noilor riscuri și amenințări din viața internațională. Din această perspectivă, trebuie recunoscută și dificultatea de a prezenta sintetic complexitatea schimbărilor

survenite în ultimele două decenii în reformarea și organizarea pe baze noi a structurilor de informații și contra-informații din țările aparținând spațiului post-sovietic, post-iugoslav și, în general, din fostele state socialiste, multe aspecte rămânând inevitabil în afara ariei de cuprindere a textului unui dicționar.

Recomandăm dicționarul „Limba-jul serviciilor secrete” ca pe un reper cert și de neocolit tuturor celor care sunt dornici să înțeleagă corect fenomenele, procesele și activitățile ce intră în sfera de preocupare a serviciilor de informații și de securitate din România și de oriunde.

M. Victor

FUNDAMENTALISMUL ISLAMIC ȘI ATENTATUL SINUCIGAȘ: UN "RITUAL AL MODERNITĂȚII"?

Despre atentatele de la 11 septembrie 2001 s-a scris și continuă să se scrie cu asiduitate nu doar din perspectiva imediată a amplorii și dramatismului lor, ci, în egală măsură, pentru noua realitate pe care violența extremă venea să o ofere lumii la începutul noului mileniu și pentru consecințele sale pe termen lung: pentru prima oară de la zeloții evrei răzvrățiți împotriva stăpânirii române, de la faimoșii *hașișini* musulmani ai anilor 1.000, ucigași și sinucigași care au lăsat posterității înfiorătorul lexem "asasin" și până la luptătorii kamikaze din cel de-al doilea Război Mondial, era pentru prima oară în epoca modernismului și globalizării când actul suicidal era utilizat pentru semnificațiile sale considerate în sine și motivat nu prin rațiuni de ordin politic sau militar, ci, înainte de toate, prin rațiuni ținând de convingeri personale de natură religioasă și emoțională. "De acum înainte, lumea nu va mai fi cum a fost" s-a afirmat la vremea respectivă, iar analiștii nu obolesc să caute un răspuns credibil la întrebarea: în ce sens se va schimba morfologia lumii și a umanității în perspectivă? Și în ce încadrare axiologică și ontologică pot fi plasați actorii - indivizi sau grupuri de indivizi-participanți la producerea acestui fenomen "novator"?

S-a spus, și nu fără temei, că fenomenul fundamentalismului religios și

musulman, în speță, este - oricât ar părea de paradoxal - un produs al modernității pe care o parcurge comunitatea umană. Pentru istoria intelectuală, modernitatea s-a născut odată cu Iluminismul secolului al XVII-lea și și-a găsit expresia și codificarea politică în Revoluția Franceză căreia i se atribuie "meritul" de a fi instituționalizat și consacrat violența extremă drept mijloc pentru atingerea unor obiective politice și statale și de a fi plasat, alături de fenomenul terorist, ideea secularismului a cărei puternică influență asupra Occidentului creștin se resimte și în zilele noastre. Secularismul nu a ocolit nici lumea islamică în care această idee a pătruns și s-a manifestat odată cu colonizarea britanică și franceză a Orientului Mijlociu, iar consecința directă a acestui proces s-a regăsit în aceea că mișcările islamiste și, *mutatis-mutandis*, fundamentaliste s-au adunat, regăsindu-se pe aceeași poziție comună a reacției de repudiere a modernității și a conceptelor seculariste și individualiste cu care aceasta a operat și pe care continuă să le susțină. Din acest punct de vedere, al reacției la modernitate, se poate spune că fundamentalismul și islamismul, ca fenomene istorice, își datorează apariția tocmai acestei forme invazive de manifestare a unei modernități de import, străină de tradiția culturală, religioasă, morală și comportamentală a societății islamice. În acest context, Al-Qaida, ca întruchi-

pare a formei maxime a fundamentalismului religios islamic, oferă, fenomenologic, ceea ce John Gray numea "un simptom de durere și revoltă folosită drept mijloc terapeutic împotriva propriei existențe"¹. Într-o exprimare simplificată, a fi modern înseamnă a fi "altceva", diferit și detașat de formele precedente ale manifestării, a aduce corecturi la ceea ce este socotit caduc și a propune forme superioare de abordare a problemelor specifice unui domeniu sau altul al spiritualității și creativității umane.

Ce înseamnă modernismul în cazul Islamului? Ne lămurește chiar fondatorul Mișcării Fraților Musulmani, Hassan Al-Banna, într-un text lecturat în fața celui de-al cincilea congres al organizației, dat publicității la Cairo, în 1951 și din care reproducem câteva extrase semnificative². Există oameni, ne spune Hassan Al-Banna, pentru care islamul este doar cadrul formal pentru practica unui cult, după cum pentru alte categorii de fideli, această religie este "natură superioară, spiritualitate subordonată și hrană filosofică, ansamblu de credințe moștenite, de gestici tradiționale și lipsite de utilitate, incompatibile cu procesul de dezvoltare și evoluție" (Op.cit. p.34) – atitudini care, potrivit aceluiași autor, contravin realității și Adevărului. Iată modul de abordare oferit de liderul Fraților Musulmani: "Considerăm că preceptele și învățăturile universale ale Islamului acoperă tot ceea ce ține de ființa umană în registrul temporal și transcendent. El este credință și cult, patrie și cetățenie, religie și stat,

spiritualitate și acțiune, Carte (Coranul, n.n.) și Sabie... Islamul este o concepție totală, cu dimensiuni universale care trebuie să înglobeze totalitatea lumii în care trăim, care trebuie să i se supună și să devină o veritabilă și unică națiune musulmană... Islamul, ca religie universală trebuie să domine toate aspectele vieții, toate națiunile și toate popoarele, în toate epocile istorice și în toate coordonatele geografice" (ibid. p. 38 et passim). O asemenea modernitate amintește de eroul lui Montesquieu din *Lettres Persanes* care, obosit de propria identitate, dorea cu tot dinadinsul, și el, să fie "persan", adică un "altceva". Mitul, deci, al Islamului scos din neutralitatea abordărilor discursive pentru a deveni motorul propulsor al Islamului universal și atotputernic!

Se citează frecvent, drept explicație a atentatelor suicidare, argumente dintre cele mai diverse precum dorința individului de a obține sanctificarea religioasă, ura față de Occident și de răzbunare împotriva acestuia sau a "sionismului", fie el israelian sau universal, dar legătura între toate acestea se regăsește în fanatismul ritualic al dorinței de sacrificiu, un cult al morții pe care, ne-am permite să amintim, l-a cunoscut și România interbelică sub forma ideologică a legionarismului.

Al-Qa'ida și Islamul

După atacul de la 11 Septembrie, cercetătorii s-au întrebat dacă Al-

¹ Christopher Radler, "Al-Qaida as Product of Modernity", Institute for Foreign and Security Policy, Dusseldorf, 2009

² Hassan Al-Banna, "Risala al-mu'tamar al khamis" (Mesaj la al cincilea congres), Cairo, Editura Al-Qalamiya, 1953, apud "Studii Arabe", nr. 61, Pontificio Instituto di studi Arabi e Islamici", Roma, 1981

Qaida și executanții actului suicidar reprezintă - așa cum susțin ei înșiși - "adevăratul Islam". Încercând formularea unui răspuns, inevitabil generator de controverse și dominat de considerente ideologice - o serie de autori au găsit rădăcinile concepției belicoase ireductibile a militanților "pe calea lui Dumnezeu" în chiar textul cărții de căpătâi a Islamului - Coranul, ceea ce, prin extensie, ar explica, grosso-modo, caracterul violent al religiei înseși. Acestora li s-a răspuns că, semantic, *Islam* înseamnă "pace" - ceea ce este foarte adevărat, că același Islam este, în consecință, o religie a iubirii și buneii comviețuiri între oameni și că a afirma despre această a treia mare religie revelată de Divinitate că este o credință a violenței, înseamnă a spune că Dumnezeu însuși a fost cel dintâi terorist al istoriei omenеști. Cine are dreptate?

Ar trebui, înainte de toate, să se poată identifica individul, corpul de legiuitori, sau de atotștiutori împuțerniciți cu dreptul de a interpreta, de a judeca religia și de a da sentințe cu aplicabilitate universală. Asemenea creștinismului, Islamul este scindat într-un vast mozaic de curente, școli, secte, ordine care își revendică exclusivitatea de a fi unicul depozitar al adevărului absolut și reprezentant al Islamului genuin și pur. Privită ca fenomen istoric, ca un concept apărut în anumite împrejurări și contexte socio-politice, religia a evoluat discursiv de-a lungul timpului și a suferit nu puține alterări de interpretare și înțelegere. Cum poate fi aplicată această constatare asupra "fenomenului" și "simbolului" încarnate de mișcarea Al-Qaida? Ne-am îngădui afirmația că această structură instituționalizată reprezintă o *mișcare neo-religioasă* dezvoltată la una dintre cele

mai radicale periferii ale religiei islamice, iar abordarea acestei evoluții din punct de vedere istoric este o întreprindere prea vastă pentru a-și găsi locul în paginile de față.

Teoreticienii jurisprudenței islamice și propagatorii a ceea ce se numește un "islam radical" sunt unanimi în a susține că fiecare fidel care săvârșește jihadul - războiul sfânt pe calea lui Dumnezeu, într-o traducere incompletă - și care se sacrifică prin martiriu întru îndeplinirea acestei obligații canonice va fi răsplătit prin asigurarea unui loc în Paradisul etern.

Conceptul de martiraj a fost dezbătut și dezvoltat în scrierile lui Abdullah Azzam, întemeietorul de facto al organizației Al-Qaida și mentor al lui Ossama Bin Laden, iar aserțiunile sale sunt focalizate pe necesitatea de eliberare a Palestinei (Azzam însuși fiind palestinian prin naștere) inclusiv prin sacrificiul suprem. În această accepțiune, suicidul ca martiraj capătă o conotație religioasă puternică pe care o întâlnim astăzi inclusiv la alte mișcări de rezistență non-qaidiste precum Hamasul din Gaza, Hezbollahul libanez sau Jihadul Islamic prezent în mai multe zone ale lumii arabo-islamice.

Al-Qaida moștenită de la Abdullah Azzam și dezvoltată de Ossama Bin Laden reprezintă un paradox: ea poate fi cu ușurință încadrată cauzal și temporal, în curentul numit "revivalist" sau renașcentist - o manifestare târzie a modernismului înțeles, însă, ca o reproblematică a tradiționalismului coranic, o mișcare islamistă dar care are prea puține tangențe cu esența Islamului relevant însuși. Astfel, ideile moderne ale revoluțiilor pe care lumea occidentală le-a cunoscut, au servit ca izvor de inspirație pentru o

altă revoluție sui-generis care a fost intitulată cu un termen coranic: acela de Jihad considerat ca instrument de apărare împotriva inamicilor reali sau presupuși ai Islamului, puși toți sub o singură denumire nediscriminatorie: evreii și cruciații. Pentru Al-Qaida, lumea se află în stare de război în care violența are nu doar o dimensiune a legitimității, ci și o profundă conotație religioasă, atâta vreme cât ea - adică Războiul Jihadului - este sacră, poruncită și dedicată lui Allah-Dumnezeu. Astfel, actul suicidar însuși devine un act pus în serviciul Divinității și manifestat ca practică ritualică. Este perspectiva din care înțelegem și vorbim despre martiriu și despre actul suicidar cu trimiteri religioase ca un "ritual al modernității".

Instituționalizarea religioasă a violenței condensează și exprimă, din acest punct de vedere, încărcătura simbolică a atacurilor de la 11 Septembrie.

11 Septembrie 2001 - ritual al modernității?

Este unanim acceptat faptul că atentatele teroriste de la 11 septembrie au avut nu numai funcția de a produce un număr cât mai mare de victime ci și pe aceea comunicativă, a transmiterii unui mesaj în cadrul unui serviciu adus Divinității și executat în numele acesteia. Dintr-o asemenea perspectivă, un atac suicidar poate fi privit ca un act ritualic destinat să îndeplinească un atare serviciu. Așa cum preciza Mircea Eliade (în "Le Mythe de l'Éternel Retour"), "orice

ritual are un model divin, un arhetip" din care se dezvoltă un sistem de valori proprii individului sau grupului de indivizi care împărtășesc aceleași convingeri. Alte definiții identifică ritualul cu un "sistem de comunicare simbolică construit pe temeliiile unei culturi specifice - cea a violenței ca instrument de comunicare cu Transcendența, de pildă"³. Se pune, însă, întrebarea: care este, exact, simbolismul aflat în spatele atacului executat de jihadismul suicidar?

La 11 septembrie, executanții nu au atacat ținte stabilite în mod arbitrar, ci unele cu caracter bine definit, respectiv purtătoare ale unei simbolistici militare, economice și politice (în cazul prevăzutului atac eșuat împotriva Casei Albe) ale puterii reprezentate de "cruciații" americani. Alegerea acestora a fost, mental, asociată cu gestul ritualic al impunerii unui control teritorial și politic asupra obiectivului atacat și cu o reafirmare a opoziției fundamentale între concepția occidentală și cea islamică jihadistă despre rolul și valoarea însăși a identității ("Dacă voi iubiți viața, noi iubim martiriul prin moarte" - slogan al cărui rost este, primordial, acela de a demonstra superioritatea valorică și morală a mentalului musulman). Atacând ținte cu o anumită valoare simbolică-ritualică, atacatorii suicidari îndeplinesc viziunea apocaliptică a "răzbiului cosmic" împotriva satanei proscrise care nu poate fi transformată, ci doar distrusă. Imediat după dramaticele evenimente, a fost descoperit un carnet cu însemnări al lui Muhammad Atta, liderul grupului de sinucigași, un veritabil "manual spiritual" în care sunt fixate cu meticulo-

³ Stanley J. Tambyah: "A Performative Theory of Rituals". Wiesbaden, Westdeutscher Verlag, 2003, p. 230

zitate secvențele actului, începând cu felul în care asasinul trebuie să gândească înaintea și în cursul atacului, ce fel de ritualuri religioase premergătoare să îndeplinească, sau care versuri coranice vor trebui să fie psalmodiate. Iată câteva extrase suficient de lămuritoare.

“Ultima noapte. (dinaintea zilei atacului, n.n.)

1. Mărturisirea reciprocă a dorinței de a muri și reînnoirea legământului de a face aceasta. Va fi îndeplinită, pentru ultima oară, abluțiunea mare (spălrea ritualică a întregului corp, pentru ca martirul să se prezinte înaintea lui Dumnezeu în stare de puritate totală, n.n.). Părul în exces de pe corp va fi înlăturat și trupul va fi stropit cu parfumuri...

2. Rânduieți-vă lucrurile cu grijă, așa cum dreptcredincioșii noștri străbuni procedau înainte de luptă...

3. Nu părăsiți casa mai înainte de a îndeplini încă o dată abluțiunea căci, astfel, îngerii se vor ruga pentru voi și vor cere lui Dumnezeu să-i aducă aminte de voi în Ziua răsplătirii...”

“Îndreptarul” lui Muhammad Atta nu face nici o referire la cauzalități sau la finalitățile actului din punct de vedere politic, ideologic sau propagandistic, unica motivație având un caracter în exclusivitate religios ritualic: “Bucurați-vă și vă veseliți, căci între voi și nunta voastră nu există decât puține clipe. Fiți fericiți, căci veți sta alături de Dumnezeu, de profeți, de cei dreți, de martiri și de cei virtuoși. Nu arătați neliniște și încordare, ci fiți veseli, fericiți și încrezători căci faceți o faptă plăcută lui Dumnezeu. Va veni ziua în care, cu îngduința lui Dumnezeu, vă veți afla în Paradis, împreună cu cele cu ochi

negri (fecioarele promise martirilor în raiul islamic, n.n.).

Pentru jihadism și ideologia Al-Qaida, actul asasinatului nu este unul suicidal, ci un auto-sacrificiu și un martiraj asumat pentru dobândirea nemuririi alături de transcendență și în Paradisul promis. În aceasta se regăsește și elementul care diferențiază între suicidarii Al-Qaida și sinuci-gașii palestinieni ai mișcării Hamas sau ai Jihadului Islamic pentru care auto-jertfirea este determinată nu ritualic ci politic, ca act de rezistență împotriva unui ocupant.

*

Ce concluzii pot fi desprinse din considerentele expuse mai sus? Este neîndoielnic faptul că nu se poate pune un categoric semn al egalității între ceea ce semnifică ritualul, despre a cărui analiză dezbaterile nu sunt puține, și serviciul în slujba Divinității. Ceea ce poate fi afirmat fără teama de a greși este că asinii sinuci-gași se încadrează, mai curând, în această din urmă categorie, a fanaticilor religioși educați sau restructurați de o ideologie care se singularizează în cadrul Islamului. Din acest punct de vedere, este valabilă asertiunea potrivit căreia “ritualul” sinuci-gaș islamic poate fi privit, în extremis, ca un “modernism” musulman în raport cu și în interiorul religiei musulmane însăși, iar caracterul său de “fenomen al modernității” se reduce, mai degrabă, la plasarea sa temporală, corespunzătoare începutului de mileniu III (clasificat, însă, și acesta, ca o fază a post-modernismului dacă nu chiar în granițele a ceea ce Occidentul numește “after postmodernity”), după cum este modern doar în măsura în

care fenomenul se slujește de produsele tehnologice, comunicaționale și operaționale oferite de societatea modernă în sensul care o opune societăților precedente. Si ar mai fi vorba de un modernism în măsura în care jihadismul medieval și cultura violenței extreme se petrec pe fundalul modernismului social și intelectual al acestei vremi.

Credem că sunt mai puțin importante plasările axiologice și discursive pe marginea acestui subiect dar mai demne de a fi analizate și de a se oferi răspunsuri, inclusiv de către structurile instituționale angrenate în combaterea acestui fenomen care - o repetăm - nu este decât o altă fațetă "modernistă" a unor practici, dogme, idei și ideologii a căror sorginte și, am spune, și "actualitate" își are rădăcinile și izvoarele nostalgiei în secolele de mijloc.

Suicidul islamic marginal este pe cât de remanent, pe atât de imun la mijloacele de combatere a prezenței și manifestărilor sale nocive, combatere desfășurată, credem, fie după modelele, dacă nu chiar directivele egoiste ale culturii americane, o luptă în care țări la fel de afectate, dacă nu prin numărul victimelor, atunci, cel puțin, prin amploarea consecințelor în registru psihologic și etic, se mențin la măsuri strict pragmatice - ale scoaterii poliției în stradă și ale avertizării cetățenilor, în vreme ce înțelegerea însăși a esențelor profunde ale acestui fenomen nu se pot distanța de pereții sălilor somptuoase în care sunt organizate dezbateri, simpozioane, mese rotunde, festive și festivistice ca toate manifestările similare.

Nu s-a făcut - sau, cel puțin, noi nu avem cunoștință de ea - o separare discursivă și aplicativă între terorism

și actul suicidar ca ritual inspirat de religie. Tocmai de aceea, eșecurile înregistrate se datorează faptului că fanatismul religios ritualic nu poate fi extirpat prin forța trupelor speciale și prin multitudinea arsenalelor utilizate. Religia nu poate fi combătută cu mitraliera - nici nu este nevoie de o asemenea opțiune - mai ales atunci când ea devine prilej de justificare a unor manifestări psihotice, oricât de "moderne" sau de "clasice" s-ar dovedi acestea.

Arabia Saudită, Yemenul și unele state din Maghrebul arab au înțeles această realitate și au procedat la "recuperare", într-o manieră sui-generis, a candidaților la actul suicidar-terorist, prin dialog, prin reeducare, prin efortul de a înțelege - și de a elimina în manieră non-violentă - cauzalitățile care au condus la apariția tinerei generații fanatizate. Cavalerii "războiului împotriva fenomenului terorist" au preferat recursul la mâna forte propovăduită de călăreții fără cai precum Donald Rumsfeld, Dick Cheney sau ex-președintele George Bush Junior: Guantanamo, Abu Ghraib, batjocorirea Coranului, privarea de somn, tortura psihică și fizică... Presa a scris îndeajuns despre toate acestea, am citit și de oarecare puține pedepse aplicate "băieților buni" care au avantajul de a fi americani și atât.

S-a diminuat cumva apetitul fanatizaților pentru crima în numele Domnului? Nicidecum! Repetăm truismul potrivit căruia cauzalitatea este cea care trebuie deznădăcinată înainte de a-și etala rezultatele.

În atari împrejurări are mai puțină importanța categorisirea axiologică a jihadismului și a suicidului ucigaș în limitele unor perioade mai mult sau mai puțin "moderne", în curente

ideologice, filosofice, dogmatice care nu sunt, în ultimă analiză decât... curente, școli, mode, excentricități.

Cât de mult cunoaștem religia islamică? Ne temem că foarte puțin și în mod trunchiat, fragmentar.

Fanatismul, de la Cain încoace, nu a putut să fie înfrânt cu arma, nici măcar înfrânt, după canoanele politi-

cienilor, militarilor, academicienilor. Pentru simplul motiv că, în vreme ce noi cerem islamiştilor radicali să își schimbe criteriile de gândire și abordare, folosim, drept mijloc de persuasiune, exacerbarea aceluiași metode radicale, păguboase și suficiente doar celor care le-au inventat.

Ambasador prof. Dumitru Chican

SCUTUL ANTIRACHETĂ - VERSUS APĂRARE COLECTIVĂ

- PUNCTE DE VEDERE -

Scurt istoric

Nevoia de a distruge rachetele inamice s-a născut odată cu apariția acestora în timpul celui de-al doilea război mondial. Primele teste cu rachete care trebuiau să distrugă alte rachete aflate în zbor au fost efectuate de Statele Unite după război, însă tehnologia nu a avansat prea mult, deoarece la acel moment prioritatea era reprezentată de bombardierele sovietice cu rază lungă de acțiune, purtătoare de bombe atomice. Prioritățile s-au schimbat după ce sovieticii au dezvoltat prima rachetă intercontinentală, R-7, care în 1957 a lansat în spațiu primul satelit artificial, Sputnik. Ambele super-puteri au dezvoltat proiecte de apărare antirachetă în anii '60, sovieticii instalând un astfel de sistem în jurul Moscovei, în 1971. Dezvoltarea unor astfel de sisteme de apărare a avut sens atâta timp cât prețul unei rachete antibalistice era mai mic decât acela al rachetei intercontinentale pe care trebuia să o distrugă.

Într-o cursă a înarmărilor, pariul pe apărare ar fi fost soluția economic mai avantajoasă. Acest raport s-a schimbat substanțial odată cu introducerea tehnologiei MIRV (multiple

independently targetable reentry vehicle) la sfârșitul anilor '60.

Aceasta permitea ca o singură rachetă să poarte mai multe (între 2 și 12) focoase nucleare, capabile să atace independent ținte diferite. Practic, cu prețul unei singure rachete MIRV se asigura lovirea mai multor ținte, pe când apărarea ar fi trebuit să construiască câte o singură rachetă pentru fiecare focos inamic. În loc să construiești sisteme de rachete defensive devenea mai ieftin să construiești rachetele ofensive MIRV care ar fi copleșit acele sisteme defensive. În plus, pe lângă focoase nucleare, rachetele de tip MIRV puteau purta și focoase false, reducând și mai mult eficacitatea sistemelor antirachetă. Așa cum vom vedea, această problemă rămâne la fel de valabilă și în cazul scuturilor antirachetă actuale¹. Astfel, secretarul Apărării, Robert Gates, i-a recomandat fostului președinte George W. Bush, la 27 decembrie 2006, să inițieze un sistem antirachetă în Europa, care ar avea ca bază înaintată un radar amplasat în Cehia și zece interceptoare terestre în Polonia. La acea dată, aceasta fusese considerată cea mai bună variantă de a proteja SUA, dar și pe aliații din

¹ http://www.crpe.ro/library/files/crpe_policy_brief_3_ro.pdf, Raport CRPE despre scutul antirachetă, „De unde vine și de cine ne apără scutul antirachetă - despre cum ne apără scutul de ceea ce rușii nu au și nu ne apără de ceea ce au”.

Europa de „amenințarea tot mai crescută reprezentată de Iran și de dezvoltarea de către această țară a sistemelor de rachetă cu rază lungă de acțiune”.

Autoritățile americane anunțau însă, în toamna lui 2009, că față de momentul inițial – adică anul 2006 – au apărut două schimbări majore. În primul rând, potrivit evaluărilor serviciilor de informații americane, s-a considerat că amenințarea reprezentată de rachetele balistice iraniene cu rază scurtă și medie de acțiune tip Shahab-3, se dezvoltă mai rapid decât fusese prognozat inițial. În acest context, comunitatea de informații din SUA a apreciat că este vorba despre „o amenințare crescută și mai imediată”, atât la adresa forțelor americane de pe continentul european, cât și la adresa aliaților europeni. Totodată, serviciile americane evaluau că amenințarea reprezentată de rachetele balistice iraniene intercontinentale s-a dezvoltat mult mai încet față de estimarea inițială.

Cea de-a doua schimbare majoră a fost legată de tehnologia americană. Practic, în ultimii ani, Statele Unite și-au dezvoltat în mod simțitor elementele legate de apărarea antirachetă, progresele fiind înregistrate mai ales în ceea ce privește capacitatea de contracarare a rachetelor cu rază scurtă și medie de acțiune. În prezent, Statele Unite dispun de sisteme de interceptare a rachetelor balistice prin interceptoare terestre și maritime, care funcționează cu senzori semnificativ îmbunătățiți.

Capabilitățile nou dezvoltate oferă mai multe variante în ceea ce privește detectarea, urmărirea și doborârea rachetelor inamice. În plus, în urma acestor progrese tehnice, Statele Unite vor putea desfășura o rețea de astfel de interceptoare în locul unei instalații fixe. Practic, noua arhitectură, cu sistem distribuit de interceptoare și senzori nu impune existența unui radar fix de mari dimensiuni, pe teritoriul european, de genul celui care urma să fie amplasat în Cehia.

De asemenea, noua variantă de scut folosește o tehnologie de interceptare diferită de cea propusă în varianta Bush, ceea ce nu mai face necesară amplasarea pe teritoriul Poloniei a zece interceptoare terestre.

Acestea au fost motivele pentru care secretarul apărării, Robert Gates, a recomandat abandonarea planurilor inițiale în ceea ce privește scutul anti-rachetă și crearea unei noi arhitecturi a acestui proiect. În susținerea acestor afirmații, președintele american Barack Obama² a anunțat oficial, în data de 17 septembrie 2009, că SUA renunță la proiectul de scut antirachetă în Europa de Est promovat de predecesorul său George W. Bush. Barack Obama a dat asigurări că noul sistem de apărare antirachetă³ va fi mai amplu decât precedentul, subliniind că programul balistic iranian rămâne o amenințare.

În aceeași zi, secretarul american al apărării Robert Gates a precizat că Statele Unite nu renunță la instalarea unor elemente ale scutului antirachetă în Europa, ci intenționează să le facă

² <http://www.cseea.ro/publicatii/view/brief-analysis/sistemul-de-aparare-antiracheta-Noua-proponere-a-administrației-Obama-privitoare-la-sistemul-de-apărare-anti-rachetă-în-Europa-pune-accentul-pe-adaptabilitate-și-flexibilitate,-spre-deosebire-de-Planul-Bush-care-propunea-de-fapt-un-sistem-fix-Ground-based-Midcourse-Defense>.

³ Department of Defense, "Ballistic Missile Defense Review Report", February 2010.

mai flexibile, pentru a acoperi nordul și sudul Europei.

Poziția și interesul României față de proiect

Scenariul referitor la posibila implicare a României în acest plan a fost vehiculat în mai multe rânduri.

Potrivit vicepreședintelui american Joe Biden, care s-a aflat la 22 octombrie 2009 în București, Statele Unite apreciază în mod deosebit faptul că, *guvernul României a adoptat „cu bucurie” noul sistem antirachetă și că l-a înțeles imediat, înaintea altor țări. „Dumneavoastră ați înțeles de la început, în timp ce alți colegi, cum ar fi cei din Polonia, înțeleg abia acum avantajele noului proiect american ce implică rachete de tip SM-3”, a spus Biden. Teritoriul României nu era acoperit sută la sută de scutul antirachetă, așa cum era el conceput de precedenta administrație americană, astfel încât România a susținut, inclusiv la Summitul NATO pe care l-a găzduit în 2008⁴, interconectarea acestuia cu un sistem mobil al NATO. Tocmai de aceea, România a salutat decizia noii administrații de a flexibiliza apărarea antirachetă. Afirmată încă de la admiterea țării noastre în NATO, dezvoltarea apărării antirachetă s-a transformat din opțiune în prioritate de securitate națională (pentru statul român) și internațională pentru toate statele membre NATO interesate de respingerea oricăror forme de manifestare a violenței.*

În aceste condiții, decizia României de a sprijini SUA în acest demers survine firesc, ca o confirmare a dezi

deratului comun al tuturor statelor membre și, totodată, aduce un sprijin semnificativ eforturilor militarilor români de a proteja integritatea statului. Din același punct de vedere, decizia poate fi privită ca o oportunitate în ceea ce privește întărirea parteneriatului strategic pe care țara noastră îl are cu Statele Unite ale Americii, respectiv cu noua administrație Obama⁵.

Noul plan al SUA pentru apărarea antirachetă va începe în zona de sud a continentului European, axându-se pe interceptarea rachetelor cu rază scurtă și medie, astfel că ar fi logic ca România și Bulgaria să găzduiască astfel de elemente, după cum declara adjunctul șefului Misiunii Permanente a Statelor Unite la NATO, John Heffern. Întrebat în acest sens dacă vor fi construite baze în România și Bulgaria care să fie folosite în cadrul acestei noi arhitecturi, Heffern a răspuns că aceasta ar fi cea mai logică variantă. *"Primele etape ale noii arhitecturi de apărare se concentrează pe rachetele cu rază scurtă și medie. Așadar, evident, așa cum este conceput planul, va începe undeva în sud și vom vedea cum se va dezvolta către nord. Țările despre care vorbim - România și Bulgaria - sunt în sud, astfel că ar fi logic ca ele să facă parte din prima și a doua fază a planului", a punctat oficialul american.*

Presa bulgară a relatat și ea că NATO urmează să desfășoare, în cadrul noului sistem antirachetă, componente ale sistemului în Bulgaria, Turcia și România. Potrivit unei surse din Ministerul bulgar al Apărării, citată de publicația bulgară *Sega*, NATO va instala în Bulgaria elemente ale scutului antirachetă în 2012. Sursa

⁴ <http://2008.informatia.ro/module-Pagesetter-viewpub-tid-16-pid-128-InformatiaZilei-Informatia.phtml>.

⁵ http://www.amosnews.ro/_Virgil_Pop_Sunt_convins_ca_acordul_privind_dezvoltarea_sistemului_antiracheta_pe_teritoriul_tarii_noastre_va_fi_sprrijinit-29-34296

a mai spus că sistemul de apărare antirachetă, care urma să fie instalat în Polonia și Cehia, va fi împărțit în câteva componente, care urmează a fi instalate în Bulgaria, Turcia și România.

Publicația bulgară scria că, *sistemul de apărare antirachetă nu va fi poziționat ca sistem american, ci ca proiect al NATO*. De asemenea, după cum susține *Sega*, Alianța va instala în Bulgaria rachete Patriot, iar la unitățile militare bulgare vor fi desfășurate baze logistice și centre de comandă pentru rachetele SM-3. Într-un interviu din 29 ianuarie 2010, privind asigurarea securității Uniunii Europene, secretarul de stat Hillary Clinton a afirmat că dovada acestui angajament va fi continuarea staționării trupelor americane în Europa, pentru a descuraja atacurile și a răspunde rapid în cazul în care apar, precum și conlucrarea cu aliații, pentru a se asigura că NATO, prin planurile sale, poate răspunde unor noi provocări. Suntem angajați în discuții productive cu aliații noștri europeni cu privire la construirea unei noi arhitecturi de apărare antirachetă, care va apăra teritoriul NATO împotriva atacurilor cu rachete balistice. Dar nu lipsit de importanță va fi și explorarea la maxim a unor modalități de a coopera cu Rusia pentru a dezvolta apărarea antirachetă.

Acest scut antirachetă, susține secretarul de stat Hillary Clinton, va face continentul european un loc mai sigur. Faptul că siguranța ar putea fi extinsă și asupra Rusiei poate deveni o oportunitate extraordinară pentru a construi o securitate comună.

După cum arătam, România, ca membru NATO, a fost un promotor constant al subiectului apărării antirachetă, acționând cu consecvență

pentru materializarea sa. În acest sens, deciziile adoptate la Summit-ul NATO de la București (aprilie 2008), reiterate la Strasbourg-Kehl (aprilie 2009) menționează dezvoltarea unui sistem cuprinzător, care să acopere întregul teritoriu aliat, în conformitate cu principiile indivizibilității securității Alianței și solidarității colective. Decizia CSAT din 4 februarie 2010 este în deplin acord cu ceea ce s-a stabilit la nivelul NATO, fiind înscrisă, deocamdată, în registrul bilateral al cooperării.

Experții în domeniu sunt de părere că, cel puțin din punctul de vedere al poziționării geostrategice, statul român a luat o decizie corectă, iar acest fapt va aduce multe beneficii pe termen lung atât politiciii de securitate națională, cât și strategiei de politică externă.

Apărarea antirachetă. Faze de dezvoltare și elemente componente

Administrația Obama a venit cu o nouă viziune asupra scutului antirachetă, nevrând să construiască un sistem costisitor și ineficient. În locul planului Bush, Administrația Obama a optat pentru un sistem diferit, mai adaptabil, mai puțin costisitor și bazat pe o tehnologie testată cu rezultate mai bune, dar care vizează într-o primă fază doar apărarea împotriva rachetelor cu rază medie de acțiune.

Scutul american antirachetă va fi implementat în patru etape și presupune, pentru România, găzduirea de interceptori tereștri, respectiv rachete de interceptare SM-3 (*standard missile*)

tip Block 1B, care vor deveni operaționale din 2015⁶.

Create inițial doar pentru apărare balistică, rachetele SM-3 au fost folosite, în februarie 2008, și împotriva unui satelit aflat la partea inferioară a orbitei Pământului. Sistemul SM-3 a fost testat cu succes de 8 ori începând din 2007. SUA plănuiesc ca într-o fază inițială să desfășoare nave de tip Aegis echipate cu rachete interceptoare SM-3, mișcare ce are ca avantaj o flexibilitate crescută în deplasarea interceptoarelor dintr-o zonă într-alta, dacă este necesar. În cea de-a doua fază, SUA doresc amplasarea la sol a unor interceptoare SM-3.

Robert Gates explica în toamna lui 2009 că amplasarea de interceptoare pe uscat va oferi acoperire suplimentară și va determina economii. Noua arhitectură antirachetă are și avantajul că este gândită astfel încât poate încorpora în mod continuu tehnologii noi și mai eficiente și poate fi adaptată la diferite tipuri de amenințări.

De altfel, SUA speră că vor dispune în următorii cinci ani de o variantă îmbunătățită a actualelor interceptoare SM-3 bloc 1A, care vor fi numite SM-3 bloc 1B. În 2018 se va putea vorbi de o nouă generație de interceptoare - SM-3 bloc 2, care va putea fi desfășurată atât de pe uscat cât și de la bordul navelor. Aceste interceptoare, amplasate în maximum trei locații, vor fi suficiente pentru a permite apărarea întregului continent european împotriva rachetelor balistice cu raza scurtă.

În ceea ce privește actualele interceptoare SM-3, acestea sunt instalate

pe nave sistem Aegis. O navă de sistem Aegis poate avea până la 100 de rachete interceptoare la bord, în funcție de configurația misiunii în care se află acestea. O rachetă interceptoare SM-3 în configurația bloc1 existentă în prezent costă între 9,5 și 10 milioane de dolari. SUA estimează că interceptoarele care vor fi dezvoltate în anii următori vor ridica prețul la 13-15 milioane de dolari pe unitate. În ceea ce privește partea de cercetare pe care o implică dezvoltarea ulterioară a rachetelor interceptoare în sistem SM-3 bloc 2, SUA estimează costuri de circa 3,5 miliarde de dolari. Japonia, care participă la programul de cercetare, a alocat deja peste un miliard de dolari.

Noul Plan Obama se va desfășura pe parcursul a patru faze în decursul a zece ani și presupune inițial dislocarea unor stații radar și rachete interceptoare fixe și mobile Standard Missile-3 (SM-3), care să contracareze prezenta amenințare iraniană prin amplasarea lor în proximitatea sursei amenințării. Cele patru faze ale sistemului de apărare anti-rachetă propus de președintele Obama au fost făcute publice de Secretarul Apărării, Robert Gates și constau în:

Faza I (aproximativ anul 2011)

- desfășurarea sistemelor de apărare antirachetă existente în prezent și cu o capacitate dovedită, inclusiv Aegis Weapon System maritim, interceptoarele SM-3 bloc IA și senzori, precum sistemul transportabil de supraveghere radar AN/TPY-2, pentru a răspunde astfel amenințărilor regionale cu rachetă balistică la

⁶ <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-6893475-scutul-american-antiracheta-primele-explicatii-oficiale-romania-nu-gazdui-radare-sau-sisteme-navale-doar-interceptori-terestri-costul-instalarii>

adresa Europei dar și a trupelor americane de pe continent;

- asigură protecția unor porțiuni ale Europei de Sud-Est prin desfășurarea de sisteme radar și interceptoare SM-3 amplasate pe nave;

- este avută în vedere amplasarea unei baze radar înaintate care va detecta lansarea rachetelor balistice încă din faza ascendentă a traiectoriei.

Faza a II-a (aproximativ anul 2015)

- După teste adecvate, desfășurarea unei variante îmbunătățite de interceptoare SM-3 bloc 1B, atât în configurație terestră cât și maritimă, a unor senzori performanți, scopul fiind extinderea zonei apărute împotriva unor eventuale atacuri cu rachete cu rază scurtă sau medie de acțiune.

- Extinderea protecției aliaților NATO prin operaționalizarea unei noi generații de interceptoare SM-3, care să permită lansarea de la sol, și a noii baze radar.

- Interceptoarele vor fi amplasate în baze terestre din Europa de Sud-Est, inclusiv România.

Faza a III-a (aproximativ anul 2018)

- după încheierea perioadelor de cercetare, dezvoltare și testare, desfășurarea unor interceptoare avansate de tip SM-3 Bloc 2A, o variantă aflată în prezent în curs de dezvoltare. Această mișcare va permite contracararea amenințărilor cu rachete cu rază scurtă și medie și a rachetelor intermediare.

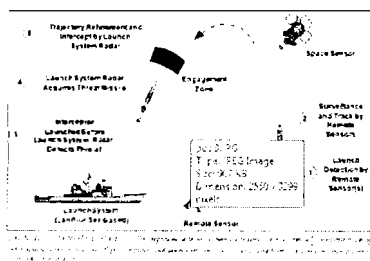
- extinderea acoperirii sistemului la toate statele membre NATO din Europa, prin amplasarea unei noi baze terestre în nordul Europei.

Faza a IV-a (anul 2020)

- după încheierea perioadelor de cercetare, dezvoltare și testare, desfășurarea unor interceptoare avansate de tip SM-3 Bloc 2B. Această mișcare va ameliora capacitatea de a contracara atacuri cu rachetă cu rază medie și intermediară, dar și o potențială amenințare la adresa SUA cu un atac cu rachetă intercontinentală.

- asigurarea unei protecții crescute a teritoriului SUA împotriva unor atacuri cu rachete balistice intercontinentale.

Implicarea României va avea loc în etapa a doua și presupune găzduirea de interceptori tereștri, respectiv rachete de interceptare SM-3 (standard missile) tip Bloc 1B, care vor deveni operaționale din 2015. Participarea României nu presupune baze radar, ci doar interceptori tereștri, pentru care va pune la dispoziție locația.

Cele mai recente studii în materie indică faptul că zona geografică din care facem parte - sud-estul european - este din ce în ce mai vulnerabilă la amenințări cu rachete cu rază scurtă și medie de acțiune. Pe de altă parte, în acest context, România este din punct de vedere strategic în cea mai bună poziție pentru a găzdui interceptorii tereștri din componenta sudică a PAA.

Invitarea României este o confirmare a valorii substanțiale a acestui parteneriat și a rolului important pe care țara noastră îl are în cadrul Alianței, iar decizia Bucureștiului de a-și asuma responsabilitatea de a găzdui acest sistem demonstrează angajamentul său consecvent de a respecta principiul indivizibilității securității Alianței, precum și al solidarității în cadrul NATO.

Ca urmare a evoluțiilor politice și tehnologice, riscul față de amenințări cu rachete cu rază scurtă și medie de acțiune a crescut, nu numai din partea unor state, dar și din partea unor actori non-statali care posedă sau pot intra în posesia unor astfel de tehnologii militare. Ca membru NATO, România este obligată să acționeze, în baza art. 5 din Tratatul de la Washington și a principiului apărării colective, atunci când un membru al Alianței face obiectul unui atac armat.

Operaționalizarea cât mai rapidă a sistemului de apărare antirachetă va crește securitatea națională atât direct, prin protecția pe care o aduce întregului teritoriu național, cât și indirect, pentru că sistemul va avea un rol important de descurajare, de natură să îndepărteze un astfel de risc.

Nivelul de securitate națională a României va crește semnificativ, prin implicarea în noul proiect. Noua amplasare va garanta acoperirea integrală a teritoriului României în eventualitatea unor lovituri cu rachete balistice sau cu rachete cu rază medie de acțiune. La nivel internațional este recunoscut că amenințarea cu astfel de arme este o realitate. În analizele experților se vorbește de state sau organizații non-statale care pot pune în pericol securitatea aliaților, dacă nu

se iau măsurile necesare. Nu întâmplător, subiectul apărării antirachetă este unul de maximă actualitate și pe agenda NATO și UE. Această maximă actualitate a subiectului apărării antirachetă a fost reflectată și în Proiectul de raport privind punerea în aplicare a strategiei europene de securitate și a politicii comune de securitate și apărare (2009/2198(INI))⁷, care la articolul 71 consideră că noua versiune a scutului antirachetă preconizată de administrația americană trebuie realizată pe baza unei viziuni comune a țărilor europene, în coordonare cu Rusia și încurajând participarea industriei europene de apărare la realizarea scutului.

În conformitate cu această viziune, România se va implica în cel mai ambițios program militar al Alianței Nord Atlantice pentru supravegherea și apărarea statelor membre. Acesta este un sistem complementar la sistemul de apărare antirachetă. În acest sens, România a semnat Memorandumul de Înțelegere pentru Programul privind Capabilitatea de Supraveghere Terestră a Alianței (AGS PMOU), în baza căruia s-a angajat să participe la proiectul internațional Alliance Ground Surveillance (Supravegherea Terestră a Alianței). Este vorba de un sistem complex de radare, avioane de supraveghere și sisteme de comunicații complexe între țările NATO, creat în sprijinul combaterii terorismului, dar și pentru interconectarea cu scutul antirachetă. Din punct de vedere financiar, contribuția României va fi de aproximativ 25 de milioane de dolari, iar lucrările vor fi realizate de două firme românești. NATO a selectat cele două firme românești care vor gestiona acest

⁷ http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afet/pr/796/796661/796661.ro.pdf
<https://biblioteca-digitala.ro>

program strategic, partea română urmând a se ocupa de software și sistemul de comunicații. Sistemul va integra o componentă aeriană care se va baza pe avioane fără pilot (UAV) RQ-4B Global Hawk și o componentă terestră. Datele obținute de la componenta aeriană vor fi completate de sistemele radar de la sol.

Toate aceste informații vor fi procesate cu ajutorul unor stații terestre fixe și mobile plasate în toate statele membre NATO. Principala bază de operare va fi amplasată la Sigonella Air Base, în Italia. Prin combinarea informațiilor obținute în timp real de componenta aeriană și cea terestră, conducerea militară a NATO va avea acces nonstop la informații despre orice posibilă amenințare la adresa Alianței. În România există deja amplasate mai multe radare FPS-117, care sunt interconectate cu sistemele de avertizare timpurie ale NATO.

Concluzii

Așa cum am arătat, scutul antirachetă ce va fi instalat în România este relevant din perspectiva confruntării cu sisteme de rachete ofensive relativ nesofisticate și puține la număr. Scutul antibalistic nu oferă el însuși decât o protecție parțială, în schimb oferă indirect o sporire a securității României. Chiar dacă importanța militară a scutului nu este de ignorat, însemnătatea politică a acestuia pare mai importantă. Construirea sistemului antirachetă în țara noastră consolidează parteneriatul strategic cu Statele Unite, care își sporesc responsabilitățile și implicarea în România și în regiune. Scutul antirachetă oferă o garanție politică și de securitate supli-

mentară, sporește relevanța strategică a României în regiune fără a implica costuri mari din partea sa. El va impune, însă, o reconfigurare a strategiei de securitate națională care să corespundă noilor tipuri de amenințări, să fie compatibilă cu acordurile la care România este parte și, nu în ultimul rând, să fie adaptată cerințelor Tratatului de la Lisabona.

Noua abordare adaptivă în etape a Statelor Unite în domeniul apărării antirachetă va scoate în evidență rolul central al NATO în apărarea antirachetă a Europei. Această abordare va impulsiona preocupările NATO în domeniul apărării antirachetă a continentului, care continuă să se bazeze pe principiile indivizibilității securității Aliate și solidarității colective.

Este pentru prima dată când poziția geostrategică a României se modifică, când devenim parte a centrului. Avantajele țin de creșterea vizibilității țării noastre și îmbunătățirea profilului strategic. Țin de capacitatea pe care o vom avea de a ne proiecta propriile interese în zona Mării Negre. Amplasarea unor elemente ale scutului antirachetă în România reprezintă un moment istoric pentru securitatea națională, definind astfel rolul și locul nostru în UE.

La Summit-ul NATO de la Lisabona, din noiembrie 2010, s-a luat decizia politică cu privire la crearea unui sistem antirachetă al NATO, pe baza principiilor pe care România le-a propus și le-a susținut la Summitul de la București din 2008 și care au fost reiterate la Summitul de anul trecut de la Strasbourg - Kehl. Este vorba despre principiile indivizibilității securității aliate, principiul solidarității aliaților și principiul acoperirii, prin acest sistem de apărare antirachetă, a întregului teritoriu, a forțelor și populațiilor aliate.

Există o deschidere cu privire la implicarea Rusiei în proiectele de apărare antirachetă, atât în plan bilateral americano-rus, cât și la nivel NATO. Secretarul General al NATO s-a referit chiar la un "acoperiș comun" de apărare antirachetă pe tot spațiul euro-atlantic, inclusiv Rusia. Desigur, detaliile cu privire la partea tehnică a participării, modul concret în care ar avea loc o astfel de cuplare a Rusiei la proiectul american, respectiv NATO, sunt chestiuni care urmează să fie definite ulterior. În măsura în care și Rusia dorește acest lucru.

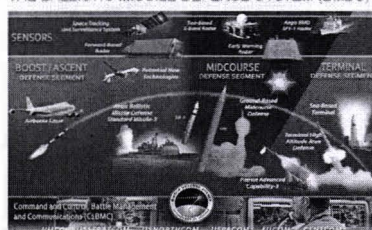
Turcia pune condiții pentru găzduirea pe teritoriul său a unei părți din scutul antirachetă pe care NATO ar urma să-l construiască în sudul Europei, începând din 2011. Ankara a cerut să aibă un rol-cheie în acest proiect și solicită ca NATO să desemneze un comandant turc pentru a supraveghea scutul. „Mai ales dacă radarele urmează să fie amplasate pe teritoriul nostru, comanda trebuie cu siguranță să ne fie încredințată nouă, altfel nu e posibil să acceptăm”, a declarat Recep Tayyip Erdogan. Turcia e preferată pentru amplasarea radarilor pentru că are graniță comună cu Iranul. Potrivit unor diplomați americani, România și Bulgaria sunt alte posibile variante luate în discuție pentru localizarea radarilor, în eventualitatea unui refuz al Turciei. Interceptoarele scutului vor fi plasate mai întâi pe nave în Marea Mediterană din 2011, iar apoi în România din 2015, și în Polonia din 2018, potrivit oficialilor americani, citați de „Wall Street Journal”.

Proiectul scutului pune guvernul turc într-o poziție dificilă, aceea de a alege public între susținerea NATO sau susținerea Iranului - un vecin important al Turciei, care îi furnizează

o treime din necesarul de energie. Ankara a curtat mult timp Iranul, plasându-se drept o parte neutră în disputa internațională privind programul nuclear al Teheranului.

Nota de plată a scutului european antirachetă va fi suportată în principal de SUA, care îl va construi. Celelalte țări implicate în proiect vor plăti circa 270 de milioane de dolari pentru a integra sistemul, în decurs de zece ani, potrivit secretarului general al NATO, Anders Fogh Rasmussen. Oficialii americani spun că e dificil de apreciat cât va costa construirea și operarea scutului, dat fiind că navele și alte componente există deja sau ar fi urmat a fi construite oricum de armata americană. Sistemul va necesita un număr nespecificat de noi rachete SM-3, care costă între 10 milioane și 15 milioane de dolari bucata.

THE BALLISTIC MISSILE DEFENSE SYSTEM (BMDS)

În urma discuțiilor purtate la Summitul de la Lisabona, Rusia nu și-a precizat cu claritate poziția față de posibila structurare a scutului anti-rachetă și față de rolul pe care Moscova l-a putea îndeplini în acest sistem. Potrivit presei ruse, președintele Dmitri Medvedev le-a propus liderilor NATO împărțirea continentului european în sectoare care să fie protejate de sisteme antirachetă ruse și ale Alianței Nord-Atlantice. Oficiali de rang înalt ruși au dezvăluit că, în cadrul unei asemenea evoluții, Rusia va asigura apărarea antirachetă

pentru un sector al continentului european, iar NATO pentru altul, fără crearea unui sistem antibalistic comun. Practic, Moscova este pregătită să doboare orice rachetă trasă în direcția Europei pe deasupra teritoriului rus sau în sectorul de responsabilitate rus, adică țările situate la vest de Rusia. În aceeași măsură, NATO trebuie să-și asume responsabilități similare vizând sectorul său ori sectoarele care vor fi acoperite de statele membre ale Alianței: dacă cineva se gândește să atace Rusia folosind în acest scop spațiul aerian european, tot ce va zbura trebuie să fie doborât de americani sau de țările NATO.

De fapt, nici NATO, nici Rusia nu sunt gata să permită accesul altora la sistemele lor de apărare, dorind să păstreze controlul independent asupra lor. „Altceva este dacă pachetul de instrumente – senzori, radare, rachete de interceptare – va fi orientat spre spațiul exterior și nu se va afla pe linia de delimitare a Rusiei și Alianței. Dacă acest lucru se va realiza, va apărea convingerea că sistemul european antirachetă nu va atenta la sectorul de acțiune al forțelor nucleare strategice rusești”, au precizat surse oficiale ruse.

Oficialii ruși nu au precizat dacă sectorul acoperit de Rusia se va limita la propriul teritoriu sau se poate extinde spre est, spre exemplu deasupra statelor foste comuniste. Dmitri Medvedev s-a limitat să declare că Rusia a propus crearea "unui sistem antirachetă sectorial".

Moscova și Bruxelles prezintă în mod diferit sistemul antirachetă: Medvedev vorbește despre un scut european, în timp ce în documentele oficiale ale Alianței el este desemnat drept „scut NATO”. Acordul Rusia-NATO, așa cum a fost el prezentat până acum, este pus de analiști pe seama faptului că membrii mai vechi ai Alianței, precum Germania, ar fi preferat un angajament mai clar al NATO față de Rusia, subliniind însă că acest lucru nu a fost posibil pentru că politica blocului transatlantic este influențată în prezent de noile state membre, unele foste sovietice, inclusiv de țările baltice, care văd în Moscova un inamic. Consilierul prezidențial rus Serghei Prihodko și-a exprimat scepticismul în legătură cu invitația adresată Rusiei de a coopera cu NATO în domeniul apărării antirachetă. Așadar, negocierile rămân deschise.

Dan Bărbuț

CONSEMĂRI

În seria CONSEMĂRI a rubricii MEMORIALISTICĂ, în acest număr al revistei PERISCOPE redăm discuția avută cu col. (r) EMANUEL PETRU ZEIDES la 23 septembrie 2010.

Cititorul poate constata că fiecare astfel de discuție consemnată constituie o premieră sub aspectul dezvăluirilor ce devin publice. Iar cu acest prilej, "nea Manole Zeides" ne spune cum și-a început ucenicia în ale siguranței statului român în 1945, în cadrul Serviciului Special de Informații, care își câștigase faima încă din perioada interbelică. Cariera lui E. P. Zeides a continuat, după "înghițirea" S.S.I. de către noua Securitate a Poporului, până în 1978, când trădarea lui I. M. Pacepa l-a "dat afară" din serviciul de informații externe al României, unde "făcuse treabă" cu deosebire pe linia spionajului economic și a muncii cu "Emigrația".

Nu putem să nu remarcăm plăcerea de a povesti a interlocutorului nostru, care, chiar dacă uneori își exagerează acțiunile, nu denaturează fondul problemei: complexitatea muncii de informații externe, sensibilitatea problemelor din preocupare, dăruirea necesară pentru o astfel de activitate.

Să-i vedem relatările.

ÎN MUNCA DE INFORMAȚII EXTERNE ESTE NEVOIE DE CONTINUITATE ȘI DE LOIALITATE

Întrebare: D-le colonel, care credeți că ar trebui să fie sau care a fost legătura pe care ați simțit-o ca element de continuitate între activitatea S.S.I. și noile structuri ale Securității naționale la vremea respectivă?

Răspuns: Diferența este mare și au trebuit ani de zile ca să ne apropiem de valoarea și de pregătirea oamenilor care activaseră în vechiul S.S.I. Eu am avut până în 1950 o parte din funcționarii vechi ai S.S.I., aflați într-o structură pe care o conduceam în calitate de loțiitor șef de serviciu. Rămăseseră numai oamenii pe care i-am selecționat noi. Dintre aceștia, în primul rând, niciunul nu făcea politică. Era clar – la S.S.I. prima declarație

pe care o făceai era că nu vei face politică. Al doilea lucru important era conspirativitatea. Iar al treilea era educația și conduita morală.

În S.S.I. am intrat la o vârstă destul de fragedă, 20 de ani și o lună M-am născut în martie 1925, am intrat în mai 1945. Am fost chemat la Comitetul Central, unde mi s-a spus că voi fi trimis... undeva. A venit tovarășul Bodnăraș, ne-a văzut și a ales dintre noi vreo douăzeci, care am plecat... acolo. Primul lucru pe care l-au făcut a fost să de dea în primire unor echipe de filaj.

La vremea respectivă, șeful S.S.I. era Stănescu, fost loțiitor în timpul lui Cristescu. Când am venit eu, Stănescu era un fel de loțiitor la coman-

dă, care îl iniția pe noul director general Stupineanu, locțiitor al lui Bodnăraș la Forțele de Luptă Patriotice. Stupineanu a fost arestat mai târziu împreună cu niște directori de unități din S.S.I. pentru o acțiune de trădare și pentru delapidări. Se uniseră, împreună, ca în cazul când americanii vor înainta și se vor supăra cu rușii și vor pune aici oameni, ei să treacă cu întreg serviciul de partea lor. Era directorul Ciurea, care era director adjunct administrativ, era directorul Barbu, care era fostul director al Direcției I, informații externe, era directorul Boeru, responsabil pentru informațiile interne. Au fost arestați și judecați. Arestarea s-a făcut în clădirea Direcției generale. Am fost chemat de Nicolau, care era directorul general, și mi-a spus: "Zarea, pregătește jos în pivniță. Am fost jos și am văzut că sunt niște camere care pot fi folosite pentru arest și alege trei oameni care să facă pază. Dă ordin să facă curățenie, pentru că avem treabă. Stai pe aici, nu te mai duce sus la tine. Stai în biroul de alături, care are geam, și o să vină directorii ăștia - și mi i-a dat pe nume -. După ce termină și-l vezi că iese, îl iei, îl arestezi și-l bagi jos acolo. Să ai omul pregătit acolo. N-are voie să intre nimeni la ei"... Asta se întâmpla prin 1948. După Stupineanu a urmat Vidrașcu, care era secretar general la Consiliul de Miniștri, și pe urmă a venit Serghei Nicolau pentru câteva luni de zile. Era un om cumsecade, nu se băga în... probleme.

Bodnăraș superviza acțiunile S.S.I. din vremea respectivă. El stabilea obiectivele S.S.I. cu aprobarea lui Gheorghiu-Dej. Gheorghiu-Dej venea de multe ori în sediu, stătea de vorbă cu oamenii. Mai făcea și câte un revelion la noi, ca să ne încurajeze.

Pregătire pe probleme de informații la locul de muncă cu cei bătrâni

Întrebare: Când ați intrat în S.S.I., ce pregătire pe linia asta ați avut?

Răspuns: N-am avut niciun fel de pregătire specială, doar ceea ce vedeam prin filme, ce citeam în cărți și ce vedeam în practică. Eram încadrați civili, funcționari publici. Aveam legitimații care trebuiau arătate numai șefului poliției din localitatea în care aveam treabă sau se întâmpla ceva, sau organelor de graniță dacă aveam o acțiune acolo. În legitimație era menționat: „Președinția Consiliului de Miniștri - 2, Serviciul Secret de informații”.

Pregătirea pe probleme de informații am făcut-o la locul de muncă cu cei bătrâni. Eu întotdeauna m-am purtat frumos cu ei, le-am respectat cunoștințele și experiența și tot ce îmi spuneau și mi se părea că este folositor, rețineam. De altfel, eu îi instruiam pe cei care erau trimiși la paza sediilor S.S.I.-ului. În 1950, S.S.I. ajunsese să aibă vreo 24 de sedii.

Întrebare: Spuneți-mi, în 1945, când ați intrat în S.S.I., nu se făcuseră epurări din vechile cadre?

Răspuns: Ba da, se făcuseră epurări, chiar și arestări. Pentru că în ultimii ani de război, conducerea S.S.I. o luase Cristescu, care era fostul șef al Siguranței Statului. Or, Siguranța Statului a fost întotdeauna o forță de represiune. Pe de altă parte am fost surprinși că la S.S.I. funcționa și un birou pentru contracararea legionarilor. Chiar mai interesant era faptul că

era lucrată și armata germană. Ofițerii din armata germană erau lucați, în cadrul S.S.I. de un birou special.

Întrebare: *Care era principala misiune a S.S.I. la vremea respectivă?*

Răspuns: Misiunea S.S.I. la vremea respectivă era contracararea acțiunilor de spionaj ale puterilor centrale și ale SUA. Erau lucrate acțiuni de contrabandă, de sabotaj. De exemplu, contrabanda era așa de bine lucrată, încât cam toate forțele vechi ale S.S.I. contribuiau la acțiuni, pentru că 30% din venituri reveneau S.S.I. Așa că economatul nostru era foarte bine aprovizionat cu tot ce doreai. Da, foarte bună manageriere. Este vorba de perioada din 1945 până în 1948, când s-a înființat D.G.S.P., funcționând sub oblăduirea Consiliului de Miniștri, secretar de stat fiind Emil Bodnăraș, până a devenit ministrul Armatei.

Întrebare: *După 1948, a mai continuat forma asta de Serviciu Special de Informații sau a fost "înghițit"?*

Răspuns: Da, a continuat și cu un serviciu pentru provincii. În fiecare județ era un birou conspirativ al Serviciului, pe care-l numeam rezidență. Rezidențele se aflau în sedii separate. Niciun serviciu independent nu avea legătură cu celelalte servicii. Toate legăturile se făceau prin Direcția Generală, care avea sediul în Saita nr.10. În 1947, filajul a fost împărțit în două structuri de filaje. Una era a Direcției a II-a, care se ocupa cu contraspionajul. Iar "Filajul mare", care se afla în str. Columbilor nr.16, era împărțit la rândul lui în

două: filaj și investigații. Alături, la numărul 14, mai era un sediu al Direcției Tehnice. Acolo, la un moment dat, a funcționat și o parte din Serviciul de Informații pentru Exterior. Pentru că S.S.I. trimitea și la ambasade oamenii săi, încă înainte de a fi fost preluat de către noi (noile autorități n.n.). Avea agentură externă.

Întrebare: *Spuneți-mi, pe parcursul acestor primi ani de după război, deci după 1945, cei care au fost aduși în structurile acestea ale S.S.I. au fost pregătiți prin îndoctrinare ideologică, prin alte forme...?*

Răspuns: Nu, erau membri de partid obișnuiți. Trebuie să vă spun că, la un moment dat, mi s-a întâmplat un lucru interesant. Fiind pe teren, la filaj, eu aparțineam unei celule de partid din Băneasa. Acolo aveam și eu funcțiile mele pe linie de partid, eram secretar cu problemele tineretului. Făceam parte și din echipa care îi avea în grijă pe cei care filau contrabanda (atunci se făceau confiscări de la contrabandiștii cu carne sau cu alte produse). O dată pe săptămână plecam din corpul de filaj și mergeam acolo, la partid, la ședință. Șeful grupei de filaj, care era un cadru vechi, dar nu era membru de partid, mă întreba unde merg. Îi spuneam: "Am treabă, domnule." Și m-a raportat: "Ăsta pleacă o dată pe săptămână." Și a venit șeful echipelor de filaj, tot un cadru vechi, care însă era membru de partid, și m-a întrebat: "Dar unde vă duceți?" "Am și eu niște treburi." El însă tot insistă. Pentru că nici nu mergeam la sediu decât o dată pe săptămână sau la două săptămâni. În rest, ne întâlneam pe teren, aveam sarcinile noastre. Nu trebuia să desco-

pere nimeni că suntem de la filaj. Dacă simțeau că ai filaj în spate, n-aveai voie să intri în sediu. Te duceai și-ți vedeai de alte treburi. Și șeful echipelor îmi zice: "Spuneți, domnule, că sunt și eu membru de partid!" Apoi m-a amenințat: "O să raportezi la Direcția generală că dvs. nu vreți să vă supuneți." Și cu asta s-a dus la D.G. După două zile a venit altcineva, a luat legătura cu Comitetul Central și a înființat o organizație de partid în cadrul serviciului. E vorba de Cristache, dacă-l cunoașteți, era șeful Cadrelor.

În perioada aceea, până prin 1950, cât timp S.S.I. nu a fost preluat de D.G.S.P., eu n-aveam agentură, lucram la filaj. Apoi am avut un accident, am fost lovit de un camion. După accident am făcut vreo două luni de zile pază la sediu. Era nevoie și de o astfel de activitate. Pe urmă am devenit șeful serviciului de control și pază, în care intra și organizația de la B.J (arestul n.n.). Eu nu aveam treabă cu B.J. decât când veneau oameni pentru instructaj. De restul se ocupa șeful serviciului, Dragnea, care a fost pe urmă șeful raionului Snagov. Era ceferist, fusese la Galați, era ilegalist ...

Întrebare: *Dar, așa din câte ați auzit sau v-ați dat seama, cam cum se lucra cu agentura în S.S.I.?*

Răspuns: Era ceva deosebit, la agentură. Oamenii se întâlneau cu agenții și n-aveau voie să divulge numele. Banii se plăteau fără chitanță, fără nicio formă. Agentul se întâlnea cu omul lui de legătură, care îl recrutează, care îl instruia, îl dirija și îl exploata informativ. Chitanța o dădea agentul numai când făcea decontul. Pentru că dacă agentul dădea infor-

mații bune, nu îl controla nimeni. Dacă dădea însă informații născocite de el, după una-două astfel de informații, după ce erau verificate, era chemat și i se spunea să ia mașina și să meargă la B.J., adică la "închisoare", în Calea Plevnei. Acolo era anunțat, îl așteptau, îi luau șireturile, cravata și ce mai avea, apoi îi dădea o călimară, un toc cu peniță și hârtie (10, 20, 30 de coli, câte-i trimiteau de la birou). Dacă nu-i ajungeau, mai cerea. Trebuia să scrie ce l-a făcut să fure banii, să nu fie corect. Deci, toată lumea care lucra cu agentura știa treaba asta. Toți trebuiau să se comporte cinstit. Oamenii ăștia, care veneau pentru serviciul de pază, proveneau în majoritate de la țară, erau membri de partid, evident, oameni cu ceva școală, dar trebuiau instruiți.

Întrebare: *Și vărsarea S.S.I. la D.G.S.P. cum s-a făcut?*

Răspuns: Nouă nu ni s-a spus absolut nimic. Spre exemplu, eu am fost mutat la Direcția I, care se ocupa de "informații externe". M-a chemat Nicolau și mi-a spus: "Te duci acolo." După câteva luni de zile m-au trimis la școala la Băneasa. Aici au adus ofițeri, militari de la armată, iar eu am primit ordin să nu discut absolut nimic cu ei sau să arăt că aș cunoaște munca de informații. Serghei știa că știu, pentru că le făcusem câteva instructaje oamenilor din subordinea mea despre "Importanța serviciilor de informații". O serie de probleme practice: ce trebuie să faci, cum să acționeze. Iar Serghei, care a auzit că Zarea ține prelegeri, a venit prin spate, s-a așezat într-o bancă și a ascultat. Apoi m-a întrebat: "Măi, dar tu de unde știi toate treburile astea?"

"Păi, n-am eu atâția oameni vechi aici!? Eu stau de vorbă cu ei, ei povestesc, îmi spun".

Întrebare: *Și ați ajuns la Direcția I, la informații externe. Ați făcut vreun curs de profil, ceva?...*

Răspuns: Da, după vreo 6 luni s-a terminat cursul, au fost repartizați oamenii...

Întrebare: *Unde l-ați făcut, acolo unde a fost ulterior Școala de ofițeri a M.I.?*

Răspuns: Nu, unde avea Stănescu vilă, pe partea dreaptă când mergeți spre Pipera. Acolo a fost școala.

Întrebare: *Și ce ați făcut în școală, la cursul ăla?*

Răspuns: S-au predat lecții de specialitate. Mai interesante au fost pentru mine lecțiile politice. Eu specialitate știam. S-au făcut și exerciții de depunere/ridicare de materiale. Tehnică de recrutare știam noi mai multă decât ei.

Întrebare: *Dar, instructori sovietici sau consilieri erau pe acolo, pe la școală?*

Răspuns: Domnule general, nu era așa ceva. Aveam doi consilieri care erau în Centrală, la Direcția generală. Dar aștia, când au văzut cum ne descurcam noi acolo, stăteau cu carnețelul și luau notițe. Făcea unul: "Zarea, Zarea, cum faceți aici?" "Păi, zic, uite așa și așa!" – "Aha, asta-i bun și pentru la noi!"

Întrebare: *Limbi străine ați învățat la cursul ăla?*

Răspuns: Da; a fost doar un curs de 6 luni de zile, mai mult inițiere. Se făceau trageri și chiar și ... muncă agricolă. Toată curtea de acolo, când a venit primăvara, am muncit-o noi.

Întrebare: *Când ați trecut la Direcția de i.e. v-au încadrat militar?*

Răspuns: Da, m-au încadrat sublocotenent. M-a chemat nea Cristache și mi-a spus: "Zarea, nu ți-au dat decât gradul de sublocotenent. Dacă vrei îmi spui mie și pleci." "Trebuie să purtăm uniformă?" "A, nu, rămâi civil așa!" "Dacă rămân civil, la bani au umblat?" "Nu." „ Ei, e bine."

Întrebare: *Și unde aveți atunci sediul de informații externe?*

Răspuns: Sediul era pe B-dul Dacia, aproape de colțul cu Eminescu. Anterior fuseseră înainte unii de la Direcția a II-a acolo; la subsol erau și câteva celule unde își aduceau ei anchetații, unde a stat și Pătrășcanu. Cât a stat acolo a fost bine îngrijit. Eu nu l-am văzut, dar se primiseră indicații, prin mine, de la Serghei Nicolau, care a venit cu o hotărâre a lui Gheorghiu-Dej că nimeni nu are voie, fără aprobarea lui, să stea de vorbă cu Pătrășcanu. În fiecare seară, omul care era de serviciu la pază îl întreba ce vrea să mănânce, unde vrea să se plimbe, toate i se aduceau. Pe urmă, când am auzit cum a fost tratat la Securitate, de către primul adjunct, nu mi-a mai plăcut, pentru că nu aceasta trebuia să fie atitudinea față de un om...

Întrebare: *Apoi ați lucrat în Centrală, da? Cum era organizată munca acolo?*

Răspuns: Era organizată pe birouri, pe spații: Germania, Austria, Serviciul Austria-Germania...

Întrebare: *Pentru țările occidentale tratamentul informativ era ceva deosebit față de cum era în fostul S.S.I.?*

Răspuns: Da, era. Iar mai târziu a fost și mai interesant, pentru că s-a creat ceva nou - Biroul Germania. Acesta avea oameni și în țările limitrofe cu Germania. Și acolo trimiteam oameni. Aparțineau de acest birou și rezidențele din nord, din țările nordice, pe care le-am avut eu. Legătura dintre ofițerii aflați în exterior și cei din Centrală se făcea prin curieri. Curierul diplomatic aducea de fiecare dată separat corespondența, pe casete asigurate care erau greu de forțat sau de deschis. Se aprindea un bec și se voala totul, casele se autodistrugau. Direcția nu avea un serviciu propriu de curieri. Dar la Serviciul de curierii erau oamenii noștri, iar șeful era tot de-al nostru.

Întrebare: *Țările socialiste erau lucrate sau se trimiteau oameni în țările socialiste la vremea respectivă, prin anii '50?*

Răspuns: Nu, în anii '50 nu se trimiteau. Eventual la școală acolo. Ofițeri să culegă informații au fost trimiși după ce au plecat sovieticii de la noi, inclusiv consilierii. Când erau ei aici, materialele se prezentau și consilierilor. Ca să ieși în evidență ca șef, trebuia să le dai materiale, dar eu

nu le dădeam niciodată materiale. Dacă venea ceva care îi privea pe ei, da, dar altele nu. De ce să le dau lor materialele mele? Și aveam materiale suficiente. Aveam pe unul Călin, care era ajutorul meu, mi-a făcut raport că sunt antisovietic. A fost plecat în Mongolia. Când a întors, se vorbea de sovietici ca de dușmani. „Ce aveți cu ăștia, că sunt și ei comuniști.” - „Lasă-i să se bată, noi n-avem nicio treabă cu ei.” El, supărat: "Am să-ți fac raport că ești prosovietic!" După două zile, mă întâlnesc cu el, zic: „Ce faci, măi, ai făcut raportul?” - „Hai, bre, lasă-mă, dracului în pace! Cum să fac așa raport, când eu ți-am făcut raport că ești antisovietic!”

La primul post am plecat în 1951, la Viena, unde n-am stat mult, numai șapte anișori!! Acolo l-am cunoscut și pe Doicaru. A venit după ce a fost numit prim-locțiitor, șef fiind Gavriluc. Doicaru a venit acolo să facă analiza muncii, prin 1954.

Întrebare: *Spuneți, la vremea respectivă, Viena era într-adevăr placa turnantă a spionajului?*

Răspuns: Placa turnantă, în ce ne privește, a cam făcut-o bătrânul ăsta care stă în fața dumneavoastră. Ha, ha, ha! Când m-am dus acolo, mai fusese înaintea mea și altcineva, spre exemplu Sabău, și încă unul pe care nici nu l-am cunoscut. Pe urmă a fost Rozsa Gheorghe, a cărui soție era la "Presă" și care a fost scos de acolo tot din cauza mea. Când m-am dus eu acolo, Ambasada nu era terminată, se lucra la ea. Venise Niculae - nu știu dacă l-ați cunoscut, a fost locțiitor la Direcția tehnică operativă a Ministerului de Interne - ca să facă controlul T.O. Noi eram cu ambasada veche

două străzi mai jos, într-o casă închiriată, unde fusese Agenția comercială. Aia se mutaseră în altă parte. Aveam și ministru (*șeful misiunii diplomatice n.n.*) atunci. Rozsa era șeful rezidenței, eu eram locțiitorul lui.

Întrebare: *Cam câți ofițeri de informații erăți atunci acolo?*

Răspuns: Eram vreo 5 ofițeri, 2 șoferi, cifror eram tot eu. După ce s-a terminat ambasada, a terminat și Niculae cu controlul. Eu nu prea eram mulțumit. M-am apucat să controlez eu, să sparg pereții... Toată treaba asta o făceam seara, noaptea, în pijama, să descoperim ceva pe acolo; am controlat absolut tot. La munca asta l-am antrenat și pe viitorul însărcinat cu afaceri, pe Besadovski, și cum n-aveam pentru el mistrie, el își băga mâna în var și ajută și el la întins pe perete. Și eu îi spuneam să mai termine cu treaba asta că o să-i crape mâinile și când vine lumea să dea mâna cu el... Am pus uși de fier turnate în beton la complexul nostru, ne-am făcut casă mare de fier pusă pe colțare. Pe linie oficială eram șeful Consulatului. Rebegele era locțiitorul meu, nevastă-mea, care era ofițer și ea, era secretara consulatului. Aveam atunci cam 10.000 de volksdeutsche, sași de la noi, eliberați de ruși în Austria. Ei aveau familiile la noi și veneau la consulat, să obțină repatrierea. Nu am dat niciunui repatriere până nu ne-am lămurit cine sunt. M-am gândit să le facem dosare, dar cum? Am stat, m-am gândit, era vorba de un fel de fișe de cunoaștere, pe cele patru zone de ocupație a Austriei, cu cartonașe în culori: roșu la ruși, verde la englezi, galben la francezi, alb la americani. Am muncit toți trei,

când aveam liber, munceam și eu... Apoi, a fost mai ușor. Secretara anunța că a venit cutare. Până când îi dădea drumul să intre, îl căutam pe cartonașe, găseam dosarul, știam cine e. Pe urmă, în timpul liber studiam dosarele respective, să vedem cu ce se ocupă, ce fel de oameni sunt. Ei când veneau povesteau tot ce știau... Pe urmă, veneau mulți provocatori, trimiși. Era, apoi agentura forțelor de ocupație ...

Întrebare: *Și aștia care veneau trimiși de ruși, nu erau și agenți ai rușilor, nu ați descoperit ceva la ei de genul ăsta?*

Răspuns: Aia nu cred că veneau la noi. Dar să știți că am făcut recrutări din rândul lor, al sașilor veniți după război. Îl apropiasem și pe președintele sașilor din Austria, care era din țară și care ne-a ajutat în multe probleme. În primul rând ne-a inițiat în toate problemele lor de acolo: cine cu ce se ocupa, cine coordona diferite activități ale lor. Era și șeful avocaților de la Aliți. Era o chestiune cu el. Era o personalitate serioasă. Era căsătorit cu o săsoaică de-a noastră. Fusese ofițer în armata română și nu l-au arestat. Venise la Viena într-o împrejurare și a rămas acolo.

Întrebare: *D-le colonel, câți ambasadori ați avut pe perioada cât ați fost la Viena?*

Răspuns: N-am avut niciun ambasador. Am avut un ministru, care a fost pe urmă adjunct la Externe. Avocat de meserie, vechi membru de partid. Avea vreo 54 de ani, bărbat frumos, înalt. Soția lui era directoarea unei școli de fete. Eu m-am împăcat

extraordinar cu el. Mă respecta în mod deosebit. A plătit toate materialele de care am avut nevoie după ce am făcut spargerile alea prin pereți, fără să întrebe nimic. Inclusiv ușile capitonate și tot ce se făcea. Într-o zi vine la mine, nu mă prea chema la el, și îmi spune: „Tov. Zeides, am o mare rugămintă. Am făcut socoteala cam cât au costat toate controalele astea, cu reparații etc. Dacă vrei să-mi arăți și mine ce-ați făcut acolo la complexul ăla (capitonare, instalație de apă, radio etc.)” L-am dus să vadă și a zis: "Ei, îmi place!"

Dar să revenim la Rozsa, Ce i-a fost fatal lui? El era cam aiurit, nevastă-sa era femeie deșteaptă, se certau mereu. Odată, în timp ce lucra, pe la 12-1 noaptea, vine cu aparatul de fotografiat și face o poză. Eu am crezut că face poza ca să rădă de mine cu nevastă-sa. El a luat poza și a trimis-o prin curier, pusă în plic, frumos. Curierul mergea la Serghei Nicolau. Pe poză scria: "Să nu credeți că este vreun ocnaș (aveam o pijama în dungă și un fes de hârtie pe cap), este consulul nostru la Viena!" Vă închipuiți, când a deschis Nicolau plicul și a văzut treaba asta a zis: „Să vină acasă.” Ha, ha, ha! Și l-a chemat acasă. El voise, de fapt, să arate cum arată un consul la 12 noaptea, cu fes de hârtie pe cap și cu pijamaua în dungă, muncind.

Întrebare: *Despre organele de contra-informații austriece de la vremea respectivă ce ne puteți spune, erați urmărit, erați fiilați?...*

Răspuns: Nu, nu, timorați nu eram. Aveam pază la poartă, îi apropiasem, aveam un portar care era de meserie cizmar, bătrân, membru de

partid și care le cam trăgea la măsă. Duminica pleca cu nevasta și se oprea la câteva crâșmulite, unde bea câte un "doppelt" de rachiu. L-am luat în filaj, eu cu Rebegele, și apoi l-am întrebat: "Măi, moșule, cât bei tu pe zi, cât ți-ar trebui ție să bei? Zice, cam o litră. Ei, l-am chemat pe Niculescu, care era și șofer și administrator, omul nostru, și i-am spus: "Îi dai o sticlă de țuică de un litru pe săptămână. (Moșul era de față.) Din sticla asta să bea el și cei trei polițiști, când vin sau când pleacă, să le dea câte un păhăruț. Gata, nu mai pleca moșul nicăieri. Și făcea și schimb de noapte. Ziua după ce se linișteau lucrurile, o lăsa pe nevastă-sa la poartă, că nu mai venea nimeni. Cine venea mai târziu, avea cheie. Și el se odihnea. Iar seara, de la ora 8, intra de serviciu până dimineața pe la 9-10.

Întrebare: *Dvs. care ați fost oarecum specialist în filaj de la începuturile meseriei, n-ați simțit un filaj mai deosebit, n-ați observat așa o mai mare presiune?*

Răspuns: Presiune, nu. Presiune a fost din partea prietenilor actuali, adică americanii. Au încercat să-l răpească pe consulul de la italieni, au trimis provocator la noi la ambasadă. Eu trecusem la agenția comercială. Venise Murelatos. De acasă am primit telegramă să stea de vorbă cu el fostul consul, adică eu. Imediat ce a venit ăla de s-a prezentat, am primit altă înștiințare că tipul respectiv intenționează să-l răpească pe consul. De aia trebuia să mă întâlnesc eu cu el.

Scopul era să-l răpească și să-l exploateze. Așa îl răpiseră cu vreo șase luni înainte pe bulgar, care a dispărut fără urmă. Asta era.

Am realizat colonia română

Întrebare: *D-le colonel, ca să încheiem episodul Viena, spuneți-mi ce credeți că ați realizat cel mai mult acolo în perioada respectivă?*

Răspuns: În acea perioadă, am realizat colonia română. Preotul era fost legionar, l-am apropiat și l-am folosit pe linia coloniei. La fel i-am apropiat și i-am folosit și pe cei doi dascăli, care erau tot foști legionari. Și au dăinuit până când am plecat de acolo. După ce am plecat eu, s-au mai întâlnit de vreo două ori cu Bodor, după care l-au evitat. Bodor a cerut acasă să fie trimis cineva cu care să stea și ei de vorbă. Oamenii erau intelectuali, buni români, unul era avocat... Mai târziu, au trimis cei de la Paris pe preotul de acolo. L-am pus și pe el pe linie și conducea foarte bine biserica și colonia. L-am trimis apoi acasă, pentru că voia Patriarhia să trimită preotul lor. Am stat de vorbă cu el, mai avea o fată acasă, nevastă-sa murise, el era preot militar, părinții aveau și ei o biserică pe undeva prin Giulești. I-au dat și lui o biserică. M-am întâlnit o dată cu el când am venit acasă, în față la Universitate, mi-a spus că se simte foarte bine, că s-a obișnuit...

Întrebare: *Care era orientarea față de emigrație, să o respingeți sau să o atrageți?*

Răspuns: Să o atragem, sigur. Am făcut bibliotecă acolo. I-am spus preotului: Aveți grijă de cărți, să nu dispară cărți de aici și să aud că au ajuns prin Germania, la legionarii ăia de

acolo. În 1957 am venit acasă de la Viena.

Întrebare: *Ce ați mai făcut pe urmă, ați stat în Centrală o bucată de vreme?*

Răspuns: Când am venit de acolo, îl numiseră pe Pacepa rezident la Frankfurt. El conducea Serviciul TS. După ce m-am certat bine cu Gavri-liuc, m-au numit în locul lui Pacepa, la TS. Când i-am luat în primire, era o aiureală, nu-i ardea niciunui de nimic. Erau destul de mulți ofițeri pe problema asta, era în serviciu mare. Începuseră să trimită ofițeri și în exterior. Nici nu știau cum să se apropie de oameni, asta era toată treaba. Eu țin minte că atunci când a trebuit să mă întâlnesc prima dată cu un agent pe stradă, străin acolo, aveam impresia că de la toate casele, de la toate etajele se uită cineva la mine. Și doar aveam experiență ...

Întrebare: *Cât ați stat la TS?*

Răspuns: Am stat până în toamnă. Am venit în februarie de la Viena și am funcționat până în septembrie. N-aveau pe cine să trimită la Berlin. Ca să scape de moș Sabău, l-au trimis pe el, pe Uhlyarik, care nu prea făcuse muncă informativă, și pe mine, ca să mă ocup de Berlinul Occidental, să mă ocup și de Frankfurt și altele. Am lucrat acolo până în 1960. La Berlin aveam ambasadă, aveam agenție comercială mare.

Obiective de muncă în RDG aveam destule. Se făceau și scoateri. Îi ajutam și pe cei de la "Fantome". Îi țineam acolo să se împrietenească, le găseam și câte o femeie și îi "trimiteam", adică fugeau dincolo. În plus, de la

Frankfurt se aducea curierul la Berlin. Când eram eu la Berlin, Pacea era la Frankfurt ...

Întrebare: *Cam cum l-ați perceput atunci pe acest Pacea?*

Răspuns: Un demagog, un mincinos... Erau trei mincinoși pe care îi știam eu, asta era în vârf. Era un invidios, a știut să dea din coate, s-a cocoțat, și-a creat o "bandă".

După ce m-am întors de la Berlin, în 1960, am organizat munca pe Germania. Am trimis oameni în zonele dimprejur, numai ca să lucreze Germania. La Viena, îl aveam pe Alexandrescu. Pe Stanciu Gheorghe, pe care îl făcuse Pacea ministru adjunct la Comerț Exterior, l-am trimis la Berna.

Întrebare: *Și cum lucrau ei Germania din capitalele respective?*

Răspuns: Trimiteam agentură care depunea materiale la CPI. Se foloseau intens CPI-urile. Din ceea ce recutasem la Viena, am trimis și în Germania. Dacă fac o listă și-mi aduc aminte de toți, cred că sunt vreo 25-30 de oameni. Aveam unul pe care l-am recrutat în 1952, era tot sas, muncitor, dar deștept... Întâi ne-a adus niște bucăți de metal, era seleniu. Trimit cutia acasă, cu indicația din partea lui ca bucățile de metal să fie date la școli, să știe elevii cum arată seleniul. Erau bucăți de metal rămase de la prelucrări. Ai noștri le-au trimis pentru analize la sovietici, care le-au trimis înapoi spunând să i se dea cel puțin 2000 de dolari celui ce le-a procurat (adică vreo 50.000 de șilingi). Cu banii aceștia, omul și-a făcut tot ce i-a

trebuit pentru iarnă, apoi am început să-l pregătesc ca să-l expediez în Germania, unde avea doi frați, unul care era mecanic auto și avea un atelier într-un oraș important și altul care reușise să ajungă director de cadre la o întreprindere interesantă. El era căsătorit cu o nemțoaică ce avea un copil; nu era al lui, dar s-a atașat de copil. L-am pregătit să plece și să se angajeze la una din marile firme vest-germane. S-a dus și s-a angajat la o firmă de electrotehnică, i-am dat bani, l-am instruit unde să țină banii, cum să facă până se aranjează, să ceară bani cu împrumut de la fratele său care era director și să-i spună că după ce se angajează îi restituie lunar o anumită sumă. „Nu-i dai mulți înapoi, să nu se spună că n-ai cu ce să trăiești.” A făcut omul treaba asta ... De acolo a trimis materiale despre organizarea unui lagăr american și instalațiile electrice făcute acolo, cu buncăre etc. După un an de zile era angajat la firma pentru care îl pregătisem. După alt an de zile a început să-mi aducă documentații tehnice despre utilaje, piese, coloranți, alte substanțe și produse industriale. I-am făcut un ciocan cu coadă frumoasă unde i-am băgat un miniaparatură foto și când se ducea la mașină să o repare, fotografia "planul" produsului respectiv. Mi-a dat multe astfel de produse și substanțe. Dar, mai târziu, răscolind el pe acolo, a găsit alte proiecte interesante, pe care ni le-a adus și cu care Ursu al nostru a făcut multe lucruri pentru industria de energie nucleară. Ei, pentru treaba asta a fost decorat cu Ordinul Muncii, clasa I. Eu i l-am dus, deja i-l predasem în legătura lui Alexandrescu.

Și a venit acasă, după cum mi-a povestit Mureșanu, care îl luase în primire. (Mureșanu ajunsese șeful

Serviciului Germania. Eu, începând cu 1964 terminasem cu Germania. Am plecat la Copenhaga.) Deci a venit omul nostru, să-i zicem „George”, în țară să-și vadă mama. S-a întâlnit cu Mureșanu, care i-a raportat lui Doicaru. Șeful a vrut să discute cu el. Vă spun, e o chestie hazlie. Îl prezintă pe George al nostru, cutare, după care Doicaru îl întreabă: „Ei, ce poți să-mi raportezi, așa, direct?” - „Vreau să vă raportez că de când lucrez cu dvs., de când suntem „hoți” împreună, v-am dat multe rețete de produse, inclusiv chimice, și pentru acestea am primit ceva recompense.” - „Da”, zice Doicaru. - „Dar, aș vrea să vă întreb, așa ca între noi pungașii: ce ați făcut dvs. cu ele, că am fost la mama acasă, în Ardeal, și ea vopsește lână tot cu buruieni...” Doicaru, roșu ca focul, zice: „Bine, am să cercetez treaba asta!”

Și vine Doicaru în 1954, era primul locțiitor al lui Munteanu Sami. Erau vreo zece lucrători atunci. Mă așez lângă Munteanu, cu Doicaru acolo, care zice: „Ei, am venit să vă fac controlul, să facem analiza fiecăruia în parte.” Și începe să facă lista. O face fără numele meu, iar eu îl întreb: „Tov. consilier, cu mine nu faceți analiză?” - „A, nu, pe dumneata o să te analizăm acasă!” Zic: „Bine, analizăm acasă, nicio problemă, dar să-mi spuneți când trebuie să vin acasă, pentru că sunt aici de 7 ani de zile și am fost doar o dată în concediu acasă!” - „Bine, am să te anunț!” La analize, i-am întrebat pe fiecare: „Cu tine a stat de vorbă?” Terminase cu toți, dar nu pleca acasă.

Eu mă întrebam, ce-o fi având de nu pleacă. Într-o seară m-am dus la o întâlnire, am preluat materialele de la agent și am venit să le depun la casetă la complex. Eu locuiam în oraș, la

Agenție nu aveam unde să le țin și nu aveam voie să țin așa ceva acasă. Cine era în hol la Ambasadă? Doicaru! Intru, îl salut, îmi răspunde și dau să trec, să urc pe scară, să ajung la complex cu materialele. Zice: „Stai așa!” Am stat. „Vreau să te întreb ceva.” Zic: „Lăsați-mă să depun materialele, că-i târziu și se culcă băiatul ăla de la complex. Cobor imediat.” M-am dus sus, apoi am coborât și-mi spune: „Tovule, vreau să te întreb ceva. Vreau să contactez pe cineva!” Zic: „Și de ce nu-l contactați?” - Zice: „Am stat de vorbă cu toți. Munteanu nu știe și zice că nu se poate, ăla că nu se poate, toată lumea de aici zice că nu se poate.” Zic: „Dar, cine-i?” - „Păi, e un diplomat care a fost la post în București, iar acum este aici în Viena.” Zic: „Știți cum îl cheamă?” - „Da, sigur că știu”. - „Știți de la ce ambasadă a venit?” - „Da, sigur că da, mă și cunoaște.” - Zic: „Nu-i nicio problemă, mâine îl contactăm.” Și, nu știu cum, dar i-a sărit capsă. Zice: „Cum adică îl contactăm mâine?” - „Bine, dacă nu mâine, îl contactăm poimâine, zic, că de găsit trebuie să-l găsim aici în Austria. Nu există să nu-l găsim. Mâine dimineață, la 8.30 să fiți jos aici, că vin de la Agenție. Eu la ora 7.00 sunt la Agenție (eram cu vreo doi lucrători și cu o nemțoaică, secretară), văd corespondența rămasă de aseară, văd ce a venit nou, citesc și presa ca să fiu la curent cu evenimentele. că pe mine n-are cine să mă informeze, și între timp vă spun și cum facem. Îmi spuneți despre ce este vorba și rezolvăm”. M-am dus acasă, i-am zis soției să vină îmbrăcată ca pentru o plimbare în oraș și o vizită, coafată, aranjată, cu o rochie bună că va fi ... secretară de ambasadă. De dimineață mă duc - am scăpat mai devreme de toate treburile mele - Doicaru, la ora 8

se plimba deja agitat pe hol. Am ieșit afară împreună, m-a întrebat la ce m-am gândit. I-am spus: "Am și pregătit-o pe "Suzana" (era numele conspirativ al soției mele!), i-am spus să se îmbrace ca lumea că avem o treabă". Îl întreb: "De la ce țară e diplomatul?" Și-mi spune țara. Eram pregătit și cu legendă, cu tot. Îi spun: "Pe la 10 plecăm de aici cu mașina." Am plecat, am ajuns la ambasada respectivă. Se duce Suzana la consulat și întreabă de persoana respectivă. Spune că este venită de la București, că are o soră la Viena, i-a dat un nume, cu ce se ocupă, era legendă, legendă! Secretara a scos carnetul, i-a dat adresa, numărul de telefon al tipului și, în fața Suzanei, i-a dat omului telefon (își făcuse o firmă acolo, iar ea avea numărul lui de la firmă.) și-i spune că o doamnă tânără, drăguță, venită de la București îl caută la ambasadă. Și aflăm că locuiește cu vreo zece case mai înspre centru decât stăteam eu. Dar înainte îl "instruisem" pe Doicaru. Trebuie să vă spun că în privința asta era docil ca un ucenic avid să învețe meserie, să cunoască. Nu te-ar fi deranjat cu nimic, puteai să-l "plimbi" o zi întreagă nemâncat. Dar, după ce se termina te întreba: "Mai ai ceva?" - „Nu.” - "Ei, acum sunt șeful tău!" Îmi plăcea de el, cu toate că nu m-a analizat, ca și cum eu stătusem acolo de pomană, ca ași cum nu trăiau mulți de pe urma mea. La ora 15.30 ne-am dus la adresa omului. Suzana înainte, eu după ea. Sună la ușă, deschide, îi spune Suzanei: "Poftiți!", dar intru eu primul, ea după mine. Zic: "Bună ziua domnule X, eu vin din partea domnului Ionescu." Zice: "Oh, de când îl aștept!" Probabil avea nevoie de bani, nu mai fusese plătit de mult. Zic: "Dacă vreți să vă îmbrăcați!" Își puse-se batistă la halat, era cu cravată,

sigur, doar era pregătit să întâmpine o cucoană, nu? Și, am coborât împreună. Doicaru era la colțul străzii și l-a luat în primire. A mai stat o săptămână, s-a întâlnit tot timpul cu el. De atunci am prins drag de el.

Dacă ești profesionist, când predai un agent, îl predai cuiva care-i mai deștept decât tine ...

Întrebare: *Și când ați mers în țară, v-a analizat, ce v-a făcut...?*

Răspuns: Nu Doicaru m-a analizat. El vorbea frumos cu mine. Vă mai spun, a venit pe urmă la Berlin, cu o serie întreagă de treburi. Adică și aici în Centrală, dacă venea unul și spunea că se întâlnește cu nu știu cine și el cunoștea problema, îi spunea: "Dute și ia-l pe Zeides și te duci cu el acolo!" Și dacă nu-i convenea ce-i spusese eu ăluia, îi raporta șefului și-i spunea cam ce era. „Ei, te duci acum și-i spui exact ce ți-a spus Zeides. Îi dați cu flit și-i anunți pe cei de la Ambasadă să nu se mai apropie de el!” Știa și el, lucrasem cu ei. Atunci când lucrezi profesionist, când predai un agent, îl predai cuiva care-i mai deștept decât tine, nu unuia mai slab, că agentul nu mai răspunde la comenzi. Păi, eu primul lucru pe care-l spuneam celor pe care îi aveam în atenție, era să învețe să conducă mașina. I-am ajutat să obțină carnetul de șofer. De ce să depindă de mine? Trebuiau să se miște, să umble. Nu poți să ai legătură cu un om, să te duci cu el la masă și să te vadă că bei. Te duci cu el, îi oferi o masă, îl lași pe el să bea un pahar de vin mai mult decât tine, nu să te vadă el pe tine trăgând. Pentru că la început o să-i placă, mai

ales dacă-l duci și la un cabaret, dar după ce ți-a dat o foaie de material stă și se gândește: "Măi, ăsta bea, îi plac muierile, ce mă fac eu cu acesta? Ia să-l abandonez eu pe el." Și nu mai cooperează, nu-ți mai dă nimic din ce te interesează, pentru că "nu mai are posibilități". Deci toate treburile astea trebuie gândite.

Dar aș vrea să vă rog să revenim puțin la Viena, chiar dacă am spus că am încheiat acest capitol din discuția noastră.

– *Nicio problemă, poștiți, domnule colonel!*

– Din țară au trimis un profesor de la Facultatea de teologie, preot, om deștept, cu familie. La un moment dat s-au "amestecat" în această treabă alții, cu unul de la Căminul legionarilor din Salzburg, pe care au zis că l-au recrutat. ăsta, venind la Viena și având legătură cu el, a început să vorbească probabil pe la Cămin. Neață, care era șeful Căminului, a vorbit cu ai lui de la Paris, care au trimis un preot de acolo și aici i-a adunat pe toți "românașii" să-l "dărâme" pe preot, respectiv să-l trimită acasă și să-l pună paroh pe al lor, adică să pună legionarii mâna pe biserica noastră, pe care o aveam noi, adică Patriarhia, de aproape 30 de ani. Între ăștia erau și cei doi foști agenți ai noștri pe care-i abandonase Bodor și care nu figurau. Că, am uitat să vă spun, toată lumea venea la Viena, făceam treaba, dar când era să facă raportul spunea: "Lasă, tovule, că-l fac eu acasă, nu ne mai pierdem timpul aici!" Și făcea raport că l-a recrutat el. Și cu asta basta, rămânea în grija mea. Dar mie nu-mi trebuiau agenți în plus, n-aveam nevoie de niciun fel de

alte recunoașteri de merite. Dar să revenim. Trimite Munteanu telegramă de la Viena că e pericol mare să-l bată pe preot și să-l trimită acasă, că se întâlnesc ăștia, se ceartă, se înjură și că acolo sunt și cei doi despre care am vorbit, dar ei stăteau în expectativă, să vadă ce se întâmplă. Agitatorul era cel de la Salzburg, el cârmuia totul. Ajunge telegrama la ministru, îl cheamă pe Doicaru și-l întreabă cine i-a recrutat pe ăia. „Cine? Todiriu.” Îi mai predasem eu niște agenți, îl mai dusesem la întâlniri, îl mai salvasem, dar bea cam mult, aș spune că era chiar bețiv. Și avea răcă pe mine încă de la S.S.I. El a venit prin 1948-49 la S.S.I., se temea că îl prind beat și îl duc la B.J. Și-l întreabă ministrul, și el zice: "Știți, eu n-am legătură cu ei, cutare, cutare." Doicaru s-a prins care era treaba. Și zice ministrul: „Acum ce vrei să fac, să-l trimit pe Zeides?” Zice Todiriu: „Da, da, da, aveți o idee foarte bună!” Mă cheamă Doicaru și-mi spune: „Uite, măi, ce s-a întâmplat la Viena, am nevoie de o scrisoare de recomandare de la Patriarhie.” Și i-am adus o scrisoare semnată de Mitropolitul Olteniei, care era prieten cu preotul trimis la Viena, făcuseră călugăria împreună. Și am plecat la Viena.

Am trecut pe la ambasadă, mă duc să dau telefon la unul din băieți. M-am dus chiar la colțul străzii unde stătea el, era un telefon public, și zic: "Alo, v-aș ruga cu domnul „Danea”!" Mi-a recunoscut vocea: "Da, domnule consul!" Zic. „Sunt aici la colț!” – „Imediat am venit!" A venit de îndată, era negru de furie: "M-ați dat pe mâna ăștia, nici românește nu vorbește bine!" – „Nu te-am dat eu, te-a dat Serviciul. Ce facem cu biserica?” zic. – „Păi, ce să facem, e aproape luată, mâine cred că se și hotărăște dacă îl bat pe ăla bine, bine.” Zic: „N-aș vrea

să faci treaba asta fără să vorbești cu prietenul dumitale și să termini acolo!" - „A, ne dai voie. Dar ăla era agentul ambasadei!" Zic: „Nu știu dacă-i agentul ambasadei. Dar dacă spui că ăla e capul răutăților, nu-l omorâți în bătaie că vă ia poliția la întrebări, dar spargeți gașca de acolo. Și dacă reușiți, dați un telefon la ambasadă și spuneți că dacă viza lui Constantinescu Petre e gata și cine răspunde de acolo să-mi spună mie, asta înseamnă că s-a terminat." Eu discutasesem înainte cu preotul, care mi-a spus că el nu ține morțiș să fie aici și că pleacă. Eu îi dădusem scrisoarea. El știa că eu sunt nepotul preotului Ionescu, cel de la Grivița, care a fost la 33. Și omul era călugăr, dar era și absolvent al unei facultăți importante din Paris, nu era tocmai prost, imediat și-a dat seama: „Și, adică, la Patriarhie se lucrează acum cum se lucrează la Vatican?" - Zic: „Poate că nu, Vaticanul e mare, dar lucrăm și noi." - „Ei, mă bucur atunci!" - Zic: „Părinte, eu aș zice să-ți cam faci bagajele de aici, se pare că sunt alte interese cu dumneata. Spre exemplu, Patriarhia vrea să aibă un alt mitropolit în SUA, pentru că e bolnav cel de acolo și este și bătrân. Așa că să te duci acolo, să fii ajutorul lui și la vremea convenită să fii numit dumneata în locul lui!" I-am dat 2000 de dolari ca să aibă de cheltuială. Ce crezi, venise în toiu iernii distanța cam de la Salzburg la Viena, trei sute și ceva de kilometri, pe o motoretă Lambretta, cu aia a și plecat înapoi. Și a plecat de la Paris tot cu ea. Pe distanța aia, gerul era mare... A doua zi dimineață, la șapte, dăduse telefon cu parola respectivă, dar aflaseră și cei de la ambasadă mai înainte ce se întâmplase. Erau foști legionari de origine aromână,ăștia au fost mai ai

dracului. Nu m-am mai întâlnit cu el, am făcut o telegramă pentru acasă. Că și aici a fost ceva, a făcut-o Munteanu, a vrut el să o facă. Zic: "Fă-o, domnule, lasă-mă dracului în pace!" Am ajuns acasă, am raportat șefului, numai să am întâlnire cu preotul la Paris în iulie. Între timp, sigur că șeful nostru nou numit, Pacepa, ce-a făcut? I-a anunțat pe ăia, pe ai lui care i-au anunțat pe legionarii de la Paris, l-au bătut pe ăla bine și i-au luat și banii. Ulterior, s-a dovedit că așa au stat lucrurile...

Întrebare: Domnule colonel, la Copenhaga, cam ce, cum a fost?

Răspuns: Copenhaga a fost bună. N-am stat decât doi ani. Am avut un director nou la București, pe Budișteanu... Am fost pus în discuția Consiliului de disciplină al ofițerilor superiori. Era perioada când îl schimbaseră pe Drăghici și l-au adus pe Onescu. Și înainte să mă aducă pe mine acasă, au fost Corneliu Mănescu și Maurer la Copenhaga și au discutat cu guvernul. Au făcut tot felul de analize și la sfârșit s-a dat o masă mare pentru ei, deci în onoarea noastră, de către danezi. Au venit șefii partidelor, inclusiv al P.C. și al P.S. Ei, din treaba asta s-a supărat Mănescu, nu pe mine, ci pe însărcinatul lui cu afaceri. Pentru că la discuțiile cu ministrul de externe danez, acesta a început să-i întrebe pe toți ai lui ce legături au cu ambada României, dacă cunosc problemele bilaterale. Și ei, toți, au răspuns că îl cunosc pe însărcinatul cu afaceri care este ... Zeides și că au relații cu el. „Ne întâlnim, discutăm..." S-a supărat Mănescu pe ai lui, ce fac ei pe acolo?... Nici n-a ajuns bine înapoi la ambasadă și l-a chemat pe însărcinat și, de

față cu Maurer, l-a certat: "Cine te-a trimis pe tine aici? De ce nu te ții după Zeides, dacă singur nu te descurci?" Ce s-a întâmplat? Mănescu, probabil pus de Maurer, înainte să plece cu vreo lună de zile, a cerut ambasadei un raport, mai exact două, despre situația politică economică din Danemarca, schimburile comerciale etc. Când a primit scrisoarea, însărcinatul m-a chemat pe mine și mi-a spus: „Tovarășe, este treaba dumitale, răsponzi de partea economică!” Și l-am chemat pe Cremenescu, care răspundea de problemele TS și, deci, era ajutorul meu la Agenția comercială. Mai era unul Popa, care plecase și vorbise prostii acasă, a mai fost unul Clim, un om invidios cam înfumurat...

Întrebare: *Era greu de muncit în țările astea mai nordice?*

Răspuns: Greu este peste tot, ești străin, ești în atenție. Majoritatea nu înțeleg că una-i munca în țară, acasă, și alta-i cea de afară. În interior e ca în armată, simți cotul tovarășului tău cu care defilezi. Pe câtă vreme acolo, ești singur. V-am mai spus, când am făcut prima întâlnire, deși eram vorba aceea, uns cu toate unsoarele, încă de la S.S.I., mi s-a părut că toată lumea e cu ochii pe mine.

Întrebare: *Spuneți-mi, există mai multe versiuni în legătură cu Pacea, că a fost al sovieticilor, că a fost al altora... că a fost recrutat mai înainte...*

Răspuns: N-a fost a niciunui sovietic. A fost recrutat mai înainte. El a făcut Facultatea de chimie, în timpul asta frecvența Biblioteca americană, cea din Batiștei, și a intrat în orga-

nizația tinerilor americani YMCA. De acolo, cineva l-a luat și l-a adus, cineva avea pile pe la Interne, deci, l-a adus la Direcția a IV-a, care se ocupa cu industria, cu economia. El nu avea examenele de licență date, le-a dat după ce a venit de la Frankfurt. Asta a fost. Dovadă că și acolo a făcut prostii, la Frankfurt, dar rezidentul n-a vrut să asculte.

Întrebare: *Credeți că acțiunea lui, fulminantă oarecum, a fost sprijinită de niște servicii străine...?*

Răspuns: Sigur, s-au întâmplat niște evenimente care au bulversat situația. Spre exemplu, în 1957, când el conducea TS-ul, se punea problema să se trimită oameni în SUA ca să aducă de acolo semințe de plante. A venit o telegramă și la noi, la Viena, să-l pregătim pe șeful Agenției comerciale, care are relații în America, să meargă acolo. Întâmplarea a făcut să fiu în birou la Munteanu când a venit această telegramă. Zic: "De ce-i nevoie să mergi în America?" - "Dar, de ce nu-i nevoie, tovarășe Zeides", zice Munteanu. - "Păi, am eu omul meu aici, de ce-l conserv eu acolo pe inginerul ăla?" - „Duma, zice că merge el!” - "Nu, merg eu, apoi plec acasă!" M-am dus la el cu o sticlă de țuică, am discutat cu el, mi-a spus absolut tot ce trebuie făcut și-mi spune: „Dumneavoastră îmi cereți mie doi saci de sămânță și-mi spuneți că fratele dumneavoastră este student la Agronomie și că cutare... Înseamnă că fratele dumneavoastră este domnul Gheorghiu-Dej! Păi, doi saci fac 160 kg, iar cu 2 kg însămânțezi o suprafață mare de pământ. Zic: „Bine, fie cum zici, ce crezi că pentru fratele meu ți-ăș înlesni acum să mergi acasă

și să vii cu nevasta și copilul aici?” – Când a auzit, zice: „Nu-i nevoie, că și fără mine puteți lua ce vă trebuie. Dumneavoastră știți cine are porumbul ăsta? Și cine-i și stăpânul meu?” – „Nu știu”, zic. – „Domnul M.” – „Parcă îmi spune ceva numele ăsta de M. – „Dacă mă duc la el și-i spun că am stat de vorbă cu dumneavoastră, e în stare să-mi dea orice. El vă venerează. Vă aduceți aminte, când ați venit aici consul, a venit la dumneavoastră, că stăteau fetele venite din timpul războiului aici și nu puteau merge la școală pentru că n-aveau certificate de 4 clase, de la Timișoara.” M. a fost proprietarul fermei ăleia mari de la Timișoara, care dădea cel mai bun grâu. Când au plecat nemții, l-au luat și pe el cu familia. A venit aici în Austria și a făcut aici o fermă mare. L-a adus pe studentul ăsta, acum inginer, care era tot din Timișoara și care-i cunoștea pe cei de la fermele noastre din Banat și pe ministrul agriculturii, fuseseră colegi. Deci m-am dus la M., avea biroul nu departe de ambasada noastră, și i-am spus de ce am nevoie. „Domnule consul, domnule Zeides, dacă-mi spuneți să vă dau biroul, vi-l dau! Că dacă nu erați dumneavoastră, îmi rămâneau fetele neșcolite și nemăritate. Așa, le-am trimis la școală, cu meditari, cu alte ajutoare și au reușit să recupereze anii de studii.” Și-am luat vreo 5.000 kg de porumb. Am venit cu trei cabine de tren acasă, prin Iugoslavia, pentru că Ungaria era ocupată, fusese contrarevoluția.

Dar hai să terminăm treaba asta cu Copenhaga. Am făcut două rapoarte. Unul cu exporturile noastre, pentru că ajunsese la 6500 de tractoare, numai în Danemarca, îi scosesem de pe piață pe toți. Danemarca importa 12.000 de tractoare, dintre care 6500 de la noi, și

cum? Am adus un meseriaș sas de la fabrică, băiat deștept, care a făcut îmbunătățiri, dar nu numai atât. Cu tractoarele noastre nu se putea merge pe șosele, pentru că n-aveau sisteme de semnalizare. Omul ăsta a făcut modificările respective. A cumpărat de la Mercedes niște piese și le-a montat pe tractoare. L-a pus pe cel care importa tractoarele să facă întreceri de tractoare. Și el conducea tractorul lui. N-a existat niciun alt tractor în Danemarca, nici american, nici altul care să-l întrecă pe al nostru. Se legau unii de alții și se trăgeau. ăsta avea câteva sute de kilograme în plus la greutate și, sigur, le trăgea pe celelalte. Pe urmă el răspundea de ele. Dacă se defecta ceva, imediat se ducea cu mașina și le repara. Și ajunsese la 6500 bucăți exportate. Dar, am adus și strunguri în Danemarca și o serie întreagă de alte produse industriale. Și faptul că eram în relații bune cu cei de la industrie făcea să vină și muncitorii la noi și să ne semnaleze anumite deficiențe. Ba că au găsit în baia de ulei o cheie, ba una, ba alta. Primul președinte de partid comunist din lume a fost un danez, și avea tradiție. Pe urmă, am avut și am dat delegației niște exemple de mărfuri care veneau stricate, toată lumea se dezicea de ele. I-am spus lui Maurer că, după mine, ceea ce se întâmplă este un sabotaj. I-am spus, cu primul adjunct de la Comerț de față, că dacă se mai întâmplă asemenea chestii, îi raportez direct prin telegramă pentru măsurii, eu am fost drăguț și am semnalat la Ministerul de Externe că se întâmplă prostii. La Turism, șeful turismului din Copenhaga, care era un mare bogătaș, a făcut reclamație, și a trebuit să meargă Cremenescu acolo pe aeroport, pentru că nu veneau avioanele. Așteptam trei chartere de

la noi, trei sute și ceva de familii erau în aeroport de la 5 dimineața, ca să-i ducă la Constanța. N-au venit. Și a venit patronul, s-a urcat pe acoperiș, le-a ținut un discurs și le-a spus că dacă vor, imediat îi trimite în hotelurile și vilele închiriate de el la Mallorca. Și așa a scăpat Cremenescu de ei, că altfel îl linșau acolo. Și toate acestea le-am scris într-un raport. Nici șeful Agenției n-a vrut să semneze rapoartele, nici Băbeanu, însărcinatul cu afaceri. Le-am semnat eu și le-am trimis în plic lui Mănescu acasă. El i le-a dus lui Maurer, care le-a citit și i-a spus: "Măi, Mănescule, nu luăm niciun fel de hotărâre acum, le ții acolo și peste câteva zile mergem acolo și o să vedem ce spun cei de acolo, iar când ne întoarcem luăm măsurile respective". Au venit, am raportat fiecare pe linia lui individual. Le-am spus că au discutat și cu mine, că i-am sprijinit și altele. Ei, cel de la Comerț Exterior țipă la Mănescu și-l face mincinos. Eram și eu la discuții, în patru. Eu intervin, și Maurer îmi spune să o iau de la început cu toată povestea. Zic: "Da, tovarășe președinte, dar îl avertizez pe tov. ministru adjunct că eu nu înghit să spună cineva că-s mincinos, pentru că eu am raportat acasă. Poate că este prieten cu tovarășul Mănescu, de și-a permis să-i spună că-i mincinos, că-s mincinos eu, când eu puteam să reclam direct la cel mai înalt for că există sabotaj acasă, pentru că cele trei sute de familii care așteptau să plece la hotelurile noastre sunt mizilic față de porcăriile făcute cu produsele românești la export". Și l-a făcut Maurer ca pe o troacă de porci. Au discutat apoi și seara, toate alea au fost și mai grozave. Mie nu mi-au spus nimic. Au venit acasă, Maurer i-a spus lui Mănescu să-l sune pe Onescu să-l aducă

pe Doicaru și pe secretarul comitetului de partid. Și așa a făcut. I-a informat cu toate treburile astea. Dar altceva, eu am lucrat câtva timp acolo, în Luterană, la Emigrație, veneam pe bulevard cu Murelatos pe jos, eu stăteam pe acolo. S-a oprit mașina cu Mănescu, se dădea jos și venea și mă saluta, dădea mâna cu mine, eu habar n-aveam ce măsuri luaseră. Dar vine ședința cu domnul director, mă întreabă pe mine: - "Te-ai internat în spital, cu cine te-ai întâlnit în spital? Cine ți-a făcut instructajul acolo?" M-am uitat la el așa lung și zic: "Vorbiți serios? Sunteți director, știți ce funcție aveam eu acolo între copiii ăia?"

"Eu aveam birou și la Agenția comercială, și la Ambasadă. Dacă aveam nevoie să mă instruiască cineva, nu trebuia să mă duc nicăieri. Îl chemam la mine, acolo. Cine mă controla pe mine în ambasadă, cine vă controlează pe dvs. aici, decât dacă aveți tehnică? Așa și cu asta" Dar cu două zile înainte de ședință a aflat Geică și l-a trimis pe fostul secretar, pe care el îl schimbase pentru că trecuse la pensie pe caz de boală, și-i spune: "Așteaptă-l pe Zeides și spune-i să nu cedeze la ședință!" Dar nu mi-a spus și despre ce-i vorba. La ședință au pus întrebări fiecare, vreo 30 de toate, n-am notat decât câteva. Și le-am explicat și am ieșit cu aplauze de acolo. Era un fel de păcăleală. Pe urmă l-am păcălit eu pe el, eu am fost corect. Am avut un plic cu 500.000 de dolari, trimiși în prima perioadă de cei de la miliție, pentru aparatură Storno. Ei, aparatura n-a venit, ei n-au mai venit să își ia banii. Am numărat banii, i-am sigilat, i-am pus într-o servietă-plic, am sigilat-o și pe aia și i-am dat-o omului de la Complexul special. I-am spus despre ce-i vorba și cum să o dea, la cerere. A fost de cinci ori

Budișteanu la Copenhaga să-l ancheteze pe ăla ca să afle unde am pus eu banii, dar nu-i spunea de bani, de nimic și cifrorul nu i-a spus. Și m-a chemat Doicaru și m-a întrebat ce-am făcut cu banii miliției. I-am spus că i-am dat lui... Frățilă, că el era acolo, că sunt sigilați într-o geantă. Pe urmă, l-a chemat pe Budișteanu și i-a spus: "Te duci la Copenhaga și ceri să îți se dea geanta pe care a sigilat-o Zeides!" S-a dus acolo și a luat banii.

În munca aceasta este nevoie de continuitate și loialitate

Întrebare: *Spuneți-mi, cum vedeți acum munca asta, în contextul în care situația din România este alta decât atunci?*

Răspuns: Spre exemplu, dacă privesc prin prisma primilor ani, când am discutat toate situațiile vechi, că erau pe mâna mea, am avut posibilitatea să stau de vorbă și cu arestați și cu o serie întreagă de alte persoane. Întotdeauna am fost corect, nu s-a întâmplat să-i zic unui arestat "dă-te mai încolo!" sau să-l injur. Dacă am văzut că e recalcitrant, l-am lăsat dracului în pace. Spre exemplu, după 10 ani și mai bine, a venit loțșitorul la Berlin și m-a întrebat dacă îl cunosc pe unul, n-are importanță numele, care stă la Ocnele Mari de când l-am dus eu acolo și i-am promis că o să merg să-l scot. Păi, eu să-l scot? Trebuiau să-l scoată ceilalți, eu l-am dat în primire directorului cu indicații scrise de mine și semnate și de el că trebuie să aibă grijă de el, era un legionar, comandant și trebuia să dovedească că a stat la pușcărie ca să poată pleca în Germania. Și ăștia, dacă

s-a desființat S.S.I., au uitat de el. Nu se poate treaba asta!

Întrebare: *Dar sub aspectul continuității muncii de informații externe, e bine să se rupă când se schimbă sistemul, e bine să se ia de fiecare dată de la capăt ... se poate, practic, așa ceva?*

Răspuns: E tot așa de bine cum s-a schimbat sistemul aici și fiecare partid s-a apucat de jupuit (?) și a început să dea afară funcționarii și să-i aducă pe ai lor și acum se întreabă cu ce-i plătim? Se minte, e hoție multă. În munca aceasta este nevoie de continuitate și să pregătești oamenii să fie loiali. Și când am fost la filaj, prima lozincă pe care ne-au spus-o a fost: Dacă te afli în urma clientului și ai avut impresia că, intrând el într-un magazin și tu după el, te-a observat, să vii să spui. Discut, după ani de zile cu filorii noștri și-mi spun: Vai de mine, dacă spun că ăla m-a văzut, nu numai că nu știu ce, dar mă trimite la închisoare.

Întrebare: *D-le colonel, v-aș propune să revenim ceva mai pe larg la cazul Pacea...*

Răspuns: Pacea a devenit dușmanul meu, pentru că eu recrutam oameni și el nu putea să recruteze.

Întrebare: *Dar cât ați fost la Inspecții, ați avut vreun dubiu în legătură cu el, vreo bănuială?*

Răspuns: Da, da, am avut bănuială, pentru că unde-i minte e și prostie. În primul rând, a dat ordin să se fotografieze, în șase exemplare microfiliate, toate dosarele agenturii. Pentru

ce? Apoi, a fost prezentat la conducerea superioară planul de control al tuturor sediilor din țară și cu posibilități de pătrundere și de minare. Păi, să vă spun că mă duc eu la Brașov și intru la Bolintineanu, șeful Inspectoratului, și-i spun: "Am venit, ați primit ordin de la tovarășul ministru să mă lăsați să stau aici la vilă". Făcusem o operație, din cauza accidentului despre care v-am vorbit ... Și el țipă la mine: "Ieși afară, ați venit să-mi puneți bombă...! Păi, ce ai venit aici cu un cartuș de țigări, poate e o bombă acolo..." Zic: "Păi, desfăceți-l, v-am dat și o brichetă, mai valoroasă decât țigările, e de argint, Ronson." După aia mi-a dat telefon să-mi mulțumească, pentru că brichetă ca a lui nu avea nimeni!

Dar, să vă mai zic ceva. A plecat Doicaru, s-a dus la Turism, iar noul ministru, Dănescu, care era obișnuit cu altele, cu problemele de spate, s-a trezit cu maldăre de telegrame, cu nume și probleme codificate, și nu știa ce să facă cu ele... Și mă duc la frizerie să mă tund, ca să mă duc la Mircea Oprescu, pe care-l luase director de cadre la ONT-Carpați, să-mi aranjeze și mie două locuri la Constanța și la Brașov. Și frizerul îmi spune că nu mă poate servi, pentru că-l așteaptă pe tovarășul secretar de stat Pacea. Zic: "Măi eu sunt de acord că datoria ta este să-l aștepți, dar până vine el, mă tunzi pe mine, îmi iau eu răspunderea." Când a terminat și dădea cu perdaf la ceafă, tocmai intră pe ușă Pacea. Mă pregăteam să-i zic o prostie dacă zicea ceva. Când mă vede, se repede ca un bezmetic, sare de gâtul meu și începe să mă pupe. "Manole, Manole, tu ieși pe ușa din față, dar eu pe unde ies?" Zic: "Pe unde ai intrat, pe acolo ieși! Când erai șeful Serviciului Germania și plecai

două zile, îmi făceai o notă de sarcini de care Doicaru zicea că mi-ai făcut-o pe zece ani. Dar eu întotdeauna te-am respectat pe tine, tu de ce nu m-ai respectat? Ți-am zis eu ție ceva vreodată sau ți-am făcut ceva rău? Dimpotrivă, când ai venit de la Frankfurt și te-a luat Doicaru în primire, eu ți-am sărit în ajutor, că nu știam anumite lucruri". Am plecat de acolo și m-am dus la Doicaru, pentru că Oprescu mi-a spus că abia a venit de câteva zile, nici nu-l cunosc cei de acolo. Mergeam pe culoarele alea lungi și întunecoase de la ONT. Cine trecea pe lângă noi ne saluta: "Să trăiți!". Îi zic lui Oprescu: „Ziceai că nu te cunoaște nimeni!” Zice Oprescu: "Păi nu pe mine mă salută, ci pe tine, cred că ești Doicaru!" În sala de așteptare, secretara și vreo 10-15 oameni, directorii de regionale, așteptau pentru o ședință. Secretara mă întreabă ce vreau, îi spun că vreau la tovarășul ministru Doicaru. În timpul ăsta sună soneria. Secretara deschide ușa și îi zic: "Spune-i tovarășului ministru Doicaru că e aicea unul Zeides!" Dar el m-a auzit și zice: "Intră, mă!" Intru, ni se aduce cafea, el scoate o sticlă de whisky și-mi zice: "Așteaptă-mă, i-am strâns pe ăștia să-i înjur zece minute, să se lase de furat, că-i ia mama dracului." N-au trecut zece minute și s-a întors. Și i-am povestit cu lux de amănunte întâlnirea de la frizerie cu Pacea. Doicaru a început să râdă. Zic: "Eu n-aș râde, eu aș pune mâna pe telefonul scurt și l-aș suna pe președinte și i-aș spune: «Tovarășe președinte, vă raportez că-i la mine inspectorul de la DIE, care îmi raportează ceea ce a discutat cu Pacea!» Și președintele o să întrebe: «Și ce propui?» - «Propun să-i retrageți toate pașapoartele pe care le are!»" Doicaru nu a reacționat. Eu zic: "Dacă nu se

întâmplă nimic în următoarele luni, să vă bucurați, dar dacă se întâmplă, nu văd pe unde scoateți cămașa!" Și s-a întâmplat, s-a întâmplat... da... Da, el era ascultător când avea treabă cu tine, afară.

Întrebare: *Domnule colonel, pe generalul Doicaru, cum l-ați perceput? Ne puteți spune și alte lucruri...?*

Răspuns: Dar iată că vine Ionescu Giony la Berlin, că aveau oameni acolo și stăteau la vilă, la noi. Normal, i-am dat mașina lui Ionescu, avea treabă în Berlin, nu poți face treabă fără mașină. Aveam un Wartburg. A doua zi, de dimineață, scandal mare cu ambasadorul. Pe la prânz mă trezesc cu cifrurul nostru, Frîncu, care-mi dă o hârtie. Era telegrama dată de ambasador lui Drăghici. Mă uit pe ea și ce zicea? "Subdirectorul dumneavoastră Ionescu ("Ionescu" era și numele de cod al lui Doicaru!) a venit și se află la Berlin și azi noapte a plecat cu mașina la restaurantul "București", s-a îmbătat crișă, a luat toată orchestra în mașină și a umblat prin Berlin cu scandal, sesizându-se și poliția. Poliția a sesizat Ministerul de Externe". Îl întreb pe Frîncu când are legătură din nou, avea doar seara. I-am cerut să facă rost de un plic de curier, pentru că Ionescu pleca. Am făcut repede un raport lui Doicaru, i-am făcut și o copie după telegramă, am sigilat plicul, l-a băgat în plicul oficial de curier, i-am făcut foaie de curier. L-am lăsat la secretariat să i-l dea. Am pus mâna pe telefon, l-am sunat pe Bănuțoiu, șeful de cabinet și i-am zis: "Spune-i tovarășului consilier (Doicaru n.n.) să nu plece acasă că vine Ionescu și aduce curier foarte important. Dacă n-ai pe cine trimite,

mergi tu și așteaptă-l pe Ionescu, iei plicul."

Ce-mi spune Doicaru? Zice: "Pe la 12 așa, m-a sunat ministrul, era agitat Drăghici: «Doicaru, ai încurcat-o! La ora 5 să fii aici cu demisia. Ce te-ai apucat să te duci în Berlin să bei, să te îmbeți, să... Nu ți-e rușine, măi măgarule!»" Zice Doicaru: "Măi, m-am gândit la tine. Dar mă întrebam când am fost eu să beau în Berlin? A înnebunit Zeides?" Vine la unitate, îi spune Bănuțoiu: "A dat Zeides telefon să stați aici că vi-l aduc pe Ionescu Giony, care are curier de importanță deosebită." Vine Ionescu, deschide curierul, vede toată treaba aia, sare de la masă, trece la fotoliu, îl ia pe ăla în brațe, îl pupă și-i zice: "Cinci zile nu dai pe la serviciu!" Nici nu s-a mai dus acasă, s-a dus la ministru și l-a așteptat în cabinet până a venit. Zice ministrul: "Ai venit, dar te văd că ești mai vesel!" "Da, zice Doicaru, poftiți demisia!" Și-i dă copia după telegramă și raportul meu. S-a lămurit Drăghici.

Întrebare: *Domnule colonel, aventuri, muncă frumoasă... Spuneți-mi ce recomandare ați face dvs. unui tânăr ofițer de informații externe din zilele noastre?*

Răspuns: Să fie cinstit, să nu mintă, minciuna are picioare scurte. Nu s-a născut încă un om deștept care să mintă și peste câțiva ani de zile să mai știe ce a mințit. Să fie corect, să cheltuiască mai mult din buzunarul lui decât din al statului, al serviciului.

Întrebare: *A propos de cheltuieli, cam cât primeați în exterior ca salariu, în valută, la vremurile respective?*

Răspuns: Vreo sută și ceva de dolari. Când am venit de la Viena, Gavriiliuc avea obiceiul de a întreba: "Câte tractoare ai mâncat, câți bani ai cheltuit, că văd că rapoartele sunt pline de tot felul de chestii?" - „Păi, zicem, mai sunt și bani care se decontează, că nu poți să tot dai din buzunar.” Îl cheamă pe Cațer de la financiar, care îi spune: „Nu, Zeides nu decontează bani mulți.”

Întrebare: *Și cum vi s-a părut, erau suficienți bani pe care-i primeați ca salariu, vă ajungeau, cum vă descurcați?*

Răspuns: De descurcat, ne descurcam, dar nu puteam să cumpăr sau să fac nu știu ce... avere. Mai trimiteam și colegilor câte un medicament; cel puțin ochelari, de exemplu, am trimis aproape la toți.

Întrebare: *D-le colonel, dacă ar fi s-o luați de la început, ați face tot ce ați făcut?*

Răspuns: Da, mi-a plăcut munca asta!

Întrebare: *Ce credeți că este cel mai important lucru în munca asta?*

Răspuns: Cinstea.

— *D-le colonel, eu vă mulțumesc foarte mult, a fost o discuție interesantă, vă doresc sănătate în primul rând și să ne mai vedem cu bine. Despre alte perioade de activitate sper să ne vedem cu alt prilej.*

A consemnat Petru Neghiu

PREOCUPĂRI ACTUALE ALE UNOR SERVICII SECRETE

DGSE se menține în elita spionajului electronic

Președintele Nicolas Sarkozy a dat undă verde consolidării capacităților tehnice ale serviciilor secrete franceze, astfel că numai *Direcția Generală de Securitate Externă -DGSE va recruta între 100-150 ingineri pe an, până în 2014*. Cei mai mulți dintre noii angajați vor lucra în Direcția Tehnică - DT, care are deja peste 2000 de angajați în cele 450 de locații secrete.

Principala misiune a DT constă în culegerea de informații prin mijloace tehnice de înaltă performanță, mergând de la interceptări clasice și până la crearea unor sisteme miniaturizate și securizate de ascultare/înregistrare pentru dotarea ofițerilor și agenților din teren.

Cea mai mare parte a personalului Direcției Tehnice îndeplinește aproape aceleași sarcini ca într-o companie privată, însă mediul de lucru și miza rezultatelor sunt cu totul altele. În DGSE, ca în orice serviciu secret, de altfel, presiunile ierarhice sunt enorme, iar natura misiunilor extrem de sensibilă. Ca urmare, *restrângerile unor drepturi și libertăți sunt acceptate în mod conștient de toți lucrătorii*, care nu se apelează între ei decât după prenume, nu vorbesc cu nimeni, nici măcar în familie, despre activitatea desfășurată, nu au voie să-și consulte e-mailurile la serviciu, pentru a proteja rețeaua de atacurile cibernetice, nu intră în sedii cu aparatură tehnică sau telefoane mobile etc. Aceste restricții, ca și altele specifice (interzicerea sindicatelor sau a grevelor, de exemplu) sunt compensate de o serie de avantaje față de alte sectoare de muncă: gratuitatea și nivelul ridicat al asistenței medicale, facilități de petrecere a timpului liber și, nu în ultimul rând, salarii decente.

Procesul de recrutare, minuțios și îndelungat (cam cinci luni de la acceptarea candidaturii până la încadrare), parcurge următoarele etape: După o serie de interviuri cu ofițerul recrutor (de la Resurse Umane) și cu viitori șefi ierarhici, candidatul este supus unei verificări de securitate,

prin care se urmărește identificarea eventualelor slăbiciuni, vicii de comportament etc., care ar putea crea probleme ulterioare, studierea relațiilor, prietenilor, a rudelor și a membrilor de familie, pentru a evalua riscul ca viitorul ofițer să poată fi recrutat de serviciile de contrainformații străine. Urmează apoi administrarea unor teste psihologice și un control de rutină asupra veniturilor și cheltuielilor din ultimii ani, precum și un termen de 2-3 luni pentru ca viitorul agent să-și lichideze toate problemele de la vechiul loc de muncă.

Tehnologiile moderne apără viața soldaților

Preocupate de securitatea propriilor militari angajați în confruntările directe cu grupările teroriste, serviciile secrete israeliene au pus la punct noi tehnologii de vârf ce permit depistarea la timp a diverselor capcane întinse de adversari. Dintre acestea, cele mai bune rezultate au fost obținute cu ajutorul a trei roboți, folosiți mai ales în permanentele confruntări cu militanții Mișcării Hamas.

♦ primul robot - o minicameră ce se lansează ca o grenadă - înregistrează totul (360°), ziua sau noaptea, timp de opt ore;

De regulă, *inginerii sunt încadrați cu contract pe termen limitat*, de la unu la trei ani, care poate fi prelungit, abia după șase ani punându-se problema unui contract de muncă pe termen nelimitat. Chiar și în aceste condiții, salariile sunt atractive (în jur de 2500 euro pentru primii ani), acestea crescând după formarea profilului (între șase și zece ani).

Serviciul de recrutări al DGSE caută caractere stabile, echilibrate, receptive la nou și disponibile a se adapta culturii muncii specifice.

♦ al doilea este echipat cu cinci minicamere și poate cădea de la peste 10 metri fără să afecteze imaginile. Pentru a-l dirija nu trebuie decât să facem click pe imaginea dorită și robotul merge direct spre ținta aleasă, sau să apelăm la un sistem tradițional - joystick. O asemenea „jucărie” a permis monitorizarea subsolurilor unor clădiri și evitarea capcanelor în care puteau cădea soldații israelieni;

♦ ultimul robot este tot o cameră de luat vederi, proiectată la țintă cu ajutorul unei arme. După ce pătrunde în zid/perete, începe să transmită imagini „de dincolo”.

Contre FSB - Mossad în Liban

După războiul din 2006, din Liban, în cursul căruia Hezbollah a suferit pierderi umane importante, Hassan Nasrallah, liderul Mișcării, a cerut reimpresărea forțelor, cei mai mulți aderenți provenind din campusurile

de refugiați palestinieni. Urgența refacerii capacității combatante a Hezbollah a trecut în plan secundar verificările efectuate de structura de informații a Mișcării, astfel că un mare număr de *safanim* - informatori ai

Mossad specializați în problematica palestiniană - a pătruns fără prea mari dificultăți în sistemul de securitate al Hezbollah.

Asemenea surse valoroase au permis serviciilor secrete israeliene lovituri chirurgicale în puncte nevralgice ale adversarului, care au culminat cu asasinarea, în februarie 2008, a șefului Diviziei de informații a Hezbollah, Imad Mughniyeh, unul dintre cei mai căutați teroriști, mort într-o explozie pusă la cale de trei agenți ce lucrau cu pașapoarte iraniene.

Ceea ce a urmat pare de necrezut. În numai câteva luni, două mari rețele ale Mossad - Al Jarrah și Faquih - au fost decapitate, ceea ce contravenea realităților din Orientul Mijlociu: Mișcarea Hezbollah nu dispune nici de mijloacele și nici de elitele unui

serviciu de talia Mossad pentru a realiza astfel de lovituri.

Într-o primă fază, analiștii israelieni au avansat ipoteza implicării VEVAK¹, dar serviciul iranian nu are mijloace pe măsura ambițiilor sale. Ulterior, israelienii i-au suspectat pe francezi, care ar fi livrat armatei libaneze tehnologii sofisticate, de natură să permită piratarea bazelor de date ale Mossad. Nici această ipoteză nu a putut fi, însă, documentată.

Surpriza nu a întârziat: la baza succeselor Hezbollah stăteau acțiunile unei echipe de elită a Serviciului Federal de Securitate - FSB, venită de la Moscova pentru a ajuta la refacerea structurilor de informații după asasinarea lui Imad Mughniyeh. Cu sprijinul rușilor, Hezbollah a reușit să demaște aproape 20 de spioni și agenți israelieni.²

Petre Mărculescu

¹ Ministerul Informațiilor și Securității Naționale al Republicii Islamice Iran, cunoscut și sub denumirile de VEVAK (*Vezarat-e Ettela'at va Amniyat-e Keshvar*), VAJA sau MOIS.

² Konstantin Preobrazhensky: "KGB/FSB's New Trojan Horse" Ed.Paperback - SUA, ianuarie 2009

BANCHETUL

Marți 28 iulie 1978. Școala de informații externe a României. Vară. Soare. Cald. Răcoare plăcută la umbră. Aleile de beton curate și ușor bombate, ca un piept de soldat în pas de defilare, se derulau printre pavilioane însoțite de trandafiri roșii, cărnoși, aliniați militărește de o parte și de alta. Parfumul lor suav ezita la sol o clipă pentru a se înălța apoi împleticit printre coroanele brazilor și salcâmilor de la intrare. Nucii din spatele vilelor ascundeau printre frunze rotunjimi lustruite de un verde pistruiat, tocmai bune de făcut dulceață. Mierle cu ciocul portocaliu se strigau printre copaci și tufișuri fără să rupă de tot tăcerea izolată a parcului. O liniște tare, coborâtă deopotrivă din cerul decolorat de vară și ieșită din pământul acoperit de zgura roșie de pe terenurile de tenis, de betonul aleilor sau de iarba tunsă perie de pe pajiști. O tăcere largă, mare, grea, punctată ici și acolo de pași întârziți sau de triluri rătăcite, de voci răzlețe ce se dizolvau rapid în aerul cald și vârtos, plecate de undeva dinspre ferma agrozootehnică sau dinspre pavilionul central.

În sala de festivități, vocile vibrau cumpătat în aceeași tonalitate și același volum, ca într-un stup de albine. O senzație eterogenă de trac, mândrie, speranță și teamă se agăța greu de draperiile de pluș grenă ce acopereau de la tavan până în parchet peretele din dreapta sălii.

Elevii care terminaseră cursul vedeau misiunile glorioase care-i așteptau de a doua zi. Aveau de luptat, de disimulat, de cifrat și descifrat, de aflat. Își repetau în gând ca pe o poezie abia învățată și pe care nu voiau să o uite că, de acum, nu-și mai aparțineau lor, doar lor și familiilor lor. Erau ai țării, și ideea îi amețea. Nu-i deranja faptul că suna penibil de prețios. Și ce dacă? Nu era adevărat? Era adevărat și era de ajuns. Nu trebuia să sune și frumos.

Ceilalți, care terminaseră doar anul întâi erau și ei bucuroși pentru că știau că va veni, la fel de glorios, și rândul lor. Până atunci mai aveau de petrecut un timp aici și nu le părea de loc rău. Ba din contră. Locul superb. Cazare ca-n filmele americane. La fel condițiile de studiu, iar de materii ce să mai vorbim. Lucruri pe care nici n-aveai cum să le visezi. Și, cu siguranță, mai erau de aflat multe. De învățat, de exersat și deprins. Se vedea clar că în meseria de ofițer de informații nu era nici un pericol de plictis, nici de lăncezeală, nici de rutină. Observai, căutai, strângeai din domenii diferite, uneori fără legătură aparentă între ele, imagini, date și idei care-și schimbau culoarea, grosimea sau valoarea pentru a se așeza, în final, într-un mozaic limpede și precis, pe care dacă nu îl bănuiai, îl așteptai întotdeauna să apară. Uneori apărea dintr-o dată, ca Evrika lui Arhimede, după îndelungate căutări sau se forma treptat, puțin câte puțin, din părți care

erau verificate, controlate, aruncate sau puse lângă altele cu grijă de ceasornicar. Așa le zicea instructorul Tureanu și nu aveau nici un motiv să nu îl creadă.

Era deci sărbătoare. Trebuia să fie și era. Veselie reținută. Bucurie estompată de multe, posibile necunoscute. Tărie, trăire și atenție. Inteligența nu era o calitate, era o condiție. Respect, ținută, camaraderie. Profesorii mândri de elevi. De ceea ce aceștia erau, deja, de ceea ce vor fi când vor ieși din școală, purtând cu ei lecțiile predate și poate, uneori, chiar amintirea lor, a profesorilor. Elevii coplesii și responsabilizați de civismul profesorilor, care îi tratau de colegi. Deși toți aveau o facultate, dacă nu și un curs post-universitar, își perfecționau o limbă străină, iar în viața civilă reușiseră, deja, să se afirme ca ingineri, economiști, istorici, filozofi... se simțeau totuși mici, neînsemnați. Meseria de ofițer de informații, în care profesorii lor, toți, aveau trecuturi strălucite, li se ridica în față ca o statuie de marmură lunecoasă, greu de privit până sus, pentru că te durea capul dat pe spate.

În sală era prezenți toți. Elevi, profesori și instructori. Imnul României și emoții. Nimeni nu rezistă când aude imnul țării. Mai ales când este într-o adunare. Când vibrația sângelui tău intră în rezonanță cu pulsul ridicat al celor din jur, când emoția ta se contopește și urcă în emoția amplificată a celorlalți. Lacrimile reținute nu ți-ar ustura ochii dacă ai asculta imnul de unul singur. Cine se duce acasă să-și pună imnul la casetofon? La prezidiu, ministrul - șeful informațiilor externe -, directorul școlii, directorul de cadre. Directorul adjunct al școlii prezintă raportul. La pupitru inspectorul de la cadre, responsabil cu

învățământul, dă citire Ordinului de Zi, acordă premii și declară închiderea anului școlar. Urmează cuvântările premianților. Mulțumiri și angajamente. Poticniri și din nou emoții. Îndemnurile ministrului. Încheierea primei părți. Se respiră adânc. Se deschid ușile mari, duble din spatele sălii și se iese fără grabă ca dintr-o sală de concert în pauză.

În costume de vară, cu cămăși și cravate asortate, cu pantofii lustruiți din care se ghicesc culorile apropiate ale șosetelor, se merge agale și căutat relaxat spre sala de sport unde va avea loc banchetul de sfârșit de an. Se conversează pe grupuri, se spun lucruri plăcute, cu semnificații, trimiteri, citate sau evocări. Se încearcă bancuri și glume. Se râde vesel sau politicos. Profesori, elevi, ministrul, ofițerii din Centrală. Pe gazonul din fața sălii de sport se servesc băuturi și se fumează important sau cu nesaț. Înăuntru, mese cu fețe de masă albe și apretate. Tacâmurile lustruite odihnesc pe șervețele alături de farfuriile întinse, de pahare mari, mijlocii și mici cu transparențe lucitoare. Sala de sport e spațioasă, înaltă, luminoasă și răcoroasă. Lustrul parchetului te atenționează cum să calci. Mâncăruri, băuturi și dialoguri. Profesorii povestesc mulțumit din misiuni trecute și încheiate fericit. Filaj, jocuri și combinații operative, provocări la care au fost supuși, personalități internaționale cunoscute, acțiuni inamice de jucate. Elevii ascultă și se înflăcărează. Așa vor face și ei. Vor transmite în țară informații de utilitate națională, vor aduce tehnică și know-how, vor realiza acțiuni de influență, vor semnala pericole și vor contracara acțiuni și persoane inamice, dușmani ai țării.

La un moment dat ministrul se ridică în picioare și roagă puțină atenție. Nu ordonă, nici nu cere. Roagă:

— Mă grăbesc să vă spun câteva cuvinte, înainte de a se ajunge la faza a patra a unei petreceri, știți, atunci când toată lumea vorbește și nimeni nu ascultă, după ce s-a trecut, pe rând, prin faza întâi în care nimeni nu vorbește și toți se privesc stingher, prin faza a doua în care unul vorbește și toți ascultă politicoși și faza a treia în care se vorbește și se ascultă pe grupuri, mai mult sau mai puțin atent. Deci...

Dar în spatele lui cresc ca din parchet silueta dreaptă a ofițerului de serviciu strâns legat în centura cu diagonală, ca un snop pus în picioare pe ogorul proaspăt secerat. În poziție de drepti, ușor înclinat către urechea dreaptă a ministrului îi șoptește acestuia câteva cuvinte, preț de două treisecunde.

— Da, sunt chemat pe telefonul guvernamental, anunță ministrul. Mă întorc imediat și vă spun.

Nu s-a mai întors. N-am aflat niciodată ce a vrut să ne spună. Poate

o povestire cu tâlc, poate o glumă tematică, poate o povață. Generalul Alexandru Dănescu, pentru că despre el era vorba, a fost trecut în rezervă după câteva zile.

Ce i s-o fi comunicat ministrului pe telefonul guvernamental, atunci, în mijlocul banchetului de sfârșit de an?

Peste puțin timp profesorii de la școală au fost trecuți, și ei, în rezervă.

Elevii care abia așteptau să plece la luptă pentru a se măsura cu omologii lor din CIA, KGB, MI6, MOSAD sau alte servicii, au fost trecuți în rezervă înainte de a pleca. Colegii lor de studiu mai mici au fost trecuți în rezervă înainte de a termina studiile.

Ce trăsnet a căzut atunci de i-a lovit pe toți? Ce se-ntâmplase? Ce gresiseră cu toții? Ce-au făcut? Ce i s-a comunicat ministrului pe telefonul guvernamental, atunci, în mijlocul banchetului de sfârșit de an de la școala de informații externe a României?

I s-a comunicat că adjunctul său, Ioan Mihai Pacepa, a trădat.

Ovidiu M. Curea

„ARHIVELE TOTALITARISMULUI” CONFIRMĂ ÎNCETAREA DE CĂTRE ROMÂNIA, ÎN 1963, A COLABORĂRII INFORMATIVE CU URSS

Ieșită recent de sub tipar, revista *ARHIVELE TOTALITARISMULUI* (Nr. 1-2/2010), editată de Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului din cadrul Academiei Române, condus de prof. dr. Radu Ciuceanu, ne oferă câteva documente, studii și comentarii inedite, de o valoare deosebită pentru clarificarea unor aspecte mai puțin cunoscute sau controversate din istoria României comuniste.

Un astfel de document, însoțit de aparatul critic asigurat de diplomatul și cercetătorul Vasile Buga, un foarte bun cunoscător al istoriei evoluțiilor sinoase din relațiile româno-sovietice, îl reprezintă stenograma unor discuții aprinse purtate la Moscova în iulie 1964 de o delegație a CC al PMR, condusă de premierul Ion Gheorghe Maurer, cu o delegație sovietică în frunte cu Nikolai Podgornii, membru al Prezidiului și secretar al CC al PCUS. Tema fierbinte a convorbirilor: acuzația extrem de gravă formulată în acea perioadă de Moscova privind orientarea politicii românești „într-un sens antisovietic”.

Experimentatul Maurer încearcă să-i convingă pe la fel de versații săi interlocutori de buna credință și de sinceritatea prieteniei nutrite de români față de Uniunea Sovietică, opinând că neînțelegerile sunt alimentate cel mai probabil de „agentura” pe

care Moscova o menține activă în România. Afirmările premierului Maurer sunt întărite de Emil Bodnăraș, un alt lider politic de marcă de la București, care prezintă date și exemple concrete privind activitățile intense de spionaj desfășurate de „prieteni” sovietici în România. După ce recunoaște acceptarea într-o primă perioadă a unei agenturi informative sovietice în țară (1944-1947) pentru combaterea „dușmanului comun de clasă - burghezia română, regele român, misiunea anglo-americană cu ramificațiile și influențele ei” -, Emil Bodnăraș amintește că, după atingerea acestor obiective, „cu o oarecare întârziere, în 1949, printr-o dispoziție a organelor superioare de stat sovietice, de care am luat și noi cunoștință, această activitate trebuia să înceteze”. Surpriză, însă: „Noi am descoperit la foarte scurt timp după 1949” - declară apăsător Bodnăraș - „că totuși activitatea informativă a organelor sovietice pe teritoriul nostru n-a încetat. Dimpotrivă, această activitate s-a intensificat, concentrându-se din ce în ce mai mult spre supravegherea resorturilor vitale de conducere - partid, guvern...”. Bodnăraș mai arată că un ofițer de securitate sovietic a încercat să-l recruteze pe atașatul militar român la Moscova, că reprezentantului nostru militar pe lângă Comandamentul unit al Forțelor Armate ale

Tratatului de la Varșovia (un general) i s-au montat microfoane de ascultare în locuință ș.a., pentru a sublinia din nou răspicat: „Cui îi trebuie agentura informativă? Unui prieten? Nu! Noi nu avem agentură informativă și informatori în nici-o țară socialistă... În ce privește informatorii de ocazie sau profesioniști, noi suntem hotărâți să luăm măsuri împotriva lor...”.

În primul moment, liderii sovietici par nedumeriți și chiar intrigati de îndrăzneala românilor de a ridica oficial și ferm astfel de probleme ultrasensibile. În zilele următoare (discuțiile s-au derulat timp de o săptămână), N. Podgornii încearcă să pună punct, prezentând o *informare oficială*: „În conformitate cu înțelegerea dintre guvernul sovietic și guvernul român orice activitate a agenturii de informații sovietice în România a încetat în 1949... Începând cu anul 1963, organele de informații române au încetat de fapt orice fel de colaborare cu organele noastre de informare” (s.n.). Firește, Podgornii neagă orice afirmații despre „așa-zisa agentură sovietică în România” sau despre acțiuni de spionaj împotriva reprezentanților români la Moscova și găsește de cuviință să-i *urecheze pe tovarășii români*, atrăgându-le atenția „să manifeste mai multă grijă față de verificarea faptelor”. Concluzia liderului sovietic nu putea fi decât una: „Din cele ce v-am expus este suficient de clar că în țara dv. nu există și nu pot exista niciun fel de agenți de-ai noștri”.

Asupra acestei teme nu doar incitante, ci și extrem de relevante în privința adevărului despre esența raporturilor româno-sovietice în deceniile șapte-nouă ale secolului XX vom mai reveni. Deocamdată să reținem două elemente:

a/ sovieticii înșiși recunosc oficial faptul că organele de informații ale României comuniste *au încetat de facto*, din 1963, orice colaborare cu organele similare ale URSS;

b/ acuzațiile de *antisovietism* la adresa politicii românești nu au încetat niciun moment după discuțiile din 1964; dimpotrivă, ele s-au intensificat și - așa cum rezultă din alte documente sovietice declassificate în ultimul timp -, Moscova nu a ezitat să califice, România, în hotărâri politice luate la cel mai înalt nivel la jumătatea deceniului șapte al secolului trecut, ca stat inamic, acuzat de adoptarea unei atitudini *revizioniste, care lezează interesele URSS*.

Să mai notăm, pe de altă parte, faptul că, în vara anului 1978, atunci când s-a dezbrăcat de haina de general român și a fugit la viitorii/actualii noștri aliați strategici, I. M. Pacepa cunoștea îndeaproape situația reală din relațiile româno-sovietice. Cu toate acestea, Pacepa a preferat minciuna, reiterând cu obstinție ideea că România, în primul rând structurile sale informative, nu s-ar fi distanțat nicio clipă de tutela Moscovei, fiind aservite de fapt intereselor acesteia. Puțin probabil că noii săi stăpâni i-ar fi cerut lui Pacepa să mintă. Dar este deja de domeniul evidenței că, din păcate, multă vreme americanilor și occidentalilor, în general, le-a plăcut mai mult să asculte plâmsuirile lui Pacepa, decât să se aplece temeinic asupra adevărului.

Sub titlurile *Defectorii „frontului secret”: eroi sau trădători ? și În garda lui Nicolae Ceaușescu*, aceeași ediție a revistei *ARHIVELE TOTALITARISMULUI* publică două comentarii interesante, semnate de doctorul în istorie Dan Cătănuș, cercetător științific în cadrul

I.N.S.T., pe marginea lansărilor de carte din 2010 ale colegilor noștri Ion Constantin (*Cazul Kuklinski. Un Pacea al Poloniei?*) și Ion Pavel (*Dincolo de aparențe. O viață pe malul celălalt*).

Semnatarul articolelor menționează despre volumul d-lui I. Pavel că prezintă „o mulțime de experiențe trăite de-a lungul unei cariere care l-a adus până în preajma familiei prezidențiale și despre care autorul relatează cu un talent nebănuit de povestitor”. De asemenea, precizează că vorbitorii de la dezbaterile din Sala Bizantină a Cercului Militar, modera-

tă de acad. Dinu C. Giurescu, au subliniat „calitățile morale ale autorului – ofițer integru, ostil servilismului, patriot – și cele profesionale, dovadă că nu toți cei care au lucrat în Securitate au fost niște analfabeți”.

În final, o concluzie care ne onorează pe toți: „Rămâne în continuare impresionantă solidaritatea de breaslă a celor din serviciile de informații, modul în care își apără statutul socio-profesional și refuzul lor de a accepta trădarea/defectarea”.

Ion Zaporjanu

DIN ACTIVITATEA ACMRR - SIE

♦ În ședințele Biroului Executiv din această perioadă, problematica principală abordată a fost legată de procesul de recalculare a pensiilor militare în conformitate cu Legea nr.119/2010. Poziția de principiu a conducerii Asociației este de neacceptare a măsurilor guvernamentale luate în acest sens, mai cu seamă că structurile militare de specialitate, respectiv Serviciile de pensii ale MApN, MAI și SRI nu prea au fost pregătite nici logistic, nici cu resurse umane pentru o astfel de acțiune. Cu atât mai puțin au fost pregătite Centrele militare sau unitățile din care provin pensionarii militari, care s-au văzut asaltate de mii de cereri pentru eliberarea de adeverințe de venituri cerute pentru calcularea punctajelor de pensie potrivit algoritmului stabilit de lege.

Având în vedere faptul că recalcularea stabilită de lege are consecințe diferite față de fiecare pensionar militar, Consiliul Director al ACMRR-SIE apreciază că acțiunile în justiție de contestare a recalculării trebuie să aibă loc după încheierea procesului de recalculare, pe baza documentelor individuale de stabilire a noului quantum al pensiei.

Chiar dacă există hotărâri judecătorești de suspendare a unor prevederi ale H.G. nr.735/2010, Legea nr.119/2010 își produce efectele, cel puțin până la apariția unei alte legi, care să o abroge și să instituie alte măsuri în domeniu.

Conducerea Asociației recomandă membrilor săi să analizeze cu competența caracteristică toate aceste fenomene, să acționeze în concordanță cu interesele proprii.

Reluăm informația cu privire la măsura adoptată de Biroul Executiv, de strângere de semnături pentru acțiunile "post-recalculare" pe care să le inițiem în apărarea drepturilor fiecărui membru al Asociației.

La Secretariatul Asociației noastre s-au deschis liste de semnături în acest sens. Detalii se găsesc și pe site-ul nostru www.acxie.ro

♦ În această toamnă, un număr de membri ai Asociației noastre au participat la o excursie organizată în sudul țării, la Zimnicea, jud. Teleorman. Au fost vizitate obiective sociale și turistice din zonă, s-au organizat partide de pescuit pentru cei amatori de astfel de îndeletniciri. De asemenea, a fost organizată o scurtă "Croazieră" cu șalupa pe Dunăre.

Nu mai puțin interesantă s-a dovedit a fi vizitarea orașului Șistov din Bulgaria, cu multe obiective turistice, dar unde s-au făcut și... cumpărături convenabile!!

Merită toată lauda strădaniile inimosului nostru coleg zimnicean Văță Nicolae-Alexandru și ale lui Ovidiu Curea, organizatorul excursiei din partea Biroului Executiv al Asociației.

• La sfârșitul lunii noiembrie a avut loc festivitatea de omagiere a 18 membri ai Asociației care în a doua jumătate a anului 2010 au împlinit vârsta de 75 de ani. Ca întotdeauna, conducerea Asociației a scos în evidență aprecierea de care se bucură sărbătorii în rândul colegilor, dar și respectul instituției din care provin pentru activitatea desfășurată în interes național de către fiecare dintre cei sărbătoriți. Cu acest prilej, președintele Asociației le-a înmănat sărbătoritorilor Diploma de excelență și insigna aniversară a 10 ani de la înființarea ACMRR-SIE.

• În perioada 8-10 noiembrie 2010, la București a avut loc "Black Sea

Forum on Renewable Energy" (BSFRE) organizat de reuniunea patronatelor de profil din România, cu susținerea MAE și MECMA.

Colegul nostru, dl. col.(r) Ioan-Valer Man, vicepreședinte al APSNE SUNE - Asociația Română pentru Industria Regenerabilă, unul din organizatorii manifestării, și-a adus o contribuție notabilă la desfășurarea lucrărilor conferinței.

ACMRR-SIE a fost reprezentată la conferință de gl. bg. (r) Neghiu Petru, președinte, de col. (r) Petre Ghioaldă, vicepreședinte, col. (r) Nițu Costică, secretar general și de col. (r) Nicolae Oprea, directorul S.C. Exclusive Trading International S.R.L.

ACMRR-SIE la Ziua Națională a României

La invitația Bibliotecii comunei Vîlcănești din jud. Prahova, un grup de membri ai Asociației noastre, format din gl. bg. (r) Petru Neghiu, președinte, col. (r) Pavel Ion, membru în Consiliul Director și gl. col. (r) Iulian Vlad, membru al Asociației, cărora li s-a alăturat gl. bg. (r) Vasile Mihalache, membru al ACMRR-MAI, au participat vineri, 3 decembrie 2010, la manifestările organizate de comunitatea locală respectivă, la Centrul Cultural, cu prilejul Zilei Naționale a României.

Sărbătoarea, la desfășurarea căreia și-a adus contribuția inimoasa bibliotecară Adriana Soare, cu sprijinul unor oameni de cultură locali, respectiv doamna Ileana Drăghici, directoarea Centrului Cultural și prof. Iulian Ene, directorul școlii generale, sub îndrumarea primarului Adrian Manole, s-a constituit într-o veritabilă

revărsare de sentimente patriotice, exprimate în versuri, cântec și joc de către elevii școlii din localitate, precum și de tânărul și talentatul cântăreț de muzică populară, cu glas de bariton, Costin Plăiașu.

Prezența în localitate a membrilor Asociației noastre s-a materializat și prin lansarea cărții "Dincolo de aparențe", scrisă de col. (r) Pavel Ion, originar din comuna Vîlcănești, satul Trestioara. În prezența unui numeros public, mai cu seamă tânăr, dar și de vârstă mai înaintată, oaspeții bucureșteni au evidențiat în intervențiile lor parcursul în cariera militară al concetățeanului lor, col. (r) Pavel Ion, mesajele multiple ale cărții și frumusețea, însoțită de privațiuni, a carierei militare, respectiv a ofițerului de informații.

Locuitorii comunei Vilcănești care au intervenit în discuții au relevat cu satisfacție faptul că un concetățean de-al lor a scris cu mult talent artistic despre meleagurile natale, frumoasa vale a Cosminei, cu dealurile împădurite, dar și cu obiceiuri și tradiții locale.

Manifestarea s-a încheiat în acordurile cântecelor patriotice: *Noi suntem români, Treceți, batalioane române, Carpații, Hora Unirii*, răstimp în care colegul nostru, col. (r) Pavel Ion a acordat autografe pe cartea sa, foarte solicitată de participanți.

Costică Nițu

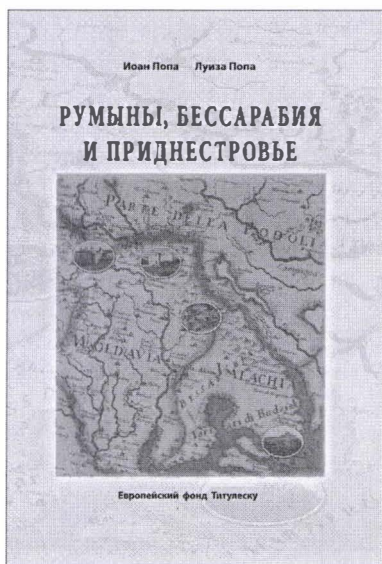

LANSAREA LA CHIȘINĂU A VERSIUNII ÎN LIMBA RUSĂ A VOLUMULUI *ROMÂNII, BASARABIA ȘI TRANSNISTRIA*

La 25 noiembrie 2010, la Chișinău a avut loc o manifestare consacrată lansării versiunii în limba rusă a cărții *Românii, Basarabia și Transnistria (Rumîni, Bessarabia i Pridnestrovie)*, apărută inițial la București sub egida Fundației Titulescu (Editura Artemis, 2009, autori Ioan Popa și Luiza Popa), semnalată de revista *Periscop* în nr. 3(7)/2009 și 1(9)/2010.

ediției în limba rusă, în parteneriat cu NIRO INVESTMENT GROUP din România. Au participat peste 60 de invitați – oficiali guvernamentali, academicieni, profesori universitari și cercetători științifici din domeniul istoriei, reprezentanți ai Mitropoliei Basarabiei și ai Episcopiei Romano-Catolice Chișinău, precum și ai Comunității Evreiești din Moldova, rezerviști din structurile militare, studenți de la Facultatea de relații internaționale a Universității de Stat a Moldovei, membri ai unor organizații neguvernamentale din localitățile de pe cele două maluri ale Nistrului, reprezentanți ai mass-media. Din rândul corpului diplomatic acreditat la Chișinău, a dat curs invitației de participare adresate de organizatori ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova, Valerii Kuzmin, însoțit de un colaborator, fapt ce ilustrează prin el însuși interesul major pe care această țară îl manifestă constant față de orice dialog privitor la chestiunile basarabeană și transnistreană.

Moderatorul dezbaterilor, doamna Elena Postică, reputat istoric din stânga Prutului, director adjunct al Muzeului Național de Arheologie și Istorie, a salutat apariția unei asemenea cărți în limba rusă la Chișinău, fapt ce poate contribui la o mai bună înțelegere a unor probleme cu rezo-

Evenimentul, găzduit de Muzeul Național de Arheologie și Istorie, a fost organizat de Fundația DRAGHIȘTEA și Editura PRUT INTERNAȚIONAL, realizatorii din Chișinău ai

nanțe profunde în actualitatea basarabeană și regională.

Au luat cuvântul, succesiv, George Bălan, consilier în Ministerul Reintegrării (responsabil pentru gestionarea dosarului transnistrean), profesorul Ion Iovcev, directorul Liceului de limbă română „Lucian Blaga” din Tiraspol, Teodor Magder, personalitate proeminentă a Comunității Evreiești din Moldova, Alexandru Ganenco, director-editor al Fundației Draghiștea, istoricul Ion Negrei, vice-premier în guvernul de la Chișinău. Fiecare dintre vorbitori a subliniat utilitatea editării în limba rusă a cărții *Români, Basarabia și Transnistria*, „viziunea europeană, abordarea fără ură și părtinire a problemelor” (Ion Negrei), caracterul complex al diferendului transnistrean definit ca „un conflict al intereselor, nu interetnic” (A. Ganenco), nevoia unor asemenea traduceri în limba rusă care să prezinte puncte de vedere diversificate asupra unor chestiuni îndelung disputate (T. Magder). La rândul lor, autorii cărții, prezenți la eveniment, au reafirmat ideea că nimeni nu poate pretinde că este deținătorul adevărului absolut, iar lucrarea reprezintă în primul rând o invitație la dialog, o încercare de sinteză asupra unor chestiuni ale trecutului comun pentru a putea să ajungem la înțelegeri care să ne ajute să înfruntăm împreună viitorul.

Ambasadorul Federației Ruse, V. Kuzmin, a exprimat poziția oficială cunoscută a țării sale cu privire la participarea URSS la cel de-al Doilea Război Mondial, precum și în legătură cu prezența militară rusă în regiunea transnistreană. Unele alegeri ale diplomatului rus au fost respinse, cu argumente, de Mihail Dîrul, consilier local din satul Lunca, raionul Dubăsari (stânga Nistrului), și de publicistul Liviu Belfi (Chișinău).

La finalul acțiunii, Gheorghe Negru, președintele Asociației Istoricilor din Republica Moldova (AIRM) și Anatol Petrencu, ex-președinte al AIRM, au subliniat caracterul de pionierat al sintezei traduse în limba rusă, originalitatea acesteia, precum și nevoia publicării sistematice a unor astfel de lucrări pentru a suplini lipsa unor viziuni alternative la dispoziția cititorului de limbă rusă, cu deosebire din Transnistria, zonă dominată în continuare de o imensă literatură ce promovează unilateral și exclusiv punctele de vedere ale Moscovei.

Relatări, reportaje și interviuri de la manifestare au transmis, în limbile română și rusă, posturile Publika TV, Radio Moldova și Radio Moldova Internațional. Potrivit unui amplu comentariu difuzat de Publika TV, mesajul cărții exprimă ideea că „un popor nu poate fi despărțit de sârma ghimpată”.

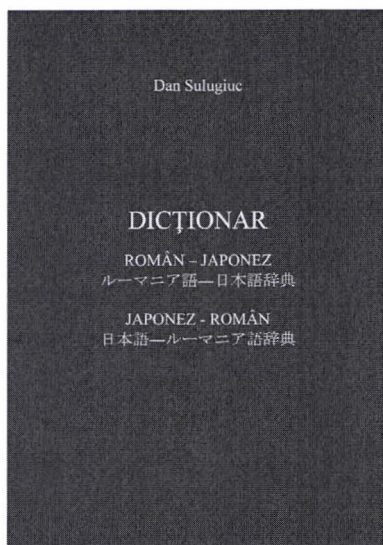
G. Petru

VĂ SEMNALĂM

“DICȚIONAR ROMÂN-JAPONEZ / JAPONEZ-ROMÂN”

DE DAN SULUGIUC

“Dicționarul română-japonez / japonez-român” al profesorului Dan Sulugiuc, membru al Asociației noastre, este o lucrare izvorâtă din admirația autorului pentru frumusețea artei japoneze, bogăția literaturii și miracolul economic înregistrat de Țara Soarelui Răsare.

Importanța dicționarului este cu atât mai evidentă cu cât numărul românilor care studiază limba japoneză sau al persoanelor, îndeosebi din rândul tinerilor, care se simt atrase de aceasta, a crescut exponențial după 1989, în condițiile în care lexicografia

legată de această limbă continuă să fie sporadică și lacunară.

Lucrarea încearcă să vină în ajutorul tuturor celor care și-au propus să studieze această limbă, să le dea încredere că ea se poate învăța și că nu este chiar atât de grea pe cât pare la prima vedere.

Dicționarul este rodul a peste zece ani de muncă pasionată din partea autorului. Varianta apărută în cursul anului 2009 la Editura Paideia reprezintă o versiune revăzută și adăugită a celor semnate de același autor în 2001 și 2008. Noua ediție conține registrul japonez-român, care este însoțit de lista celor 1945 de caractere chinezești stabilită de guvernul japonez pentru uzul curent (*jōyō kanji*) și un tabel de conjugare a verbelor.

De menționat că lucrarea prezintă atât redarea fonetică a lexemelor japoneze cât și forma grafică, respectiv scrierea în caractere chinezești (*kanji*). Pentru redarea fonetică a fost folosit sistemul de transliterație Hepburn.

Dicționarul, în cele două părți ale sale, este unul de uz general. Utilizarea lui presupune un anumit grad de inițiere în limba japoneză, res-

pectiv familiarizarea cu caracterele chinezești. Acesta este și motivul pentru care autorul prezintă, în finalul volumului, lista caracterelor chinezești de uz curent.

Realizarea profesorului Dan Sulu-giuc se înscrie în seria publicațiilor de valoare destinate îmbogățirii și diversificării fondului autohton de lucrări metodologice și lexicografice pentru studiul limbii japoneze.

P. Gălățeanu

Materialele publicate în PERISCOP nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrilor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe. Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora.

PERISCOP

Publicație a Asociației
Cadrilor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe.
Telefon/Fax: 021.210.9936; www.acxie.ro; e-mail: office@acxie.ro
Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea editorului.
ISSN 1843 – 8962

Tipografia Semne '94 SRL. www.semneartemis.ro

<https://biblioteca-digitala.ro>

